

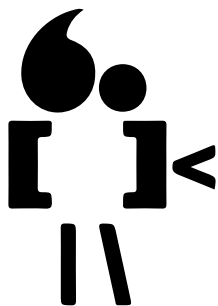
Filmi në Mësimdhënie

Doracak për studentë -
mësimdhënësit e ardhshëm

Filmi në Mësimdhënie

Doracak për studentë - mësimdhënësit e ardhshëm

Botues: DOKUFEST

(Në kuadër të programit DokuLab: Shkolla dhe Filmi Dokumentar)

Botimi u realizua në partneritet me:

Njerëzit në nevojë (*Člověk v tísni*),

Zona e Lirë Junior (*Fondi B92*),

Qendra për Arsimimin e Mësimdhënësve
(*Fakulteti i Filozofisë, Universiteti i Beogradit*)

Univerziteti i Prizrenit (*Fakulteti i Edukimit*)

në kuadër të projektit "*Prezantimi i qasjeve të reja në edukimin qytetar*",

me mbështetjen e fondacionit amerikan

Ndihma Kombëtare për Demokraci (*National Endowment for Democracy*)

Prizren, 2019

Botues:
DOKUFEST
(Në kuadër të programit DokuLab: Shkolla dhe Filmi Dokumentar)

Bashkëbotuesit:
Njerëzit në nevojë O.P.S. (Člověk v tísni O.P.S.), Fondacioni Fond B92,
Universiteti i Prizrenit - Fakulteti i Edukimit

Titulli i botimit origjinal:
Jeden svět na školách / VŠ skripta Dokumentární film ve výuce

Koordinatorët e projektit:
Tringa Siqeca, Linda Llulla, Eroll Bilibani, Alba Çakalli, Veton Nurkollari

Redaktori i botimit origjinal:
Ester Pjekna

Autorët:
Vlasta Viçihlova
Vendula Shnokhousova
Frantisek Rozum
David Valouh
Ludmila Souchkova

Në përgatitje të botimit origjinal morrën pjesë:
Karel Strahota, Aneta Hodulkova, Teresa Pelehova, Katerzhina Saparova, Linda Shilingerova,
Natasha Mazaçova, Petra Dolezhalova

Në përgatitje të botimit për Serbi morrën pjesë:
Prof. Dr. Dragan Popadić, MD Lidija Radulović, MD, Ph.D. Milan Stančić,
Prof. Dr. Vera Rajović, Prof. MA Jelena Joksimović.

Në përgatitje të botimit për Kosovë morrën pjesë:
Luan Vardari, PhD.c., Nazli Tyfekçi, PhD.c.
Tringa Siqeca, Eroll Bilibani, Veton Nurkollari, Alba Çakalli, Linda Llulla dhe Dren Shporta.

Autorët e Fletave të Punës:
Arbnesha Kusari, Jeta Rexha, Merita Shala, Gentiana Dërdovski, Jehona Luma,
Gentian Berisha, Ardian Sallauka, Kujtesa Salihu – Keka, Selvete Poniku, Gyltene Isufi, Fatlume
Hyseni, Beqir Mustafa,

Botimi i redaktuar nga:
Nazli TYFEKÇI, PhD.c., Luan VARDARI, PhD.c. Tringa Siqeca dhe Eroll Bilibani

Falenderojmë:
Prof. Artan Reshani, Prof. Ass. Dr. Flamur Shala, Prof. Fahredin Shabani, Prof. Ramë Vataj,
Prof. Asoc. Dr. Ismet Temaj, Prof. Ass. Dr. Shemsi Morina, Ramadan Baraliu

Shtëpinë e produksionit të filmit (Zuidenwind Filmproductions), Loading Docs, Dovana
Films, Amnesty International, Sunchild dhe Qendrën e Filmit Akademik të Shtëpisë Kulturore
“Qyteti Student”, WHY Foundation

Përkthimi nga serbishtja:
Dhurata Shishko

Dizajni dhe grafika:
Eroll Bilibani

Shtypi:
PrintMix, Prizren, 2019
Tirazhi: 100

PËRMBAJTJA

Hyrje 8

1. Filmi Dokumentar	11
1.1. Çka është filmi dokumentar?	12
1.2. Historia e shkurtër e filmit dokumentar	13
1.3. Kategoritë e filmit dokumentar	16
1.4. Të drejtat e autorit në praktikë	22
2. Mësimdhënia përmes filmit dokumentar	26
2.1. Bazat e përdorimit të filmit dokumentar në mësimdhënie	33
2.1.1. Rekomandime dhe këshilla	34
2.2. Reflektimi i emocioneve pas shfaqjes së filmit	40
2.3. Metodatat e punës me filmin dokumentar në mësimdhënie	46
2.4. Zhvillimi i temave aktuale nëpërmjet filmit dokumentar	56
2.4.1. Zhvillimi social dhe zhvillimi i personalitetit	56
2.4.2. Gjithëpërfshirja si temë aktuale	57
2.4.3. Edukimi i qytetarit demokratik	58
2.4.4. Zhvillimi i mendimit në kontekstin evropian dhe global	59
2.4.5. Edukimi shumë-kulturor	60
2.4.6. Edukimi në kuadër të mbrojtjes së mjedisit jetësor	60
2.4.7. Edukimi mediatik	62
2.4.8. Temat aktuale individuale	64
2.4.9. Edukimi i personalitetit dhe edukimi shoqëror	64
2.4.10. Edukimi i mendimit në lidhjet evropiane dhe botërore	65
2.5. Metodatat për ligjërimin e temave kontraverse nëpërmjet filmave dokumentar	66
2.5.1. Nocioni i temave kontraverse	66
2.5.2. Rregullat themelore në diskutim të temave kontraverse	67
2.5.3. Roli i mësimdhënësit në diskutim të temave kontraverse	67
2.6. Rekomandime për organizimin dhe udhëheqjen e një diskutimi	69
2.7. Filmi si mjet për punë me projekte	73
Udhëzime praktike	76
3. Përvojat nga praktika: Modeli Çek	78
3.1. Mësimdhënia në shkollat fillore me ndihmën e filmit dokumentar: Këndvështrimi i mësimdhënësve	79
3.2. Mësimdhënia në shkollat të mesme me ndihmën e filmit dokumentar: Këndvështrimi i mësimdhënësve	83
3.3. Filmata e sygjera për zhvillimin e orës mësimore në shkollat e mesme profesionale	85

3.4. Shkollat ekonomike, akademitë tregtare, drejtimi i administratës publike, fusha sociale	88
3.5. Shkollat teknike me maturë, shkollat e mesme industriale	89
3.6. Shkollat e mesme artistike	89
3.7. Këndvështrimi i absolventes së kursit “Filmi dokumentar në mësim”	90

PËRFUNDIME 91

SHTOJCA 1:

Shembuj të ligjëratave me film dokumentar, marrë nga portali Një botë në shkollë	96
1. ËNDRRAT E FARIDULLAHUT	96
2. SHKOLLA – BAZA E JETËS	98

SHTOJCA 2:

Shembuj të Fletave të Punës të përgaditura nga DokuFest në bashkëpunim me mësimdhënësit e shkollave të Mesme të Larta	100
1. THE CONFESSION	100
2. SOLDIERS WHO RAPE	103
3. NËN DUVAK	105
4. I KUJT ËSHTË FLAMURI	108

SHTOJCA 3:

Lista e Filmave të bashkangjitur me Doracak	111
---	-----

HYRJE

Filmi si “art i shtatë” u krijua para pak më shumë se një shekulli, dhe shumë shpejt është bërë, falë fuqisë së prezantimit audio-vizual, një medium jashtëzakonisht i fuqishëm dhe tërheqës. Në format e saj të shumta, nga filmat e metrazhit të gjatë deri në video klipet në internet, është bërë një pjesë e domosdoshme e jetës së përditshme të të rinjve. Pavarësisht nga gjithëpërfshirja e tij, aftësia komunikuese dhe ndikimit të fortë, duket se brenda sistemit arsimor potenciali i filmit si një lëndë mësimore është shfrytëzuar pamjaftueshëm. Bazuar në këto njohuri nga projekti “Një botë në shkollë” që zhvillohej në Republikën Çeke, DokuFest e lansoj projektin “Shkollë dhe Filmi Dokumentar” në Kosovë

“Një botë në shkollë” është një program arsimimi për trajnimin e mësimit në mes të cilin ata mësojnë se si t'i përdorin filmat dokumentarë në mësimin fillor dhe të mesëm. Duke filluar nga viti 2001, më shumë se 3.300 mësues dhe studentë të shkollave fillore dhe të mesme në Republikën Çeke po punojnë me materialet e përgatitura brenda këtij programi. Si produkt i përvojës shumëvjeçare të punës me film në mësimdhënie, u krijua doracaku Filmi dokumentar në mësimdhënie, që shërben për ti mësuar studentët (mësimit në ardhshëm) se si ta përdorin filmin dokumentar të angazhuar në mësimdhënie.

Programi i DokuFest filloi në vitin 2008 në Kosovë me qëllim që filmi të përdoret si mjet ndihmës për mësimdhënie në shkollat e mesme, kryesisht në promovimin e vlerave demokratike dhe të drejtave të njeriut. Edhe pse qëllimi fillestar dhe fokusi i programit është përdorimi i filmit në lëndën e edukatës qytetare, shpejt u kuptua se mësuesit dhe studentët ishin të interesuar ta përdornin filmin si mjet ndihmës për mësimdhënie edhe në lëndë të tjera. Për të shërbyer si trajnim për mësuesit dhe për të i ndihmuar ata në orë mësimore, u krijua doracaku në tre gjuhë lokale për përdorimin e filmit si mjet mësimi, duke ua shtuar edhe një përmbledhje të filmave me karakter edukativ.

Një dekadë më vonë, me iniciativën e DokuFest ky projekt u transformua në program gjithëpërfshirës duke e bazuar metodologjinë e punës në përvojat e mëparshme. Tekstet shkollore në Republikën e Kosovës nuk janë ndryshuar që nga fillimet e vitit 2000 dhe nuk përkrijnë me jetën e përditshme dhe me zhvillimet teknologjike dhe ngjarjet globale; e poashtu nuk e plotësojnë asnjë parim të Kurrikulës së re Kurrikulare që filloj zbatimin në shtator 2017.

Kurrikula e re pritet të transformojë qasjen e mësimit dhe mësimnxënies. Kjo qasje kërkon nga mësimit në përdorin sa më shumë teknika mësimore vizuale, që nxënësit të mësojnë duke parë. DokuFest, përmes programit Shkollë dhe Filmi Dokumentar dhe përmes klubeve të filmit ka siguruar filma dokumentar të cilësisë së lartë për shkollë të mesme të larta në disa komuna të Kosovës. Së fundmi, përmes marrëveshjeve me Drejtorinë Komunale për Arsim, që nga viti 2018 kemi filluar me trajnimin e mësimit në lëndëve të caktuara në përdorimin e filmit dokumentar në procesin mësimor.

Paralelisht, në bashkëpunim me bashkëbotuesit e këtij doracaku. lindi ideja që metodika e punës me filmin si mjet mësimdhënie të hyjë si lëndë mësimore në arsimin e lartë. Kjo ide filloi të realizohet kryesisht falë gadishmërisë së menaxhmentit të Universitetit të Prizrenit dhe Fakultetit të Edukimit përmes një kursi të veçantë për studentët e Fakultetit të Edukimit.

Kjo qasje është e pasuruar me njësi tjera tematike me qëllim të përshtatjes me kontekst të programit konkret, por edhe me mbështetje teorike të gjëra, të cilat do t'u mundësojnë nxënësve të kuptojnë më mirë rëndësinë dhe kuptimin e filmit në mësimdhënie. Përmes involvimit të mësimit në procesin e zhvillimit të metodologjisë në përputhje të plotë me Kornizën e re Kurrikulare të Republikës së Kosovës janë zhvilluar fleta pune që kanë të bëjnë me, ndër të tjera, mediat në shoqërinë bashkëkohore, kulturën dhe arsimin; të kuptuarit bashkëkohor të arsimimit dhe mësimi, njohjen e mësimit interaktive si një kontekst për përdorimin e filmit në mësimdhënie dhe për marrëdhënien e artit, arsimi të angazhuar dhe filmit, si dhe përpunimit më të detajuar të trajtimit të temave të diskutueshme.

Përgaditja e doracakut nuk do të ishte e mundshme pa angazhimin e mësimit në zhvillimin e fletave të punës për filma dokumentar si dhe identifikimin e objektivave dhe kompetencave që këto filma mund ti zhvillojnë.

Eroll Bilibani
Udhëheqës i programit DokuLab
DokuFest

SKENA NGA FILMI
NANOOK OF THE NORTH

1

Filmi
Dokumentar

1.1.

Çka është filmi dokumentar?

Filmi dokumentar mund të karakterizohet si “përpunim kreativ i realitetit”.

Paraqitet për herë të parë në kalimin nga shekulli XIX në shekullin XX dhe që nga ajo kohë ka ndryshuar vazhdimisht - duke përdor zhvillimin e vazhdueshëm të teknologjisë së filmit, përshtatur me format moderne të mediave dhe gjithashtu duke treguar ide dhe qëndrime të reja të shoqërisë në ndryshim. Filmat dokumentar gradualisht filluan të dallonin dhe u zhvilluan lloje të ndryshme. Filmat dokumentarë zgjerojnë aspektet, frymëzojnë dhe edukojnë. Ata në përgjithësi kanë të paktën një nga objektivat e mëposhtme:

- dokumentimin e një teme specifike me qëllim të ruajtjes së njohurive për të;
- zbulimin e diçkaje të re në lidhje me temën e dhënë;
- t'i mundësojë shikuesit të gëzojë jetën e personave të xhiruar;
- mbrojtjen e ideve, qëndrimeve ose temave në film;
- paralajmërimin për problemet e botës moderne.

Fjala dokument rrjedhë nga latinishtja documentum, që mund të nënkuptojë dokument, konfirmim i rëndësishëm, provë ose dëshmi. Atributi dokumentar reflekton diçka që bazohet në dokumente, pra materiale bindëse, autentike.

Në krijimin audioviziv, titulli dokumentar nënkupton filma dhe zhanre televizive bazuar në regjistrimin autentik të ngjarjeve të vërteta me deklaratat e drejtpërdrejta të dëshmitarëve. Termi dokumentar, në kuptimin e sotëm të fjalës, u përdor për herë të parë nga Xhon Grirson, drejtori i famshëm skocez dhe themeluesi i Bordit Kombëtar të Filmit të Kanadasë (BKFK). Edhe më herët, në lidhje me shfaqjen e imazhit, ishte përdorur fjala dokumentar, si një vlerësim i realizmit të veprave të pikturës. Më vonë ky term u shfaq në kinemanë e hershme, u përdor ndonjëherë si një emër për filma të shkurtër të incizuar nga vëllezërit Limier në vendet ekzotike, qëllimi i të cilave ishte të dëshmonin për një mënyrë krejt tjetër të jetës.

Grirson deklaroi se filmi dokumentar është “përpunim kreativ i realitetit”. Filmi dokumentar tregon botën e “vërtetë” nëpërmjet syve të krijuesit të saj. Nuk ka të bëjë me trillim, por përfaqëson një cep të realitetit. Për përkufizimin Grirson ka diskutime të zjarra për dekada të tëra. Performancat tona të bazuara në realitet me lentat e kamerës po ndryshojnë vazhdimisht. A ka ndonjë kufizim në krijimtarinë e një film bërësi? A ndalon filmi në një pikë e caktuar së qëni dokumentar?

Një nga magjitë e një filmi dokumentar është se ai i lejon shikuesit të bartet në një botë tjetër për një moment, në jetën e njerëzve të tjerë të vërtetë. Ndonjëherë, realiteti i paraqitur është shumë i pakëndshëm dhe i komplikuar, ndërkohë që ndjekja e filmit dokumentar është më e komplikuar nga fakti se nuk ofron përgjigje të thjeshta. Kjo është arsyeja pse dokumentarët janë kaq të rëndësishëm - ata hapin sytë për të parë ato aspekte të botës sonë, që ndoshta nuk mund t'i paramendojmë ndryshe.

Përveç përmbajtjes faktike, filmi dokumentar mund të transmetojë imazhe autentike, tinguj, ngjarje specifike, të nxisë përvoja intensive dhe të zgjojë interesim për temën e dhënë. Përveç rolit arsimor, dokumentari gjithashtu ka një potencial shumë të fortë edukativ. Gjegjësisht, për zhvillimin e personalitetit dhe formimin e qëndrimeve, përveç fakteve, të rëndësishme janë edhe emocionet. Me fjalë të tjera, përveç rëndësisë së “të parit dhe dëgjuarit”, është gjithashtu e rëndësishme të “ndjeni dhe të kuptoni”. Filmi dokumentar pikërisht e zhvillon këtë aftësi. Kjo, megjithatë, sjell edhe disa vështirësi. Kështu, filmi dokumentar mund të përmbajë një sërë deklaratash të fshehta, fakteve dhe paragjykime të shtrembëruara që dalin nga konteksti kulturor i një kohe të caktuar. Ashtu si çdo medium tjetër mund - qoftë qëllimisht apo pa dashje - të ndikojë në pikëpamjen e realitetit, e të mos jemi plotësisht të vetëdijshëm për të.

1.2.

Historia e shkurtër e filmit dokumentar

Nevoja për të dokumentuar - ruajtja e një çasti - është aq e vjetër sa njerëzimi. Edhe paraardhësit tanë të lashtë kanë bërë vizatime në shpella. Për të njëjtën arsye, është shfaqur një varg i plotë i veprave letrare, piktura dhe skulptura. Paraardhësi i menjëhershëm i filmit dokumentar ishte një fotografi. Zbuluesit e parë shumë të suksesshëm të imazheve të lëvizshme ishin vëllezërit francezë Limier. Kamera e filmit të Tomas Edisonit ishte e madhe dhe statike, dhe vëllezërit Limier arritën të krijonin një aparat fotografik të lehtë dhe të lëvizshëm që mund të shndërrohej në një projektor. Limierët ka organizuar shfaqje publike të filmimeve të tyre të regjistruara me kamera anembanë botës.

Dokumentari më i famshëm i hershëm ishte Nanuk, njeriu nga veriu i Robert Flaert, i filmuar në vitin 1922. Disa madje e konsiderojnë atë si filmi i parë dokumentar. Nanuk nuk është vetëm një përmbledhje e skenave nga jeta pas rrethit polar, por ka një strukturë të plotë dhe ofron një pamje personale të jetës së një familjeje inuite. Disa e kritikuan Flaertin për manipulim të ngjarjes në favor të filmit.

Anëtarët e familjes inuite i zgjodhi për t'iu përshtatur ideve të tij rreth përfaqësuesve tipikë të popullit inuit dhe u dha emra të rinj që ishin më të lehtë për t'u mbajtur mend nga vëzhguesit perëndimorë. Ai gjithashtu i bëri disa situata të rreme. Kështu, për shembull, faza e famshme e ndërtimit të një shtëpie eskimeze (igloo) është organizuar vetëm për nevojat e filmit. Shikuesit, megjithatë, gatë shikimit të filmit, kanë ndjenjën se e ndajnë jetën e tyre së bashku me inuitët e regjistruar. Nanuk ishte jashtëzakonisht i suksesshëm dhe vazhdon të jetë tërheqës edhe sot.

Një nga arsyet e rëndësisë dhe ndikimit të madh të filmave si Nanuk, njeriu nga veriu është fakti se ata tregojnë vende që shumica e njerëzve nuk do të kishin mundësi t'i shihnin. Filmat dokumentarë nga vende të largëta - megjithëse pa dashje - shpesh kontribuuan në formimin e ideve të gabuara dhe stereotipave. Për shumë njerëz atëherë dhe madje edhe sot, “të shohësh” do të thotë “të besosh”. Filmat dokumentarë janë aq bindës saqë një vëzhgues jo-kritik mund të besojë verbërisht në të vërtetën e gjithçkaje që sheh në ekran. Pikërisht për këtë arsye

dokumentari ka përgjegjësi morale për shikuesit dhe protagonistët e saj për të shfaqur të vërtetën siç e sheh ai vetë.

Në rishikimin e filmit tjetër të Flaertit, Moana (1926), Xhon Grierson e përdori për herë të parë termin film dokumentar. Ai shkroi: “Moana është një tregim vizual i ngjarjeve të jetës së përditshme të një të riu polinezian dhe të familjes së tij dhe si i tillë, sigurisht, ka vlerë dokumentare”.

Shkrimi dhe filmimi i Griersonit nxitën shfaqjen e një lëvizjeje dokumentare në Britani të Madhe dhe vende të tjera. Grierson konsideroi se filmat e dokumentuar mund t’u mundësojnë qytetarëve të marrin pjesë në mënyrë efektive në ndryshimet shoqërore. Ishte ky mendim që më vonë u bë pika fillestare për themelimin e Bordit Kombëtar të Filmit të Kanadasë. Gjatë viteve 20 dhe 30 të shekullit XX, shumë artistë zbuluan potencialin e filmit dokumentar dhe kontribuan në diversitetin e këtij zhanri. Në Bashkimin Sovjetik, artisti revolucionar Xhiga Vertov zhvilloi idenë e një kamere filmike si një kino-sy, i ashtuquajtur sy mekanik që regjistron “të vërtetën në lëvizje”. Autorët e tjerë të filmit, si Uolter Rutman, përdorën kamera lëvizëse dhe redaktime për të theksuar aspektet poetike dhe estetike të realitetit. Kryevepra Berlioni: Simfonia e Metropolit (1927) tregoi se filmi dokumentar mund të ketë veçori shumë estetike.

Në Gjermani, e talentuara Leni Rifenstadt u përzgjedh për të xhiruar një kongres të një partie naziste në filmin propagandues Triumfi i Vullnetit (1935). Filmat e propagandës ishin në një farë mënyre filma dokumentarë të sponsorizuar nga qeveritë. E tillë është, për shembull, seria e filmave Pse luftojmë (1942-1945) të drejtorit të Hollivudit Frenk Kapra, qëllimi i të cilit ishte të siguronte mbështetjen publike amerikane në Luftën e Dytë Botërore. Gjatë luftës, filma të ngjashëm janë bërë nga Grierson, i cili ishte atëherë në krye të NFB-së. Ai mendonte se një dokumentar në kohë lufte kishte një detyrë të rëndësishme të propagandës dhe ai duhej t’i tregonte kanadezëve se për çfarë po luftonin si dhe për t’i fuqizuar ata me emocione për atë luftë. NFB atëherë punësoi qindra njerëz dhe gjatë luftës regjistroi më shumë se një mijë filma.

Në zhvillimin e një filmi dokumentar padyshim ka ndikuar zhvillimi i teknologjisë. Që nga vitet 20 të shekullit XX ka ekzistuar filmi gjashtëmbëdhjetëmilimetërsh, dhe filluan të prodhohen kamera me të cilat punohej më lehtë, ishin më të lehta dhe madje mund t’i mbaje mbi supë ose në dorë (p.sh. kamera Kinamo). Edhe pse epoka e filmit me zë filloi në vitin 1927, regjistrimi i zërit vazhdonte të ishte një proces kompleks.

Një risi e madhe teknike ishte koncepti i magnetofonit transmetues Nagra të vitit 1953. Nga viti 1958 ishte e mundur të regjistrohej zëri njëkohësisht me pamjen, dhe në filmat dokumentarë, dialogut iu dha një hapësirë e konsiderueshme. Gjetja e një filmi me ndjeshmëri më të madhe mundësoi shfaqjen e filmave dokumentarë që përmbanin biseda të shumta të regjistruara drejtpërdrejt në vend. Zhvillimi i një video kasete magnetike kontribuoi në thjeshtësimin e të gjithë procesit.

Zhvillimi teknologjik ndikoi gjithashtu në kuptimin e filmit dokumentar si të tillë si dhe ndihmoi qasjet artistike dhe larminë më të madhe të zhanreve dokumentare.

Autorët papritmas mund të krijojnë filma më të personalizuar me një ekip më të vogël, e pajisjet financiare më të arritshme hapën dyert për më shumë xhirime të filmave.

Në vitet ‘50 dhe ‘60 të shekullit të 20-të, dokumentarët filluan të shfaqen në televizion. Me zgjerimin gradual të televizionit kabllor dhe transmetimit satelitor, gjithashtu janë rritur mundësitë për financimin dhe shpërndarjen e dokumentarëve.

Televizioni gjithashtu kontribuoi në larminë e zhanreve të filmit dokumentar - kanalet e specializuara sot transmetojnë filma dokumentarë natyrorë, etnografikë, historik dhe të tjerë. Paraqiten filma autorë të pavarur të blera nga televizioni, ose dokumentarë të bërë për nevojat e televizionit. Temat dhe mënyra e përpunimit të këtyre dokumentarëve “televiziv” ndikohen nga financat e disponueshme, koha dhe kërkesat programore të përgjithshme të stacionit televiziv të dhënë. Në to nuk ka, kryesisht asnjë theks mbi vizionin artistik të autorit. Në këtë drejtim, filma të tillë nuk janë larg raportazhit dhe publicistikës - një formë informative e drejtuar për përpunimin e shpejtë të temave aktuale, ku përdoret vetëm një pjesë të pasurisë së plotë të gjuhës së filmit.

Filmi dokumentar autor i suksesshëm mund të krahasohet me një raportazh ose publicistikë më shumë jashtë kohës, pasi kërkon që tema të përpunohet më thellë dhe në të njëjtën kohë t’i jep cilësi të veçantë estetike. Shërbimet publike të sotme, të tilla si BBC, ZDF ose ARTE, dhe kompanitë private (HBO) japin më shumë hapësirë pikërisht dokumentarëve autorë dhe, përfundimisht, investojnë në ciklet e tyre dokumentare të kërkuara. Filmat dokumentarë, përkundër atyre të metrazhit të gjatë, janë shumë më të lira, e tema e përzgjedhur në mënyrë të përshtatshme mund të tërheqë vëmendjen e shikuesve.

Në fillim të shekullit XXI, dokumentarët e gjatë si Mjegulla e luftës (2003), Farenhajt 9/11 (2004), Korporata (2003) ose Super Size Me (2004) përjetuan sukses të madh në kinema. Ata kanë treguar se spektatorët i tërheqin filmat që studiojnë detajisht fenomenet themelore, sociale dhe politike.

Interneti është bërë një platformë e re për dokumentarë, dhe kohët e fundit një treg i rëndësishëm. Përveç serverëve informativë dhe rrjeteve sociale, ku njerëzit shkëmbejnë miliona (shpesh autoriale) video klipe, është krijuar hapësirë për më shumë zgjidhje konceptuale për shpërndarjen e dokumentarëve në internet. Janë shfaqur dhjetëra portale në internet që blejnë të drejtat nga autori dhe në këtë mënyrë ofrojnë falas, ose me kosto simbolike, shikimin e dokumentarëve. Gjithashtu, sot është e mundur të ndihmohet prodhimi monetar i filmit dokumentar (i ashtuquajtur i crowdfunding) dhe kështu bëhesh bashkautor i tij.

Si forumet për diskutim në internet, ashtu edhe blogjet, stimulojnë polemikat rreth filmave dhe temave të tyre.

1.3.

Kategoritë e filmit dokumentar

Përpyekja për të kategorizuar filmat dokumentarë është relativisht e vështirë për t'u arritur - filmat vazhdimisht shmangin kategoritë e sapoformuara. "Kategoritë" më poshtë paraqesin një përshkrim të përgjithshëm të mënyrës që autorët e filmit aplikojnë në përpunimin e lëndës.

Filmi dokumentar narrativ

Dokumentari narrativ është pikërisht ajo që shumica e njerëzve nënkuptojmë me termin film dokumentar. Këto filma i drejtohen drejtpërdrejt shikuesit dhe u tregojnë atyre realitetin pa asnjë zbulim. Shpesh, përmes këtij filmi, ne udhëhiqemi nga zëri i narratorit, i cili shpjegon atë që po e shikojmë. Filmi dokumentar narrativ është si një ese - paraqet informacion dhe, ndoshta, përmban dëshmi bindëse ose interpretim të ngjarjeve konkrete. Ky lloj i filmit dokumentar ose qartazi deklaron ose tregon se çfarë lloj qëndrimi ka autori ndaj kësaj teme.

Dokumentarët narrativ në shumicën e rasteve dokumentojnë ngjarjet që kanë ndodhur tashmë. Prodhuesit e filmave i përdorin në to kuadro të inskenuara për të ilustruar informacionin e paraqitur ose për të formuar pamjen e përgjithshme. Në raste të jashtëzakonshme, ata gjithashtu përdorin rindërtime. Disa ekspertë e kritikojnë këtë praktikë sepse, sipas mendimit të tyre, kështu shkelet një marrëveshje e pashkruar midis dokumentarit dhe shikuesit lidhur me paraqitjen e realitetit. Autorët e filmit që përdorin këto metoda mbrohen me atë se dramatizimi tregon vetëm atë që ka ndodhur më herët, dhe qëllimi nuk është të mashtrorë dikë, por, përkundrazi, të tregojë rrjedhën e ngjarjeve dhe t'i mundësojë shikuesit t'i kuptojë më mirë ato.

NJERI NË LITAR - Man on Wire **James Marsh / SHBA / 2008 / 94 min.**

Filmi kronikon ecjen e Philippe Petit në litar mes Kullave Binjake të Qendrës Botërore të Tregtisë në Nju Jork më 1974. Titulli i filmit është marrë nga raporti i policisë që çoi në arrestimin (dhe më vonë lirim) e Petit, shfaqja e të cilit kishte zgjatur pothuajse një orë. Filmi paraqet pamjet e rralla të përgatitjeve për ngjarjen dhe fotografitë e shëtitjes, së bashku me rikrijimet (me Paul McGill si Petit i ri) dhe intervistave të ditëve të sotme me pjesëmarrësit, përfshirë Barry Greenhouse, një ekzekutiv i sigurimit i cili shërbeu si njeri nga brenda.

Filmi dokumentar vëzhgues

Dokumentari vëzhgues është lloji i filmit që u krijua falë zhvillimit të kamerave portative dhe pajisjeve zanore. Gjatë viteve '60 të shekullit XX, disa filmbërës u tërhoqën nga entuziazmi i filmit dokumentar narrativ, dhe kërkuan një stil që do të përcjellte më mirë realitetin. Ata donin që dokumentari të kishte më shumë karakter vetë-shpjegues, që aktorët e saj flasin me fjalët e tyre dhe që interpretimi i autorit të filmit të mos ndikojë shumë në perceptimin e filmit nga ana e shikuesit. Kështu, pothuajse në të njëjtën kohë në Amerikën e Veriut dhe në Evropë, u shfaqën dy drejtime të dokumentarit vëzhgues: direct cinema dhe cinéma vérité.

Kinema direkte (Direct cinema)

Filmi dokumentar i stilit direct cinema shënon ngjarjen që luhet pikërisht në mënyrën se si ndodh, me ndërhyrjen minimale të autorit të filmit. Dokumentarë të këtij lloji u shfaqën së pari në vitet '50 të shekullit XX, kur hynë në përdorim kamerat e dorës dhe pajisjet portative zanore. Autorët që u përcaktuan për stilin direct cinema e kanë përdorur shpesh këtë teknologji për të dokumentuar trazira të ndryshme shoqërore ose ngjarje të mëdha politike. Regjisorët kanë regjistruar rrëfime të njerëzve, kanë biseduar me të gjitha palët në konflikt dhe kanë pritur që vet ngjarja të sjellë regjistrime dramatike që do t'i jepnin filmit fuqi. Duke regjistruar sipas parimit direct cinema, autorët, sigurisht, nuk i kanë prekur ngjarjet, por kanë mundur të shprehin qëndrimin e tyre personal në atë që po regjistrojnë në versionin përfundimtar pas të gjitha korrigjimeve.

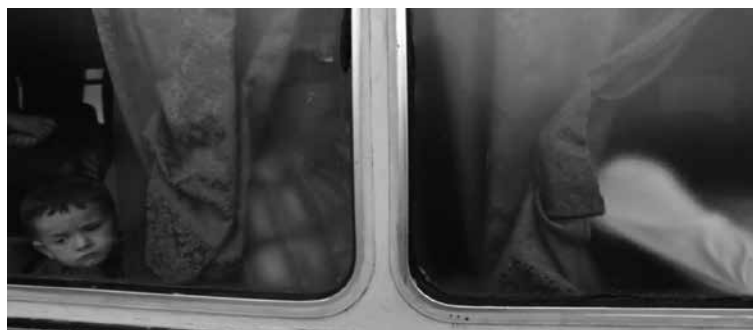

VIDEO-DITARI BURMA - Burma V.J. **Anders Ostergard / Norvegji, Suedi, Danimarkë, Mbretëria e Bashkuar / 2008 / 55 min.**

Për shkak të shfaqjes së video-ditarit të Burma, shumë gazetarë rrezikuan jetën e tyre duke përdorur një mikrokamerë të fshehtë ose kamera të dorës për të regjistruar ndërhyrjen e juntës ushtarake të Birmanisë në demonstratat kundër qeverisë. Dëshmitë direkte audio-vizuale nga një vend ku mediat e pavarura nuk e kanë vendin e tyre, kanë vërshuar gjithë botën.

Cinéma vérité

Qasja e cinéma vérité është e ngjashme me stilin e direct cinema - në të dyja rastet kamera lëviz drejtpërdrejt në ambientin e shfaqur social dhe aktorët e filmit mund të shprehin natyrshëm veten e tyre. Dallimi, megjithatë, pasqyrohet në shkallën e ndërhyrjes së autorit të filmit, i cili, në rastin e stilit cinéma vérité, vepron më aktivisht dhe mbështet konfrontimin. Kamera këtu kuptohet si një katalizator i veçantë për ndryshim - inkurajon situata të konfliktit në mënyrë që të mund të vije deri te një zgjidhje e caktuar.

STACIONI

Leart Rama / Kosovë / 11 min.

Peizazhi i bukur përreth reflektohet në ujërat e gjelbra të liqenit, i cili turbullohet nga mjeti lundrues. Një pjesë metalike lëshohet mbi kodra, dhe nëpërmjet saj banorët e fshatrave përreth hipin në anije. Përmes pamjeve kuptohet qartë se nëpër çka duhet të kalojnë banorët e zonës për ta kapërcyer liqenin, në mënyrë që të kenë qasje në qytet për t'u furnizuar me ushqim apo edhe për qëllime të tjera.

Filmi dokumentar me pjesëmarrjen e autorit si aktor

Në rastin e një dokumentari të angazhuar që ka për temë shoqërinë dhe të drejtat e njeriut, përdoret shpesh kjo qasje “bashkëpunuese”, e cila ka pika të përbashkëta me stilin cinéma vérité. Drejtori këtu merr një pozitë aktive, angazhohet aktivisht në ngjarjet që ai tregon dhe, së bashku me protagonistët e tij, është një nga aktorët e veprimit. Drejtori vendos për këtë qasje për dy arsye: ai nganjëherë merr rolin e një gazetari hulumtues ose shfaqet në film sepse ngjarjet janë të lidhura drejtpërdrejt me të.

Për këtë lloj filmi, bisedat dhe bashkëveprimi midis regjisorëve dhe aktorëve të filmit janë kyçe. Qëllimi nuk është të paraqesë situatën në mënyrë objektive, por, përkundrazi, qasja e regjisorit është haptazi e angazhuar dhe e ngjyrosur emocionalisht, e cila gjithashtu transmetohet në mënyrën e udhëheqjes së bisedës.

Parimi i bisedës konfrontuese ndodh, për shembull, në filma me një temë krahasuese me të kaluarën, në të cilën mund të dëgjohen deklaratat jo vetëm të viktimave të regjimeve totalitare, por edhe të keqbërësve. Ky parim, me pjesëmarrjen e autorit, gjithashtu thekson gërshetimin e fateve konkrete njerëzore me ngjarjeve historike dhe shoqërore.

18

LETËR BABAIT - A letter to Dad
Srdjan Keca / Serbi / 48 min.

“Hej babi, ti vdiqe papritmas”. Filmbërësi, duke provuar t’i jep kuptim mënyrës që babai i tij zgjodhi të vdiste, hap disa kuti. Gjithçka mbetet prapa. Foto të harruara, letra dhe video familjare e çojnë filmin në Jugosllavinë e vitit 1970, kur prindërit e tij u bënë të dashur. Por udhëtimi nëpër vite, te anëtarët e familjes, miq e vende të humbura, shpalos tmerret e vazhdueshme të luftës së fundit në Ballkan, të cilat ende ndajnë njerëz dhe familje.

Filmi dokumentar reflektiv

Mënyra refleksive e krijimit të një filmi dokumentar vë theksin në komunikimin midis shikuesit dhe autorit. Ai ndryshon nga ato me pjesëmarrjen aktoriale, ngase në këto theksi është kryesisht në ndërveprimin midis regjisorit dhe protagonistëve. Autori i filmit reflektiv, në punën e tij, flet haptazi për problemin e përfaqësimit të botës. Fillon nga supozimi se shikuesit e dinë se si filmi manipulon realitetin dhe me vetëdije zbulon vetveten, mendimet e tij dhe madje edhe rrjedhën e regjistrimit. Dokumentari në këtë mënyrë “reflekton” procesin e prodhimit të filmit dhe shënon kërkimin e vazhdueshëm të regjisorit për të vërtetën.

TJETRI - Framing the Other
Willem Timmers, Ilja Kok/ Holandë, Etiopi / 2011 / 25 min.

Ky dokumentar takon botën e një gruaje të veçantë vendase dhe një turisteje holandeze të etur për ndjesi si dhe tregon ndikimin e turizmit në jetën e fiseve afrikane. Ky film, turistin evropiane, sikurse edhe shikuesin, e çon në pasqyrim të sjelljes së tij.

19

Filmi dokumentar i bërë në vetën e parë

Filmat dokumentarë nga këndi i vetës së parë regjistrohen zakonisht me një kamerë dore. Autori përdor formën dokumentare për të studiuar situatën e tij, në të cilën kamera është një mjet vetëdijesimi dhe vetë-zbulimi. Ky lloj i filmit mund të ketë shumë forma - nga narrativi me kohë dhe temë të kufizuar, e shoqëruar nga komentet e regjisorit, deri te reflektimi i lirë personal.

AKT I VRASJES - The Act of Killing

Joshua Oppenheimer & Anonymous / SHBA, Danimarkë / 117 min

Duke përdorur re-inskenime dhe surrealizmin hipnotik, regjisori synon të hyjë në mentalitetin shqetësues të ekzekutuesve të mëparshëm dhe se si ata duan që bota t'i perceptojë ata. Regjisori ballafaqon viktimat dhe vrasësit e anëtarëve të familjeve të tyre ku ballafaqohen me kërcënime, frikë e zemërim.

Filma dokumentarë poetik

Filmat dokumentarë poetik po përpiqen të tregojnë botën në cilësinë e saj të pazakontë dhe të jashtëzakonshme. Autori i dokumentarit poetik nuk dëshiron të nxjerrë në pah mendime apo ide, por përdor kamerën dhe montazhin si mjete

KOYAANISQATSI

Godfrey Reggio / Francë / 86 min.

Duke nxjerrë titullin e filmit nga fjala Hopi që do të thotë «jeta jashtë balancit», ky dokumentar i njohur zbulon se si njerëzimi është rritur pavarësisht nga natyra. Duke shfaqur pamje të mrekullueshme të peizazheve natyrore dhe forcave elementare, filmi paraqet skena të qytetërimit dhe teknologjisë moderne. Pa narracion dhe dialog, filmi komunikon përmes imazheve dhe muzikës, me shumë skena ose të ngadalësuar ose të përshpejtuara për efekt dramatik.

artistike. Qëllimi i këtyre regjistrimeve është të transmetojë një vështrim të ri në botë. Ndonjëherë ajo që dihet dhe është e zakonshme renditet ndryshe dhe theksohet, dhe nganjëherë me montazhë ose muzikë i shton fotografisë ritëm ose dinamikë origjinale.

Drama dokumentare (docu-drama)

Në kategorinë e dramës dokumentare përfshihen ose filmat e metrazhit të gjatë të cilët janë regjistruar me metoda dokumentare ose dokumentarë që përmbajnë elementë të një filmi të metrazhit të gjatë. Varianti i dytë quhet ndonjëherë film dokumentar dramatik.

Ky format televiziv origjinal ka një traditë të fortë, veçanërisht në Mbretërinë e Bashkuar dhe Shtetet e Bashkuara të Amerikës. Dramat dokumentare kanë për bazë zgjidhje të ngjashme të temave, shpesh të njëjta si gazetaria hulumtuese. Ata kanë të bëjnë me ngjarje reale dhe përfshijnë deklarata nga aktorë të duhur. Në të njëjtën kohë, ato përmbajnë pjesë në skenë që synojnë t'i sjellin shikuesit më afër një ngjarjeje që nuk mund të regjistrohet ndryshe.

ËNDRRAT E BASKETBOLLIT - Hoop Dreams

Steve James / SHBA / 175 min.

Filmi ndjek dy adoleshentë afrikano-amerikanë të cilët janë rekrutuar nga një skaut nga Shkolla e Mesme kryesisht e bardhë me një program të jashtëzakonshëm të basketbollit. Të dytë vijnë nga lagjet e varfra afriko-amerikane në Çikago. Filmi përcjell personazhet për 5 vjet, duke dokumentuar ndryshimet e jashtëzakonshme në jetët e personazheve dhe familjeve të tyre.

Filmi ngre një numër çështjesh në lidhje me racën, klasën sociale, ndarjen ekonomike, arsimin dhe vlerat në Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

Hibridet e televizionit

Metodat dokumentare gjithashtu ndikuan në pamjen e filmave të metrazhit të gjatë dhe prodhimit televiziv. Regjisorët e filmit dhe televizionit shpesh përdorin një kamerë dore për të krijuar iluzione të realitetit të papërpunuar, si dhe një imazh të paqëndrueshëm të një filmi vëzhgues edhe atëherë kur regjistrojnë aktorë profesionistë në skena me një skenar të përpiluar hollësisht. Nëse e ndiqni televizionin në mënyrë kritike, shpesh mund të shihni “kuadro dokumentare” të përdorura në sekuenca të titulluara dhe në pjesë të tjera të ngjarjeve fiktive.

1.4. Të drejtat e autorit në praktikë

E drejta e autorit

Fjala është për fushën e të drejtave që përshkruan të drejtat e krijuesve të veprave autoriale (shkrimtarë, muzikantë, piktorë, autorë filmash, shkencëtarë etj.) në lidhje me rezultatet e krijimtarisë së tyre. Një lloj të së drejtës e përfaqëson prona intelektuale. Me anë të së drejtës së autorit, shteti për një kohë të caktuar i jep autorëve mundësi e pa penguar për të vendosur mbi disa aspekte të përdorimit të punës së tyre.

Të drejtat e autorit rregullohen me LIGJI NR. 04/L-065 PËR TË DREJTAT E AUTORIT DHE TË DREJTAT E PËRAFËRTA. Ai u hartua kryesisht në bazë të një numri të konventave ndërkombëtare të miratuara nga shtetet e huaja, dhe përmbajtja e tyre në lidhje me mbrojtjen e autorëve në një formë identike ose disi të ndryshuar është e vlefshme në vendet që kanë nënshkruar këto konventa. Shenjat themelore të njohjes së veprës së autorit në bazë të pronës intelektuale, janë të përafërta me të drejtat e autorit, në vijim të drejtat e përafërta, u takojnë:

- interpretuesve përkitazi me interpretimet e tyre;
- prodhuesve të fonogrameve përkitazi me fonogramet e tyre;
- producentëve të filmit përkitazi me videogramet e tyre;
- shërbyesit medial Audiovizuel përkitazi me transmetimet e tyre;
- prodhuesve të bazave të të dhënave përkitazi me bazat e tyre të të dhënave;
- botuesve përkitazi me botimet e tyre;

Kështu, ligji i autorit nuk mbron vetë mendimet ose idetë, por veprat konkrete, ato që shprehen në një formë të dukshme. Në disa situata, mund të jetë e diskutueshme nëse është punë e autorësisë apo jo - zakonisht ato janë situata në të cilat nuk është e qartë nëse ka një kontribut kreativ nga autori në atë vepër.

Përveç këtij përkufizimi të përgjithshëm të veprës së autorit, ligji i autorit gjithashtu ofron një listë të asaj që përbën një vepër të autorësisë dhe atë që nuk konsiderohet si e tillë: “Vepra e autorit është në veçanti vepra letrare e shprehur në gjuhë, me të folur ose me shkrim, muzikë, dramë dhe dramë-muzikore, vepër koreografike dhe pantomimë, vepër fotografike dhe punë të prodhuara nga një proces i ngjashëm me veprat fotografike, audio-vizuale si veprat kinematografike, vizuale, pikturuese, grafike dhe skulpturore, pastaj veprat arkitekturore, duke përfshirë punimet e artit urban, veprat e artit të aplikuar dhe veprat hartografike”.

Këtu, pra, përfshihen veprat e krijuara nga një vepër tjetër krijuese, duke përfshirë edhe përkthimin në një gjuhë tjetër (natyrisht, ai gjithashtu duhet të jetë një përkthim me kontributin kreativ të autorit). Kështu, për shembull, përkthimi i këngës zakonisht është vepër e autorësisë, ndërsa përkthimi i një artikulli përshkruar të një gazete nuk është).

“Vepër nuk konsiderohet vet ideja në lidhje me veprën, lajmet e përditshme apo informacioni i vetëm, mendimi, parimi, metoda, zbulimi, teoria shkencore, modeli matematikor ose i ngjashëm, grafiku statistikor apo lënda e vetme e ngjashme “.

Në Kosovë, Ligji mbi të Drejtat e Autorit dhe të Drejtat e Përafërta (LDADP) LIGJI Nr. 04/L-065 (GAZETA ZYRTARE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS / Nr. 27 / 30 NËNTOR 2011, PRISHTINË) dhe me ligjin Nr. 05/L -047 për ndryshimin dhe plotësimin e ligjit nr.04/l-065 për të drejtat e autorit dhe të drejtat e përafërta (Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës / nr. 37 / 03 nëntor 2016, Prishtinë) rregullon në detaje të drejtat morale dhe materiale që i gëzojnë autorët si ata shkencorë ashtu edhe ata artistik.

Veprat audio- vizuale

Ligji i autorit përmban dispozita të veçanta lidhur me veprat audiovizuale, gjegjësisht vepra kinematografike. Ligji cili ligj përcakton një vepër audio-vizuale si “Vepër audiovizuale - janë: filmat kinematografikë, televizivë dhe vizatimorë, filmat e shkurtër videomuzikorë, filmat reklamues, filmat dokumentarë si dhe veprat tjera audiovizuale, të shprehura në formë të vargut të pamjeve lëvizëse të ndërlidhura, të shoqëruara me zë apo pa të, pavarësisht nga lloji i mbajtësit lëndor ku janë të fiksuara.”

Veprat e filmit

Sipas LDADP-it, bashkautorët e veprës filmike (kinematografike ose televizive) janë shkrimtari, regjisor dhe kameramani kryesor. Sidoqoftë, ekzistojnë forma të një vepre të filmit kur, përveç të lartpërmendurve, ka edhe persona të tjerë që konsiderohen si bashkautorë. Në veprat e filmit në të cilat muzika është elementi dominues, siç është rasti me një film muzikor, bashkautor konsiderohet gjithashtu edhe kompozitori.

Situata është e ngjashme në rastin e një filmi të vizatuar, gjegjësisht animuar ose një vepër filmike në të cilën vizatimi ose animacioni janë elemente dominuese. Kur bëhet fjalë për realizime të tilla, animatori kryesor është bashkautor i veprës filmike.

Sipas dispozitave të LDADP-së, shkrimtari si dhe kompozitori i muzikës filmike rezervojnë të drejtën për të përdorur punën e tyre në mënyrë të pavarur - pavarësisht nga vepra filmike. Megjithatë, me një kontratë për vepër filmike (me të cilën një ose më shumë persona angazhojnë një producent filmash për të bashkëpunuar në mënyrë krijuese për prodhimin e një vepre filmike dhe i japin atij të drejtat pronësore për atë punë), kjo mund të parashihet ndryshe.

Është e rëndësishme të përmendim në këtë pikë producentin e filmit. Është person fizik ose juridik i cili jep iniciativë në emër të tij, grumbullon burime financiare, organizon, menaxhon dhe merr përgjegjësinë për regjistrimin e parë të një vepre filmike ose një serie të imazheve lëvizëse të shoqëruara me zë ose pa të.

Sipas LDADP-së “Me kontratë të përshtatjes audiovizuale të veprës së autorit, autori ia kalon producentit të filmit të drejtën ekskluzive të përpunimit të veprës së tij burimore, për ta xhiruar dhe shfrytëzuar si vepër audiovizuale. Konsiderohet

se autori i veprës burimore ia kalon ekskluzivisht dhe pa kufizime producentit të filmit të drejtën e përshtatjes së veprës burimore në vepër audiovizuale, të gjitha të drejtat pasurore dhe të drejtat e tjera të autorit në atë vepër audiovizuale, përkthimet si dhe përshtatjet audiovizuale të saj, nëse me kontratë nuk parashihet ndryshe.”

Mësimdhënia dhe LDADP

Dispozita e veçantë e LDADP-së, përmes nenit 43 rregullon përdorimin e veprave në mësimdhënie, si në vijim:

Vetëm për qëllim të ilustrimit të mësimdhënies nëpër shkollat e të gjitha niveleve, ndërsa në suazë të synimit jokomercial, është i lirshëm:

- *interpretimi publik i veprave të publikuara nëse kjo është formë e drejtpërdrejtë e mësimdhënies në shkollë;*

- *interpretimi publik i veprave të publikuara në kremtime shkollore pa pagesë, me kusht që interpretuesit nuk kompensohen për këtë.*

- *komunikimi i veprave nga fonogramet dhe videogramet për qëllime të mësimdhënies;*

- *riprodhimi i pjesëve të shkurta të veprave të publikuara, për qëllime të mësimdhënies së drejtpërdrejtë ose për provime;*

- *emetimi i mëtejme audiovizuel i emisioneve shkollore;*

- *riprodhimi i emisioneve shkollore audiovizuale në fonograme ose videograme, vetëm për qëllime të mësimdhënies së drejtpërdrejtë në hapësirat e institucionit shkollor.*

Përfundim

Shkolla është një institucion që duhet të edukojë studentët, por edhe t'i prezantojë ata me standardet themelore etike. Prandaj, në parim, shkolla nuk duhet të jetë një vend ku ligji shkelet. Duhet të kujdesemi që të gjitha materialet audio-vizuale që i shfaqim dhe përdorim në klasë, pavarësisht nëse janë filma profesional ose vepra studentore, të përdoren në përputhje me të drejtën e autorit.

Të gjitha materialet nga oferta e programit edukativ të DokuFest që janë të përmbledhura në DVD'në e bashkangjitur me doracakun, dhe të cilat janë në dispozicionin e mësimdhënësve përmes portalit “Teacher Resource” në faqen e internetit të DokuFest janë licencuar nga pronari i të drejtës së autorit. Përdorimi i tyre nga mësuesit apo studentët është krejtësisht ligjor, me kusht që përdoruesit e kanë kaluar procesin e trajnimit për metodologjinë e përdorimit të filmit në mësimdhënie.

Brenda programit “Shkolla dhe Filmi Dokumentar” dhe projekteve përbërëse të tij është krijuar platforma “TEACHER RESOURCE” e cila ofron filma dokumentarë dhe fletë pune për filma nga programi i DokuFest, të përpiluara nga mësimdhënësit e Shkollave të Mesme nga Kosova, pas trajnimit intensiv për aplikimin e metodologjisë në përdorimit të filmit në procesin mësimor. Kjo platformë ofron edhe filma për t'u përdorur në arsimin fillor, për të cilin janë siguruar të drejtat për përdorimin e tyre ligjor në shkollat në territorin e Kosovës. Këto përmbledhje filmash janë pjesë e grupeve arsimore të cilat përfshijnë edhe fletë pune për mësimdhënës dhe studentë me skenarë të detajuar për përdorimin e tyre dhe punën në orë mësimore. Fletat e punës janë elaboruar nga mësimdhënësit e lëndëve të Edukatës Qytetare, Sociologjisë, Filozofisë, Psikologjisë dhe Gjuhës Angleze.

Fletat e punës për përdorimin e filmave individual në procesin mësimor mbështesin pjesën zbatuese të Kornizës Kurrikulare në nivel të sistemit arsimor duke përcaktuar qartë pritshmërinë nga nxënësit, nga mësuesit dhe nga shkollat. Ato poashtu janë bazuar në fushat Kurrikulare dhe lëndët mësimore, fushëveprimin e tyre nëpër shkallët kurrikulare dhe minimumin e kohës së ndarë për secilën fushë gjatë një shkalle kurrikulare. Me fletat e punës nxënësve u jepet një bazë e mirë e arsimimit dhe përgatitje për nxënie tërëjetësore duke zhvilluar Kompetencat kryesore të të gjithë nxënësve deri në përfundim të shkollimit të mesëm të lartë.

SKENA NGA FILMI
SOMETHING BETTER TO COME

2

**Mësimdhënia
përmes filmit
dokumentar**

Roli i filmit në mësimdhënie

Filmi është një medium relativisht i ri dhe përdorimi i tij në mësim është gjithashtu risi në procesin arsimor. Për këtë arsye është e dobishme, që para se të merremi me pyetjen se si të përdorim filmin në klasë, të themi më shumë rreth vetë filmit si medium, për veçoritë e tij, karakteristikat nga të cilat e tërheq fuqinë e tij dhe në përgjithësi ndikimin e medias në kulturën në të cilën jetojmë, në jetën e përditshme dhe në sistemin arsimor. Para së gjithash, çfarë janë mediat? Këto janë mjetet e përdorura për të transmetuar informacion në procesin e komunikimit. Mas-mediat janë mjete teknologjike që mundësojnë transmetimin masiv të informacionit, dmth. lejojnë që mesazhi, praktikisht njëkohësisht, të arrijë një numër të madh njerëzish.

Në botën moderne, fuqia e medias masive është e pamohueshme. Mediat masive, të tilla si shtypi, radioja, televizioni, filmi dhe interneti, janë praktikisht ndërmjetësit e vetëm përmes të cilëve njerëzit informohen për botën rreth tyre dhe ngjarjet më të rëndësishme nëpërmjet të cilave ata vijnë në kontakt me botën e artit. Nëse dikush e përshkruan shoqërinë ose botën në të cilën jetojmë, me dëshirën për t'i vendosur ato më nga afër, një nga gjërat e para që duhet të përmendim janë mediat masive. Ne kemi përdorur internetin, kemi lexuar libra dhe gazeta, kemi shikuar TV.

Mediat dhe kultura

Për çdo shoqëri, si për këtë të tashmen ashtu edhe atë kaluarën, vlen që metodat e transmetimit të informacionit të përdorur në jetën e përditshme dhe në arsim, në mënyrë dramatike ndikojnë procesin e socializimit dhe edukimit. Çdo medium i ri ka përfaqësuar një ndryshim në komunikim dhe ka çuar në ndryshime strukturore në shoqëri, e kështu edhe filmi. Ndikimin reciprok të kulturës dhe mediave do ta paraqesim duke u mbështetur kryesisht në punën e filozofit dhe teoricientit kanadez të mediave Marshall MekLuhan (Marshall MekLuhan, 1911-1980).

Një nga tezat bazë të Mekluhanit është se mediat jo vetëm me përmbajtjen që transferojnë, por edhe natyrën e tyre shkaktojnë ndryshime të qëndrueshme dhe të thella në qenien njerëzore dhe marrëdhëniet e tij me të tjerët. Më gjerësisht, mjetet e komunikimit në një shoqëri janë përcaktuesi më i thellë i asaj shoqërie, meqë përcaktojnë strukturën dhe dinamikën e saj (Mekluhan, 1971).

Pa marrë parasysh atë që shumë media përgjatë historisë së shoqërive njerëzore përjetuan ulje dhe ngritje, McLuhan beson se tri lloje të komunikimit meritojnë të veçohen si thellësisht të ndryshme nga njëra-tjetra. Njëra është me gojë (fytyrë më fytyrë), tjetra është me shkrim, dhe e treta është komunikimi elektronik.

Kultura gojore dhe e shkruar

Për një kohë shumë të gjatë, kultura ishte gojore - ajo u ruajt dhe transmetohej me rrugë orale, nga brezi në brez. Kjo ishte e vlefshme jo vetëm për shkollimin, por për të gjithë kulturën. Para shfaqjes së librave të shkruar, njohuria u transmetua vetëm në një rreth të ngushtë njerëzish të mbledhur rreth bashkëbiseduesit. Mësimdhënia domosdoshëm kishte një formë bisede, kërkonte aftësi të jashtëzakonshme për të mbajtur mend dhe kjo aftësi u mësua. Kultura gojore nuk gjendet vetëm në të kaluarën e lashtë. Shkollat ishin pjesë e kulturës me gojë kur nuk kishte asnjë tekst apo vëllim, kur fëmijët vetëm mund të shkruanin njohuritë më themelore që mësonin në shkollë.

Kultura e shkruar u krijua duke përdorur letra, kur kultura filloi të mbështetej në fjalën e shkruar. Por ne mund të flasim për një kulturë të shkruar në kuptimin e duhur vetëm kur fjala me shkrim bëhet mënyra dominuese e transmetimit dhe ruajtjes së informacionit. Një zhvillim i tillë u bë i mundur vetëm nga shpikja e shtypshkronjës së Gutenbergut në mes të shekullit XV. Letra është revolucionare jo vetëm sepse lejon që informacioni të ruhet jashtë kokave njerëzore, por edhe sepse informacioni mund të udhëtojë pa pasur nevojë që një dërgues të udhëtojë me të.

Dominimi i komunikimit me shkrim ka çuar në ndryshime të tjera revolucionare në organizimin e vetë shoqërisë, si dhe në mënyrën e të menduarit dhe komunikimit. Shkrimi çoi në dominimin e të menduarit logjik, linear dhe ndjekës/vijues. Nëse merremi me procesin e edukimit në kulturat e shkruara, do të shohim se komunikimi me shkrim është treguar ideal për përdorim në sistemin arsimor. Tekstet janë vendet ku dija ruhet dhe ku merret. Fjala e thënë ndjek rregullat e një fjale të shkruar - nganjëherë një leksion bëhet duke lexuar nga një skedar ose një libër, ose nxënësve u kërkohet të shënojnë atë që dikton mësuesi. Kujtesa është ende thelbësore dhe mësimi shpesh barazohet me të.

Narracioni dhe piktura janë ende ndihma të fuqishme për të kuptuar dhe për të kujtuar. Fuqia e narracionit gjendet si në fjalën e thënë me gojë ashtu edhe në fjalën e shkruar. Veprimi ndihmon për të përcjellë një ide, për ta miratuar dhe mësuar përmendësh atë. Rrjedha lineare e fjalisë që rrëfen tregimet, por gjithashtu përshkruan formula matematikore ose ligje fizike, lejon që këto fjali të riprodhohen në të njëjtën formë. Imazhet ngjallen nga fjalët. Me kosto të lartë janë aftësitë e shkrimtarit për të artikuluar qartë mendimin e tij, për të paraqitur një figurë ose gjendje me fjalë. Me një çmim të lartë janë aftësitë që zhvillohen duke lexuar, duke filluar nga përqendrimi dhe vëmendja e pandërprerë tek mendimi abstrakt dhe artikulimi i saktë i ideve.

Mediat elektronike dhe filmi

Mbizotërimin e padiskutueshëm të kulturës së shkruar në fund të shekullit XIX e tronditën mediat e reja elektronike si - telegrafi, gramafoni, radio, televizioni, interneti, të cilat jo vetëm që shpejtuan dhe lehtësuan komunikimin, por gjithashtu transformuan kulturën ekzistuese. Mediat që bëhen pjesë e kulturës shumë shpejt bëhen pjesë e sistemit arsimor. Shkollat kanë diaprojektor, gramafonë, televizorë, kamera. Fotografinë dhe fjalët plotësojnë zërin dhe imazhet lëvizëse të riprodhuara, si dhe sintezën e tyre në formatin audio-vizual, përfaqësuesi i të cilit është filmi, i cili krijohet në fund të shekullit XIX.

Kur flasim për mediat elektronike dhe i krahasojmë ato me shkrim, për televizionin dhe internetin do të flasim si për platforma që lejojnë qasje në material me zë, të shkruar ose audio-vizual. Për filmin do të flasim si për llojin e materialit, të shënimeve, përmbajtjes, së cilës i qasemi, para së gjithash, nëpërmjet televizionit dhe internetit.

Një imazh lëvizës është i pakalueshëm në një tregim të shkruar. Imazhi nuk mund të përshkruhet me fjalë në mënyrë të qartë, as përshkrimi nuk mund të jetë gjithëpërfshirës. Edhe nëse përmban fjalë, këto fjalë nuk janë bindëse, sepse

kuptimi i tyre varet nga konteksti dhe mënyra si ato fliten. Fotoja ka llojin e saj të narracionin dhe efektin e saj. Dallimi më i dukshëm midis ngjyrës dhe audiovizivit, dmth. midis historisë së gazetës dhe televizionit, është dominimi i elementeve audio-vizuale mbi tekstin.

Televizioni është bërë shpejt media më popullore për fëmijët dhe adoleshentët. Cili është ndikimi i tij real dhe si realizohet ajo, mijëra hulumtime i janë kushtuar deri më tani këtyre çështjeve. Rezymeja e përmbledhur dhe e shqyrtuar është teksti i Ana Peshikanit Ndikimi i televizionit te fëmijët dhe adoleshentët - përmbledhje e hulumtimit. Ne do t'i veçojmë disa përfundime:

- *Televizioni ka një ndikim të fortë te fëmijët në kuptimin e realitetit dhe në hartimin e qëndrimeve, besimeve dhe sjelljeve të tyre.*

- *Për seriozitetin e ndikimit nuk janë të vetëdijshëm as fëmijët e as të rriturit, të cilët kryesisht e vërejnë te të tjerët, e jo te vetja.*

- *Ndikimi mund të jetë pozitiv dhe negativ, por ndikimi pozitiv është më i rrallë dhe e gjejmë kryesisht në moshë më të re (3-5 vjet).*

- *Strategjitë për reduktimin e ndikimeve negative dhe realizimin e potencialit pozitiv të televizionit zbatohen rrallë në mënyrë sistematike.*

Si funksionon televizioni?

Më parë, u konsiderua se ndikimi kryesor e kanë shfaqjet informative, lajmet dhe ngjashëm, dhe që televizioni ka ndikim më të madh tek të rriturit, ndërsa tek fëmijët që konsumojnë përmbajtje argëtuese nuk ka ndikim të madh. Është treguar se një përshtypje e tillë është e gabuar. Sipas teorisë së kultivimit të Xhorxh Gerbner, televizioni gradualisht kultivon imazhin tonë të realitetit, mbi të gjitha nëpërmjet serialeve, filmave dhe shfaqjeve të ngjashme në të cilat dramatikisht paraqiten role sociale dhe modele të sjelljes. Pse janë modelet nga shfaqjet e tilla kaq me ndikim, më me ndikim sesa modelet nga mjedisi i menjëhershëm? Për shkak se i japin televizionit dhe filmit një detaj shumë më të pasur, shumë më të qartë, shumë më konkret dhe më të lehtë për mbështetje.

Mediat elektronike dhe shkollat

Rritja e ndikimit të medias elektronike, komunikimit vizual dhe informativ, është i dukshëm në pothuajse të gjitha fushat e jetës. Është e dukshme koha që të rinjtë shpenzojnë me mediat elektronike, popullaritetin e heronjve të mediave, investimet e mëdha të industrisë së propagandës në ato media etj. Një fushë e rëndësishme është se si t'i rezistojnë vazhdimisht këtij ndikimi. Bëhet fjalë për shkollën, e cila vazhdon të i jap përparësi materialin të shtypur. Arsyeja për neglizhimin e mediave elektronike nuk është se ata ofrojnë një zgjedhje të dobët të materialeve, ose se shkollave u mungon mjeti i duhur teknik ose që mësuesit nuk janë të trajnuar për përdorimin e teknologjisë së re, por me më shumë gjasa arsyeja është se mësuesit, të arsimuar në kulturën e shkruar, kanë marrëdhënie të rezervuar ndaj këtyre mediave dhe aftësisë për të edukuar fëmijët.

Zhan Gone (1998) citon një mësues nga Austria i cili thotë:

“Ata (profesorët) kanë kaluar një marshim të veçantë në arsim, gjatë së cilës theksi zakonisht vihej në vlera racionale analitike dhe me shkrim. Pikërisht për këtë profesorët besojnë se përdorimi i medias, sidomos i televizionit, është kulturalisht

inferior dhe joserioz, që lidhet, mbi të gjitha, me kënaqësi. Shpesh, edhe vet shikimi i televizionit konsiderohet humbje e pastër e kohës dhe një fakt shqetësues në lidhje me pozicionin e tyre intelektual”.

Në këtë mënyrë, shkolla nga njëra anë dhe televizioni në anën tjetër janë duke u bërë pika referuese të ndikimeve të ndryshme kulturore midis të cilave ka tension të vazhdueshëm. Ky tension midis shkollës dhe televizionit dhe rezistenca e sistemit të arsimit ndaj mediave elektronike është vërejtur edhe nga Mekluan, dhe ai ka qenë në mënyrë të vendosur në anën e mediave elektronike. Sipas tij, sistemi arsimor i bazuar në vlerat e shkruara dhe të dhënat e ndara dhe të klasifikuara është i vjetërsuar dhe plotësisht i papërshtatshëm për nevojat e gjeneratës së parë televizive. “Imazhi mozaik i ekranit televiziv krijon një prani të thellë dhe pasqyrim në jetën e fëmijëve, që në ta krijon përbuzje për qëllimet e largëta vizive të edukimit tradicional si diçka joreale, e pakuptimtë dhe e papërshtatshme. (Mekluan, 2012).

Një nga qëllimet e përdorimit të filmit në mësimdhënie do të ishte sigurisht që të zvogëlohej antagonizmi i folur nga Mekluan. Përdorimi i filmit në mësimdhënie është një hap i rëndësishëm në integrimin e mediave elektronike në sistemin arsimor.

Literatura e rekomanduar:

Bardhyl Musai, Jonila Godole dhe Tidita Abdurrahmani, EDUKIMI MEDIATIK - LIBRI I NXËNËSIT - Instituti Shqiptar i Medias, Tiranë - 2011

Bardhyl Musai, Jonila Godole dhe Tidita Abdurrahmani EDUKIMI MEDIATIK - LIBRI I MËSIMDHËNËSIT - Instituti Shqiptar i Medias, Tiranë - 2011

Lindita Aliu Tahiri, KOMUNIKIMI MASIV DHE EDUKIMI PËR MEDIA - “Naimi” – Shtëpi botuese dhe studio letrare - 2017

Përdorimi i filmit dokumentar në mësimdhënie u sjellë mësimdhënësve të gjitha mundësitë për të tërhequr vëmendjen e studentëve dhe nxënësve, duke zgjuar interesimin e tyre për temën e zgjedhur dhe frymëzimin për aktivitetet dhe angazhimin e tyre.

Edukimi dhe filmi

Metodat dhe aktivitetet që përdorim në mësimdhënie reflektojnë drejtpërdrejt filozofinë ose idenë e edukimit që ne mbrojmë. Përdorimi i filmit të angazhuar në mësimdhënie mund të lidhet më së shumti me kuptimin e arsimit si një praktikë emancipuese dhe forcë e ndryshimit. Pse? Filmi është narracion i ndërtuar me vetëdije. Filmat dokumentar të angazhuar dëshmojnë për një ngjarje, kohë, njerëz. Duke ofruar perspektiva të reja, përmbajtje dhe histori personale, ato depërtojnë në të vërtetat dominuese dhe ofrojnë një çarje përmes së cilës mund të shohim realitete të reja. Dekonstruktimi narrativ i zakonshëm krijon hapësirë për “fishekzjarre epistemologjike” (Harris, 2016), ku shtresat e mirëkuptimit diskutohen dhe zhvillohen më tej, ndërsa ata që mësojnë, marrin pjesë në mësim si praktikë politike.

Përdorimi i filmit në arsim nuk përfundon me përdorimin e artit dhe bisedave rreth çështjeve të ngritura. Teknologjia bashkëkohore na ofron mundësi për secilin prej nesh të krijojmë dhe ofrojmë pikëpamjet tona dhe për të paraqesim hapësirat tona. Aktivitete të tilla mundësojnë multiperspektivitetin e së vërtetës dhe kapërcejnë dualizmin midis krijimit dhe realitetit. Akti kreativ në vetvete është proces i të mësuarit. Ndeshen ekzistuesja dhe e sigurt, me mundësinë dhe risinë. Prodhoen njohuri të reja për botën, por gjithashtu krijohet një realitet i ri në mësimdhënie duke vënë studentët në rolin e “mejkerit”. Filmi është një moto. Filmi është përmbajtje. Filmi është burim. Filmi është një medium. Filmi nuk është qëllimi dhe as arsyeja e mësimdhënies. Përmes filmave lindin pyetje dhe problematizohen përgjigjet. Me filmin futemi në disponime dhe kontekste dhe kështu krijohet hapësira për mësim.

Filmi është një mjet (dhe material - një shtojcë për autorin) për përmirësimin e kurrikulës, por jo një program mësimor (Russell, 2009).

Literatura e rekomanduar:

Harris, A. (2016). “Ethnocinema and Video-as-Resistance”. In A. Hickey-Moody & T. Page (Eds.), *Arts, pedagogy as cultural resistance* (153-168). London, New York: Rowman & Littlefield International.

Harris, A. M. (2012). *Ethnocinema: Intercultural arts education*. Springer Science & Business Media.

Harris, A. (2010). “Race and refugeeity: ethnocinema as radical pedagogy”. *Qualitative Inquiry*, 16(9), 768-777.

Russell, W. B. (2009). *Teaching Social Issues with Film*. Charlotte, NC: Information Age Publishing.

Nivelet e filmave dokumentarë

Filmi dokumentar merr në konsideratë situatën aktuale dhe ofron një paraqitje të shkurtër në botën e njerëzve dhe popujve të tjerë. Çdo individ e prek në një nivel personal, emocional, etik dhe shoqëror.

Në çdo dokumentar mund të shihni disa nivele:

- vet tema, dmth përmbajtja që përpunohet;
- figura kryesore që në vetvete ofron dy interpretime të tjera të mundshme;
- përvojat emocionale të heroit kryesor;
- mënyra në të cilën zgjidhen problemet, qëndrimet që përfaqësohen në temën e definuar;
- mjedisi në të cilin luhet vepra e filmit dokumentar;
- mënyra se si është bërë dokumentari, analiza e skenave individuale.

Filmi dokumentar mund të përdoret në aktivitete të ndryshme arsimore, si në mësimin e lëndëve të ndryshme, ashtu edhe në aktiviteteve jashtëshkollore (p.sh. orët e kujdestarisë, seksione të ndryshme shkollore, punëtori me nxënës dhe prindër, aktivitete të lira shkollore etj).

2.1.

Bazat e përdorimit të filmit dokumentar në mësimdhënie

Disa nga arsyet pse është e nevojshme të përdoren filmat dokumentarë në mësimdhënie janë njohuritë bashkëkohore në lidhje me arsimin, shkollën, mësimin dhe mësimdhënien. Arsimit sot, pritet të kontribuojë në zhvillimin e gjithë personalitetit të studentëve, e jo vetëm për të fituar njohuri shkencore dhe për të zhvilluar aftësitë njohëse, por dhe për të zhvilluar kompetenca për të vepruar në shoqëri. Kjo është arsyeja pse nxënësit duhet të jenë në gjendje të gjykojnë me kujdes dhe në mënyrë kritike informacionin, të pushtojnë marrëdhënien me veten dhe botën, të kuptojnë perspektivat e të tjerëve, të jenë të ndjeshëm ndaj problemeve në shoqëri dhe të mësojnë se si t'i zgjidhin ato, të zhvillojnë kapacitetin e tyre për vetëvendosje dhe pjesëmarrje produktive në kulturë. Një arsim i tillë kërkon që shkolla të jetë e hapur për problemet dhe nevojat aktuale shoqërore. Nga teoritë bashkëkohore të të nxënës mund të kuptojmë:

- Mësimi mund të nxisë zhvillimin, e funksionet mendore të rendit më të lartë kanë rrënjë në marrëdhëniet shoqërore dhe është e rëndësishme të sigurohet shkëmbimi shoqëror me bashkëmoshatarëve dhe mësuesit;
- Mësimi është i varur nga konteksti, duke përfshirë kulturën, teknologjinë, praktikën e të mësuarit / mësimdhënies, prandaj është e rëndësishme të ofrohet një mjedis nxitës për mësim.
- Mësimi është një konstruktiv aktiv dhe jo një pritje pasive dhe është e rëndësishme të krijohen aktivitete të duhura studentore.
- Mësimi duhet të jetë i rëndësishëm dhe i kuptueshëm për nxënësit dhe është e rëndësishme që të bazohet në përvojat dhe interesat e nxënësit dhe të lidhet me probleme autentike / probleme të botës reale.

- Përvoja personale nuk është e njëjtë me mësimin. Mësimi është një kuptim i përvojës dhe është e rëndësishme të sigurohet reflektimi kritik dhe shkëmbimi me të tjerët, përmes të cilit kërkohet kuptimi i përvojës; të mësuarit gjithashtu ka një fushë racionale dhe intuitive, imagjinative, subjektive. Është e domosdoshme lidhja e këtyre fushave, prandaj burimet e të mësuarit janë veçanërisht të rëndësishme për angazhimin e emocioneve dhe imagjinatës ...

- Motivimi për të mësuar është i lidhur me gjendjen emocionale dhe është e rëndësishme që të kujdesemi për ndjenjat e nxënësve, të krijojmë një mjedis të sigurt, një atmosferë të respektit të ndërsjellë.

- Mësohet nëpërmjet ndërveprimit social, dialogut dhe përpunimit, dhe është e rëndësishme që të ketë shkëmbime mendimesh, multiperspektivitet, të mësuar bashkëpunues, bashkëpunim, kuptim i negociatave.

- Nxënësit mësojnë në mënyra të ndryshme dhe kanë nevojë për aktivitete të ndryshme në procesin e të mësuarit.

- Vetë-rregullimi në të mësuarit dhe shkathtësitë metakognitive janë njëkohësisht edhe mjet dhe qëllim, gjë që e bën të rëndësishëm sigurimin e autonomisë së nxënësve dhe aktiviteteve përmes të cilave një nxënës vjen deri te vetëbesimi.

Një përgjigje didaktike ndaj pikëpamjeve të tilla teorike është mësimi interaktiv, si dhe filmi në mësimdhënie interaktive.

2.1.1.

Rekomandime dhe këshilla

Në këtë kapitull ne ofrojmë disa rekomandime dhe këshilla që kanë dëshmuar të jenë të shkëlqyera në mësimdhënie e pasuruar me filmin dokumentar. Nuk është fjala për parimet dhe rregullat që duhet të respektohen rreptësisht në çdo situatë, por me këshillat dhe vëzhgimet që mund t'ju ndihmojnë në punën me dokumentarë.

Përcaktimi qëllimin e mësimin - Qëllimi i mësimin nuk duhet të jetë vetëm njohja e fakteve të reja dhe zgjerimi i njohurive, por mbi të gjitha të kuptuarit e ndërvarësisë dhe formimit të qëndrimeve. Filmat dokumentarë nuk ofrojnë receta të gatshme, por zbulojnë kënde të reja të mundshme të vëzhgimit të shumë çështjeve komplekse dhe ata duhet të punojnë në to në kuadër të aktiviteteve të ndërlidhura. Është mirë të prezantoheni me qëllimin përfundimtar të mësimin dhe të përcaktoni se çfarë doni të arrini. Është e rëndësishme që studentëve t'u tregoni saktësisht se çfarë prisni prej tyre dhe të mbani në mend se edhe objektivat e vogla janë shumë të rëndësishme. Ndonjëherë është e mundur që të i fshehin pritjet në mënyrë që vetë studentët të mund të vijnë tek ato.

Lidhja e qëllimeve dhe aktiviteteve - Përcaktimi i qëllimeve të kohës dhe rezultateve të pritura janë vendimtare për një kohë të mirë të planifikuar. Megjithatë vendosja e qëllimeve nuk është një detyrë shumë kërkuese, në praktikë është treguar se kryqëzimi i qëllimeve me aktivitete është. Prandaj është e rëndësishme që çdo qëllim të analizohet në lidhje me aktivitetet e planifikuara dhe çdo aktivitet në lidhje me qëllimet. Kur të kryhet një analizë e tillë e skenarëve për orë mësimore, është e mundur të përmirësohen ose aktivitetet ose vetë qëllimet, por është gjithmonë e

nevojshme të eliminohet tensioni i mospërputhjes midis tyre. Tabela më poshtë (Iviq, et al, 2008) paraqet mjet për një analizë të tillë. Kolona e synuar krahasohet me kolonat e aktivitetit dhe ne shënojmë shenjën X në vendet ku ka një përputhshmëri, ose në vendet ku aktiviteti plotëson (pjesërisht ose tërësisht) qëllimin përkatës. Nëse ka aktivitete që nuk korrespondojnë me një qëllim të vetëm, ose një objektivi që nuk korrespondon me ndonjë numër aktivitete, është e nevojshme të bëhen ndryshime në skenarin për orën mësimore.

Modeli i fletës së punës që mund të shkarkohet nga faqja e internetit të DokuFest, dhe të aplikohet për mësimet e lëndëve të rekomanduara:

SOLDIERS WHO RAPE

Regjori/Publikimi: Sean Wilentz dhe
Firma e origjinës
SHALUS - VE | prodhimi: 2009
Kohëzgjatje: 45 Min. Licenca: World Stories,
The Why Foundation

Për një kohë të gjatë druna seksualit në korrësi është përdorur si një strategji për spastrim armë dhe gjeneid, si një mjet për të shpërndarë famë dhe komanditet, si një mjet për të rritur në shtet dhe rregullat që duhet të respektohen rreptësisht në çdo situatë, por me këshillat dhe vëzhgimet që mund t'ju ndihmojnë në punën me dokumentarë.

Në Republikën Demokratike të Kongo, përcaktimi i madë i grave nga ushtria, është një armë e parashikuar e luftës. Në film dokumentar që tregon luftën tragjike historike e tyre në një përpjekje për të rritur moshën që ata kanë kryer.

Autori e dokumentit:
Atrasha Ruat dhe Jeta Penta
Gjermani: "Hells Dore" - Gjakë

Tema kryesore:
Filmi dokumentar si një instrument për përmirësimin e procesit të mësimdhënies, si dhe shprehjen e të menduarit kritik dhe ndërsjellë. Është e domosdoshme lidhja e këtyre fushave, prandaj burimet e të mësuarit janë veçanërisht të rëndësishme për angazhimin e emocioneve dhe imagjinatës ...

Tema dytësore:
Përcaktimi i 1. Seksualiteti dhe gjinia (njëra mësimore: Njësimet seksuale-chuna seksualit (K-12)
Sociologji - 1. Kultura dhe format e veçitës shqiptare (njëra mësimore: Mosa dhe veçitë mosha) 2. Normal shqiptare (njëra mësimore: Shqiptarë, historia dhe rrethimi 3. Familja (njëra mësimore: Familja, koncepti transitor - barthes, familia dhe normalitet shqiptarë, historia e jetës e gjinisë, familja, historia, roli gjinor (njëra mësimore: Gjinitë dhe seksualiteti), Regjori/Publikimi: Sean Wilentz dhe Jeta Penta

"Pisat" - 1. Historia i shtetit (njëra mësimore: Historiografia, gjinia dhe gjendja. Aspekti psikologjik i historisë. Niveli i të përditëgjatësive të historisë e historisë) 2. Historia dhe kultura e saj (njëra mësimore: Dytësi si përkrahje e historisë. Niveli i të përditëgjatësive të historisë e historisë) 3. Atesha e të gjyqarëve (të mendosh do të mos të gjyqarëve) 4. Mosa dhe vlerat e të (K-12)

Etikë dhe qytetësi - 1. Llojet dhe praktikat qytetëse (njëra mësimore: Historia e shqiptarëve bashkëkohorë. Liria, Barzota, Dytësia, Zgjidhja e konfliktit. Dytësia (K-12) Gjithë angazhimi i shtetit e gjinisë angazhimi përmirësimi si aktivitet për të përcaktuar të fuqitë ushtarëse të kuptuarit përmes objektivit (detyrimor).

<p>Objektivat</p> <p>Basat në Kurrikulën e re të Kështjës Objektivi që synohen të arrijnë përmes kësaj filmi dokumentar janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • promovimi i vlerave të përgjithshme kulturore dhe qytetëse • ofrimi për mësimin gjatë gjatë jetës. <p>Pikat e diskutimit pas shfaqjes së filmit:</p> <p>Filmi të shprehë filmi dokumentar pasit për të cilat do të përdoret më shumë dhe do të zhvillojë në formë diskutimi janë:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anxetë e përcaktimit të dhunës seksuale gjatë konfliktit. 2. Tazë dhe shpërndarjen e viktimave të dhunës seksuale. 3. Përcaktimi i psikologjia të viktimave të dhunës seksuale gjatë luftës. 4. Mosa dhe të përcaktuar nga familja. 5. Përkrahja dhe mbështetja e viktimave që janë dhunuar seksualisht në konflikt. 6. Reflektimi në libër e Kosovës, historinë e viktimave që janë dhunuar gjatë luftës, rolet e tyre dhe përkrahja nga institucionet përfituese. <p>Aktivitetet në lidhje me filmin</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. (Edukimi) Brainstorming - Diskutimi pas shfaqjes së filmit dhe përcaktimi i mësimdhënies së kësaj. 2. Përcaktimi CRTA - Fokus në gjatë vijat të diskutimit, si: <ul style="list-style-type: none"> • Dhunë seksuale si një luftë - qëllim që bëhet ndërsa kësaj mjeti • Nënësia e shtetit • Përkrahja e dhunës dhe psikologjia të viktimave • Mosa dhe familja • Përkrahja dhe mbështetja e viktimave 3. (Edukimi) Shqyrtimi i përcaktimit - Diskutimi për rolet në Kosovë dhe ndryshim të detyrës të rolin e institucioneve për çështjen e viktimave të dhunës seksuale gjatë luftës. 4. (Edukimi) Gjithë angazhimi - Të shprehë me film në gjatë angazhimi dhe nga individët bashkërisht që diskutim të shtetit në gjatë angazhimi dhe për detyrën e shtetit të shprehë nga individët me film që trajton në film. Ekipi mund të përdoret në vlerësim. 	<p>Fushat e Kurrikulës:</p> <p>Shqiptarë dhe gjendja, Gjendja dhe Komuniteti, Jeta dhe Përkrahja.</p> <p>Përkrahja për:</p> <p>Gjendja kulturore dhe 6. Kështjës K-12, Komuniteti, Komuniteti e Komunitetit dhe të shprehur, Komuniteti e të mësuarit, Komuniteti qytetëse.</p>
--	---

Literatura e rekomanduar:

A. Arënliu, E. Sulaj, A. Gavazaj, S. Gashi, M. Baftijaj “SHKOLLA DHE FILMI DOKUMENTAR” – DokuFest, 2011

Taksonomia e rishikuar e Blumit dhe filmi në mësimdhënie

Kjo skemë përfaqëson një frymëzim ose nxitje për të planifikuar mësimin në të cilin përdoret filmi. Qëllimi i skemës është që të stimulojë reflektimin e thellësisë së proceseve njohëse të cilat i nisim me aktivitetet mësimore që lidhen me filmin e shfaqur, dhe me këtë e bëjmë mësimin më të larmishëm dhe më frytdhënës.

Nivelet njohëse të TRB	Aktiviteti i të mësuarit
Mos harroni	Numëroni burimet mbështetëse që kanë karakterin kryesor. Çfarë zgjidhjesh ofrohen në film për problemet që kanë të bëjnë me ...?
Kuptoni	Bëni një vizatim që ilustron problemet me të cilat ballafaqohet personazhi kryesor në film. Gjeni dhe lexoni ligjet që rregullojnë fushën për të cilën flitet në film.
Aplikoni	Cilat pasoja mund të kenë lindur nëse një person silltet në të njëjtën mënyrë në shkollën / komunitetin / shtetin tuaj? Cilat teori në sociologji / psikologji / filozofi / biologji mund të ndihmojnë në shpjegimin e zhvillimit të ngjarjeve në film?
Analizoni	Krahaso sistemin (p.sh. kujdesin shëndetësor) të treguar në filmin dhe atë që kemi. Përshkruani çfarë mund të ndodhë nëse personazhi kryesor do të (...) në vend të (...).
Vlerësoni	Merrni pjesë në një debat për një nga fjalitë / temat nga filmi ose kundër tyre. Bëni një analizë të përmbajtjes së filmit në lidhje me atë se cilat janë paragjykimet e mundshme në të. Imagjinoni që ju jeni një kritik i filmit dhe shkruani kritikën tuaj / notën e këtij filmi.
Krijoni	Krijo një shfaqje të bazuar në një film. Vizatoni një poster dhe parullë për një fushatë që do ta adresonte problemin e filmit. Shkruani një ese mbi fjalët kyçe / idetë / ndjenjat që filmi ka shkaktuar në ju. Incizoni një film që është përgjigja juaj për autorin e filmit Krijoni një hulumtim që mund të ndihmojë aktorët e filmit të përfaqësojnë më mirë qëllimet e tyre.

Shikoni incizimin para projektimit

Është mirë ta shikoni filmin apo spotin përpara projektimit të planifikuar - atëherë është e mundur që ta zgjedhni në atë mënyrë që përmbajtja, fushëveprimi dhe kompleksiteti i tij të përshtaten me disponimin dhe mundësitë e klasës (mosha, kurrikula, etj.). Nuk mjafton thjesht të lexohet përmbledhja. Mënyrën se si tema është përpunuar ose kohëzgjatja nuk duhet të korrespondojë me çdo grup studentësh. Është e nevojshme të shqyrtojmë paraprakisht përgatitjen dhe strukturën e mësimin. Me çdo leksion audio-vizuel, në dispozicion janë pyetjet dhe përgjigjet në portalin e JSUSH të cilat afrojnë temat më të rëndësishme të filmave.

Mos filloni nga temat e diskutueshme

Përvojat tregojnë se nuk është e përshtatshme të filloni të punoni me materiale audio-vizuale, me projektimin e imazheve që kanë të bëjnë me tema të diskutueshme (p.sh. pakicat, përjashtimi social, racizmi). Është e rëndësishme që të jeni të përgatitur dhe të keni mjaft përvojë për t'i diskutuar ato. Kjo vlen edhe për mësuesit dhe studentët.

Ftoni mysafir në diskutim

Duke folur për tema më komplekse ia vlen - nëse është e mundur - ftoni një mysafir që merr vesh nga tema e caktuar. Përvojat më të mira i kemi me njerëzit nga praktika (punëtorët në terren, anëtarët e shoqatave qytetare, pjesëmarrësit e drejtpërdrejtë në ngjarje apo aktorë të përfshirë në film).

Kujdes nga pritjet

Është mirë të kemi parasysh që rezultati i punës sonë në fillim, para së gjithash, nuk duhet të jetë në përpjesëtim me pritjet tona. Arsyet për këtë mund të jenë disa: përzgjedhja e një filmi ose videoje të papërshtatshme, ngurrimi ose paaftësia e nxënësve për të diskutuar, mungesa e përvojës etj. Por edhe rezistenca e dukshme e nxënësve (grindjet agresive, minimizimi i situatës etj.) janë, gjithsesi, përgjigje dhe paraqesin aktivitet që mund të drejtohet dhe përdoret për punë të mëtejshme.

Mos e nënvlerësoni përgatitjen

Nuk duhet të nënvlerësohet përgatitja e mësimeve, si teknike (përzgjedhja në klasë, korrektësia e teknikës, errësimi i dhomës etj.), ashtu edhe pedagogjike (njohja e mjaftueshme e problemit, përdorimi i metodave interaktive, kontributi personal i mësuesve etj.). Koha e kaluar në përgatitje vërehet shumë gjatë vetë mësimin.

Merrni parasysh gjatësinë e filmit

Nëse është e mundur, shfaqni klipin deri në fund. Autori e ka bërë atë si një vepër / material kompakt. Duke pasur parasysh se kohëzgjatja e orës mësimore është e kufizuar në kohë, mund të përdoren vetëm pjesët e filmit. Gjatë përzgjedhjes së tyre ne nuk duhet të harrojmë për atë se si tingëllon filmi dhe nëse janë shfaqur të gjitha informatat ose mesazhet e tij të rëndësishme. Nëse nuk kemi mundësi t'i lidhim dy orë, në mënyrë që të kemi më shumë hapësirë për punën, filmi mund të shihet gjatë projeksioneve vullnetare të pasdites, për shembull brenda klubit të filmit shkollor.

Kur zgjedh një film, mendoni edhe për:

- objektivat dhe përmbajtjet e mësimdhënies / arsimit,
- interesat e nxënësve,
- vlerat e përfaqësuara nga filmi,
- vlerën artistike të filmit,
- temat aktuale,
- vërtetësinë e problemeve me të cilat merret filmi,
- multidisiplinarteti i fenomenit për të cilin flet filmi dhe lidhjet e mundshme me lëndët dhe fushat e tjera të studiuara në shkollë,
- të drejtat e autorit ...

Le të dëgjoen spotet e shkurtra

Gjatë shfaqjes së spoteve, duke pasur parasysh kohëzgjatjen e tyre të zakonshme (disa dhjetëra sekonda), mund të ndodhë që nxënësit të mos përqendrohen në kohë dhe ta humbasin veprimin e videos. Në këtë rast, duhet ta lëshoni sërish spotin.

Çfarë nuk është filmi në mësimdhënien interaktive:

- dekor i cili i shtohet transferimit tradicionalisht dominues të njohurive që e bën mësimdhënien tradicionale moderne;
- një mjet mësimor që ka një rol të rëndësishëm në miratimin e njohurive të caktuara / “të sakta” rreth botës;
- një aktivitet gjithëpërfshirës mësimor që zëvendëson aktivitetet e tjera.

Mos harroni reflektimin

Një pjesë shumë e rëndësishme e punës me materialet audio-vizuale është pikërisht reflektimi. Dokumentarët, por edhe videot tregojnë faktet, emocionet dhe, shpesh, realitetin mizor. Studentët shohin dhe përjetojnë këto momente shumë. Reflektimi u lejon atyre të reagojnë menjëherë pas projektimit, për të shprehur veten dhe për të lehtësuar tensionin.

Ka shumë mënyra dhe teknika për reflektim (shkrim i lirë, pesëvargshi, rima, shprehja e ndjenjave me fjalë, zë, vizatim, etj.). Kur zgjedh një teknikë, është mirë të vlerësohet përshtatshmëria e tij me klasën ose grupin e studentëve. Duke pasur parasysh domethënien e saj, ne do t'i kushtohemi reflektimit të kapitullit të pavarur.

Mos i shtyeni të gjithë të bëjnë gjithçka

Nuk është mirë që studentët të i detyrojmë të realizojnë aktivitete në orë mësimore. Mund të ndodhë që një aktivitet i caktuar është i pakëndshëm për një student. Në këtë rast, është mirë që këtyre studentëve të u “japin rolin” e vëzhguesve që ndjekin pjesën tjetër të klasës dhe mund, në bazë të asaj detyre, të japin një informacion ose përshtypje shumë të rëndësishme.

Zhvilloni edukatën filmike

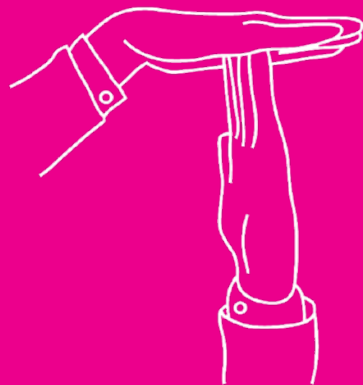
Diskutimi pas filmit mund të lidhet me filmimin ose qasjen e regjisorit, i cili rrit edukatën filmike të nxënësve. Diskutoni rreth përpunimit të imazheve, punës me aparat fotografik, përdorimit të zërit, muzikës dhe më shumë.

Bëhu partner me nxënësit tuaj

Çelësi i suksesit është personaliteti i mësuesit. Le të përpiqemi të jemi një autoritet natyror dhe një partner. Nxënësit vlerësojnë pozitivisht ndjeshmërinë, mundësinë e diskutimit dhe respektin për qëndrimet e tyre.

Teknika tajm-aut

Në disa raste, kur vlerësojmë se filmi është shumë kompleks ose ka nevojë për shpjegime shtesë për nevojat e ndonjë aktiviteti, është mirë të përdorim teknikën tajm-aut (ang. Time out). Kjo teknikë është e thjeshtë dhe nënkupton që tu thuhet nxënësve para se të shikojnë filmin se, në kohën kur ata mendojnë se një pjesë e kuptimit apo informacionit mbi filmin u ka humbur, e kanë keqkuptuar, ose në qoftë se ka një skenë që i ka inkurajuar veçanërisht sa që do të donin që reagimin e tyre ta ndjanë menjëherë, vetëm ngrisin shenjën që thotë time out

38

39

ose vendosin dorën në pozicionin e ilustruar. Pastaj filmi pauzohet dhe diskutohen çështjet që i ka ngritur nxënësi. Kjo teknikë është shumë e dobishme kur shikoni një film tjetër, kur studentët mund të ndajnë pikëpamjet e tyre për të njëjtat pjesë të filmit. Ndonjëherë kjo teknikë mund të përdoret edhe si detyrë para shikimit të filmit, dhe kur studentët gjatë shikimit të filmit ndeshen me përgjigje ose zgjidhje, kërkojnë tajm aut (pauzim të filmit), në mënyrë që të shprehin dhe diskutojnë përgjigjet.

Kënveshtrimi i një mësimdhënësi për përdorimin e filmit në zhvillimin e orës mësimore

Filmin dokumentar duhet të shohim si çdo material tjetër informativ që ka disa njoftime. Me dokumentarin mund të punojmë si me çdo burim tjetër – tekste të shtypura, reportazhe, materiale fotografike, etj. Kjo duhet të arrihet edhe nga perspektiva e përdorimit brenda praktikës pedagogjike, duke përdorur metoda të ngjashme ose të njëjta të punës (analiza e mesazhit medial, reflektimi, qasja kritike në informacion).

Avantazhi i materialit video në lidhje me materialin e printuar është se vepron në mënyrë komplekse në shqisat e nxënësve dhe në të njëjtën kohë studentët e marrin atë më mirë se burimet e shtypura të informacionit. Për disa vite kam përdorur filmin në klasë dhe disa nga rregullat e mia kanë rezultuar të jenë shumë të mira dhe mund të përdoren si një rekomandim për mësuesit që po nisin këtë lloj mësimdhënieje. Në përgjithësi, është e vërtetë që klasa e këtij lloji të mësimdhënies duhet të fillojë që nga viti i parë, sepse studentët mësohen me të dhe mënyra se si ata punojnë është e përshtatshme. Ata duhet t'i respektojnë mendimet e tyre, nuk kanë nevojë të “moralizojmë”. Qëllimi është t'i tregojmë mundësitë, pa sugjeruar se çfarë është e drejtë dhe çfarë jo.

Duke u larguar nga shkolla fillore, studentët në shumicën e rasteve kanë vështirësi në kuptimin e fjalëve të huaja. Nëse hasim një fjalë të tillë diku, ne gjithmonë e analizojmë atë së bashku. Së pari i pyes nëse dikush prej tyre e di se çka do të thotë, i lë të kërkojnë pak ose të mendojnë për kuptimin, atëherë e shpjegoj konceptin së bashku dhe e definojmë qartë atë. Nëse kuptimi i fjalës nuk është i nevojshëm për orë mësimore, u jap atyre si detyrë shtëpie për ta kërkuar atë në shtëpi.

Në praktikën time, si një mënyrë e mirë për të punuar, është shkrimi i fjalorëve të vegjël të koncepteve të panjohura, p.sh. në fletore “në fund”.

- para projeksionit, studentët duhet të prezantohen me qëllimin: pse po e shikojmë dokumentarin dhe çfarë pritet prej tyre. Kjo rrit përqendrimin e studentëve, të cilët, për shkak të mësuesëve tjerë, mund të mendojnë se filmi mbush një orë të papërgatitur. Nëse është e nevojshme, filmi dokumentar mund të përfshihet në kontekst- historik, politik dhe kështu me radhë.

- pas projeksionit, nëse nuk pasojnë aktivitete (p.sh. sipas mësimeve të rekomanduara), duhet të kalojmë te reflektimi dhe të dëgjohen përgjigjet për pyetjet eventuale të studentëve. Nëse kemi dhënë si detyrë shtëpie shikimin e një filmi, atëherë në fillim të orës mësimore kur planifikohet të analizohet filmi, duhet të lëmë hapësirë për pyetje dhe përgjigje. Diskutimi nuk është humbje kohe.

- në përzgjedhjen e një dokumentari filmik, është mirë që të drejtohem i kah përdorimi i tij në kontekstin e një lënde që mësohet në shkollë. Për këtë, mund të ju ndihmojnë ndarjet bazë në portalin jsns.cz. Pas përdorimit të filmave në klasë për një periudhë kohore, është mirë që të përpiloni listën tuaj të filmave përkatës për secilën lëndë në përputhje me kursin dhe lëndën, si dhe të mbani shënime se cilat filma i kanë parë studentët, në mënyrë që të mos përsëriten projektionet.

- në orën e projektimit të filmit duhet të ketë një rrjedhë mësimi të planifikuar mirë. Këtu, mund të jenë të dobishme rekomandimet për mësim në portalin jsns.cz, por në të njëjtën kohë duhet të merret parasysh përvoja e departamentit të veçantë - dallimet në kërkesat e kohës mund të jenë të mëdha. Klasat të cilët janë mësuar me një punë të tillë herë pas here kërkojnë më shumë kohë për diskutim dhe reflektim. Nuk duhet të kemi frikë nga përdorimi i filmave - pas një kohe të shkurtër, mësuesi fiton siguri dhe shpërblimi që merr është interesimi më i madh i nxënësve për temën e dhënë.

Zdenjka Juklova,
Shkolla e mesme për artin e aplikuar në prodhimin e xhamit,
Železni Brod; Akademia e Biznesit Tanvald

2.2. Reflektimi i emocioneve pas shfaqjes së filmit

Mund të themi pa ekgzagjerim që në të gjithë procesin e shikimit të filmit dokumentar, reflektimet e filmit janë më të rëndësishmet, por dhe shpesh janë ato që harrohen në rutinën e procesit mësimor. Megjithatë, pa reflektim, është e sigurt se ne humbasim vlerën të cilën na jep të shikuarit e filmit bashkërisht me nxënësit - momente të çmuara këto, kur, të përmbushur nga fuqia e tregimit, ne hapemi dhe jemi gati të heqim maskat për një kohë të shkurtër.

Le të fillojmë së pari nga projektionet e filmit – as ajo nuk përfaqëson thjeshtë përfshirjen e kompjuterit dhe projektorit. Përgjatë saj, ndodh diçka e jashtëzakonshme, diçka që metoda e zakonshme e edukimit, shpesh nuk e mundëson. Papritmas nuk janë në njërin anë “ata” - mësuesit që shpjegojnë diçka, dhe në anën tjetër “ne” - studentët që dëgjojnë dhe që duhet të mësojnë. Papritmas këtu jemi “ne”, të cilët shpesh së bashku, ndjekim rrëfimet personale të karakterit të filmit dokumentar.

Përcjellja pasive e veprës në ekran bëhet kështu një pjesëmarrje aktive në ndjekjen e tregimit, dhe tashmë në atë moment lind sfida e parë: ndjekim atmosferën në klasë, vëzhgojmë nxënësit dhe studentët, sa e ndjekin filmin, si ndikon në ata, si e perceptojnë atë, kur ishin të heshtur dhe kur filluan të bërtisnin.

Në çdo klasë, projektioni i njëjtë mund të jetë i ndryshëm. Kjo varet nga atmosfera në klasë, nga problemet e tyre aktuale, por edhe nga stina dhe pjesa e ditës, madje edhe nga disponimi në të cilin gjendet vet mësuesi. Me të njëjtin regjistrim ne mund ta punojmë për dy vjet dhe të mos mërzitemi, nëse mbajmë në vete ndjeshmërinë për të transmetuar atmosferën gjatë projektionit.

Pas përfundimit të saj, shfaqet pjesa më e rëndësishme e filmit dokumentar - reflektimi. Do të duhej që përgjatë saj, të punojmë me emocionet që filmi ka prodhuar tek nxënësit. Duke pasur parasysh se fati i karaktereve kryesore ose rrethanat e regjistrimit janë shpesh shumë të fuqishme, ky hap është i domosdoshëm. Kjo, megjithatë, nuk është e vetmja arsye pse një reflektim është i mirë. Komunikimi i ndërsjellë i ndjenjave i pasuron të gjitha në shumë aspekte. Në reflektim, nxënësit mësojnë të dëgjojnë njëri-tjetrin. Nëse zgjedhim formën më të thjeshtë kur secili thotë një fjalë të vetme që shpreh disponimin e tij të tanishëm, ne do të arrijmë që nga të gjithë të marrim fjalën. Në të njëjtën kohë, ata mësojnë të dëgjojnë njëri-tjetrin, gjë që nuk është pak. Ata gjithashtu marrin një mësim mbi tolerancën dhe mirëkuptimin, sepse bëhet e qartë se një film i vetëm në secilin prej nesh shkakton emocione të ndryshme – dikush mund të ndiejë trishtim, ndërkohë që dikush tjetër ndjen gëzim, dikush mungesë shprese, dhe dikush tjetër e sheh përsëri një mesazh shprese në film.

Është mirë të kuptohet se ndjenja, në raport me qëndrimin apo mendimin, është gjithmonë e vërtetë. Kjo u jep nxënësve guximin të flasin, sidomos atyre që në orë shpesh dëgjojnë fjalët: “Nuk është ashtu!”, pas përgjigjeve të tyre. Gjatë shkëmbimit të ndjenjave nuk ka asgjë që “nuk është ashtu”, që është e gabuar. Është e pamundur të bëni një gabim, kështu që edhe ata që janë mësuar të heshtin, do të nxitohen për të folur.

Reflektimi e nxit nxënësin të respektojë - ai e kupton se është e mundur të shohësh gjëra nga kënde të ndryshme. Nëse do përpiqeshim të transferojmë diçka të ngjashme nga pozicioni i mësuesve, nuk do të ishim kurrë në gjendje të përpilonim dhe transferonim një mozaik bindës dhe të besueshëm të ndjenjave, të cilat nuk do ta kishin të vështirë t'i respektonin. Përveç kësaj, ne gjithashtu mësojmë diçka rreth nxënësve - se si ata i kuptojnë dhe i konceptojnë gjërat. Shpesh vijmë te arsyeja se pse ata janë mësuar të shikojnë botën rreth tyre vetëm në mënyrën se si e bëjnë këtë. Prandaj, filmat mund të përdoren jo vetëm në mësimdhënie, por edhe për të bërë punën e këshilltarit arsimor ose metodologut për parandalim.

Shiqimi i filmave dhe shkëmbimi i emocioneve pas shfaqjes na lejon të shohim nxënësit me sy të ndryshëm - t'i shohim më mirë, afër dhe me më shumë mirëkuptim.

Kur nxënësit pushojnë së frikësuar të shprehin ndjenjat, ata fillojnë të bëjnë pyetje. Dhe kjo është një tjetër mrekulli e kësaj metode - nxënësit bëjnë pyetje, sepse ata vërtetë duan të dëgjojnë përgjigjet. Kjo, sigurisht, është e dëshirueshme në sistemin e zakonshëm të mësimdhënies, por është shumë e rrallë. Gjithashtu, nxënësit mbajnë në mend në këtë mënyrë përgjigjet e pyetjeve të tyre, sepse ata nuk e formuan pyetjen si detyrë, por për shkak të interesimit të vërtetë, që filmi ka zgjuar tek ta. Si të tillë, ata bëhen të gatshëm dhe bashkëpunojnë.

Një reflektim i mirë dhe i detajuar mund të sjellë në kohë faktin se nxënësit nuk do të duan më të jenë thjesht “konsumatorë” pasivë të tregimit, por do të duan të “bëjnë diçka” vetë. Dhe këtu fillon gëzimi i vërtetë i thirrjes së mësuesit - mund t'i hedhim një sy mjedisit përreth dhe të shohim se ku mund të ndryshojmë diçka.

Metodat e reflektimit

Ka shumë metoda reflektimi. Megjithatë, është e rëndësishme që studentët, përveçse të mësojnë të shprehin emocionet e tyre dhe të respektojnë emocionet e njerëzve të tjerë, duhet t'i kuptojnë dhe t'i shpjegojnë ato. Pra, është e rëndësishme të mos harrojmë pyetjen: PSE? dhe ta përsërisim atë gjithnjë. Nxënësit krejt thjesht dhe natyrshëm mësojnë të mendojnë në mënyrë kritike, mendojnë për përgjegjësinë, pa pasur nevojë t'i udhëheqim ose t'i mësojmë ata. Ajo thjesht del nga vetja - ju duhet vetëm të u jepni hapësirë dhe rregulla për vetë-shprehje.

Një fjalë

Ne kemi përmendur tashmë formën më të thjeshtë të reflektimit, por ka ende të tjera. Në praktikë, është konfirmuar si zbatim i besueshëm metoda “një fjalë” gjithnjë pas shfaqjes së filmit - paraqet një fillim të mirë për thellimin e mëtejshëm të shprehjes emocionale. Është krejtësisht e pazëvendësueshme në rastin kur filmi është shumë emocional dhe studentët luftojnë me prekjën apo mosdëshirën për të thënë diçka. Të emërojmë me një fjalë ndjenjat tona ose çfarë na ka mbetur në kokë pas filmit të shfaqur, kryesisht mundemi të gjithë ne. Ndodh që studenti vetëm tund kokën ose thotë se nuk e di. Në këtë rast nuk bëjmë presion ndaj tij, por respektojmë gjendjen e tij, dhe më pas mund t'i kthehemi atij kur të gjithë thonë atë që kanë dhe i japin atij hapësirë për të shprehur veten. Në shumicën e rasteve, më vonë ai është më paqësor dhe më i përgjegjshëm.

Përgjigjet e nxënësve mund të i shënoni në tabelë ose në flipchart. Pra, kështu shohim qartë se si filmi i shikuar ka ndikuar në klasë si tërësi, cilat emocione janë përsëritur. Kjo metodë mund të përdoret edhe në rastin kur deri në fund të orës mbetet pak kohë - merr vetëm disa minuta. Është gjithashtu e rëndësishme të theksohet se studentët shpesh kanë vështirësi në formulimin ose emërtimin e ndjenjave të tyre, veçanërisht në fillim të punës sonë filmike. Prandaj, në raste të tilla, është praktike që në fillim të orës të shpërndahen fletët e punës (shih më poshtë) në të cilat ndodhen emocionet. Studentët mund të zgjedhin emocionin ose ndoshta të plotësojnë listën me atë që ndjejnë dhe nuk gjendet në listë. Në fletën e punës, ju mund të lini hapësirë për shpjegime - është mirë kur studenti e kupton se pse ai zgjodhi pikërisht atë emocion (dy, tre ... - detyra mund të jetë arbitrare).

Tabela e EMOCIONEVE

Nga tabela në anën e djathtë zgjidhni nga një ose më shumë nga emocionet (qëndrim, gjendje shpirtërore ...) që ndjeni pas projekcionit të filmit. Në kolonën e djathtë me pak fjalë, shkruani arsyen.

gëzim	
pikëllim	
shpresë	
pashpresë	
zemërim	
vullnet për të ndihmuar	
kuriozitet	
pasiguri	
mosbesim	
rrëmujë	
admirim	
falënderim	
prekje	

I.N.S.E.R.T. - Në metodën “një fjalë” mund të lidhemi me metodën I. N. S. E. R. T. Kjo metodë përdoret kryesisht për të punuar me tekstin (leximin dhe shkrimin e të menduarit kritik), por mund të përdoret mirë në reflektim. Metoda bëhet me shenja - plus (+), minus (-), pike çuditëse (!) dhe pikëpyetje (?). Përmes shenjave, studentët thonë se çfarë ju duket pozitive ose negative në film.

Me pike çuditëse ne kemi disa opsione të cilat i zgjedhim në bazë të mesazhit të filmit - studentët mund të flasim për atë se çfarë ishte e re në film, ose çfarë konsiderojnë si vepër të tij më të fuqishme. Pikëpyetja mundëson parashtrimin e pyetjeve, e përgjigjet mund të jepen në mënyra të ndryshme - nga të shikuarit e përbashkët, nëpër detyrat për orën e ardhshme, deri te aftësia për të dhënë përgjigje vetë.

+	-
?	!

Metoda I. N. S. E. R. T. është shumë e dobishme në një situatë ku në orë mësimore kemi një mysafir - pyetjet për të pastaj vijnë shumë natyrshëm dhe nuk është e nevojshme që paraprakisht të stresoheni nga fakti se askush nuk po bën pyetje, apo ndoshta t'u japim nxënësve pyetjet e përgatitura më parë. Përgjigjet për shenjat individuale nxënësit mund të i përgatisin me shkrim, por gjithashtu mund të i bëjnë me gojë.

Pesëvargëshi

Metoda e "pesëvargëshi" (të shkruarit e vjershës në pesë vargje) mund të përdoret në çdo kohë. Është një mënyrë e përshtatshme për studentët që të bien dakord të shkruajnë një vjershë të vargut të lirë, dhe në të njëjtën kohë shfaqin emocione pas filmit. Si për mësuesit ashtu dhe për nxënësit, është shpesh befasuese që, falë kësaj metode, shumica e njerëzve me të vërtetë shkruajnë diçka që duket si një vjershë. Në shumicën e rasteve, të gjithë janë të gatshëm të ndajnë punën e tyre me tërë klasën. Vjershat mund të ekspozohen në klasë në formën e një "galerie të heshtur", mund të bëhen pjesë përbërëse e portfolios personale të nxënësit, dhe në fund të vitit pas shumë projeksioneve mund të bëhet një koleksion.

Shembulli i pesëvargëshit

Udhëzimi për plotësimin e rreshtave:

një fjalë = **titulli, emri, shënjimi i të përshkruarit (emër);**

dy fjalë = **tipari i atij që përshkruhet (mbiemër);**

tre fjalë = **çfarë bën, si shfaqet (folje);**

katër fjalë, apo Fjali e shkurtër prej katër fjalësh = **çfarë marrëdhënie keni ndaj saj, ndjenja;**

një fjalë = **sinonim i vëzhgimit, përshkruan atë që vëzhgojmë.**

Reflektimi, sigurisht, mund të jetë një aktivitet ose diskutim specifik, megjithëse është më mirë të përdoret një nga metodat e mësipërme në radhë të parë. Diskursi duhet të mësohet - kjo vlen edhe për mësuesit dhe studentët. Bëhet fjalë për një aftësi që lind me kalimin e kohës dhe njohjes reciproke. Një diskutim i mirë është i mundur vetëm në një mjedis të sigurt, kur jemi të sigurt se pikëpamjet tona nuk do të tallen dhe kur e dimë se jemi të rrethuar nga njerëz tolerantë që mund të na dëgjojnë. Dhe kjo mund të arrihet me një reflektim të mirëorganizuar.

PYETJE QË NXISIN LEXIMIN KRITIK TË FILMIT

Shumë herë është theksuar kompetenca e të menduarit kritik në hulumtim, në politikat dhe praktikën e edukimit. Dhe ky manual përshkruan marrëdhënien e ngushtë midis zhvillimit të të menduarit kritik dhe përdorimit të filmit në mësimdhënie. Pasi që kjo është kompetencë që zhvillohet, është e rëndësishme për mësuesit që të kenë mjete për të inkurajuar një zhvillim të tillë. Këtu janë disa pyetje që mund të përdorni për të inkurajuar një qëndrim kritik ndaj filmit ose temave me të cilat merret filmi. Në fund, lejohet të futni pyetjet tuaja që kanë të njëjtin qëllim.

- Çfarë burime tjera për këtë temë mund të gjejmë? Çfarë tregojnë burimet për të njëjtën temë?

- Zëri i kujt dëgjohej më së shumti në film? Për kë është filmi? Sa është përshtatur kjo?

- Si do mund të tregohej më mirë kjo histori?

- Kush është autori i këtij filmi? Pse merret me këtë temë?

- Si financohet filmi? Sa e pavarur është kjo dhe sa mund të ndikojë në përmbajtjen e filmit?

- Çfarë thonë kritikët e filmit apo ekspertët për këtë film?

2.3.

Metodat e punës me filmin dokumentar në mësimdhënie

Brenda mësimit mund të përdorim një sërë metodash interaktive që mund të zhvillojnë më tej temat e filmave të shfaqur. Nëse ne kemi bërë një reflektim dhe kështu jemi kujdesur për emocionet e shkaktuara nga filmi, ne mund të aplikojmë një nga metodat e provuara në vijim:

Teknika Z-V-N ose çfarë di, çfarë do të doja të di dhe çfarë kam mësuar - është e mirë si mbështetje për vlerësimin, por edhe për mësim para dhe pas shikimit të një filmi. Dy kolonat e para nxënësit mund të i mbushin para se të shikojnë një film dhe pastaj kolonën e fundit ta plotësojnë pas shikimit të filmit ose pasi të përfundojë ora mësimore. Është e rëndësishme që këto kolona t'i krahasojnë dhe të vlerësojnë efektet e aktiviteteve mësimore në të cilat ata kanë marrë pjesë. Ky është një ushtrim metakognitiv që do të ndihmojë që ju dhe nxënësit tuaj të përcillni dhe orientoni ndryshimin dhe mësimin që ndodh në orë mësimore.

çfarë di

çfarë do të doja të di

çfarë kam mësuar.

Stuhi mendimesh (brainstorming)

Kjo metodë zhvillon imagjinatën dhe kreativitetin, ndihmon në gjetjen e një zgjidhjeje për një numër të madh problemesh, si dhe në shpjegimin e bazës së shumë koncepteve. Avantazhi i saj qëndron në faktin se ajo lejon pjesëmarrjen e nxënësve më pak aktivë, ndalon ngurrimin dhe forcon vetëbesimin. Studentët bëhen të vetëdijshëm për atë se sa dinë, edhe pa qasjen e zakonshme frontale të mësuesve. Kjo njohuri e zakonshme “e zbuluar” ka një shans më të madh për të mbetur e memorizuar.

Procedura dhe rregullat:

- paraqesim në mënyrë të qartë dhe gjithëpërfshirëse problemin që duhet zgjidhur ose zgjedhim konceptin për t'u diskutuar;
- studentët bëjnë vëzhgimet e tyre, ne i shkruajmë të gjitha idetë në tabelë ose në flipqart;
- ne nuk vlerësojmë apo kritikojmë idetë apo mendimet, inkurajojmë të menduarit jo të detyrueshëm dhe spontan, nuk i korrigjojmë vëzhgimet e nxënësve;
- studentët duhet të përmbahen nga komentet, fyerjet dhe nënçmimet e ideve të studentëve të tjerë;
- vazhdojmë deri sa të shteren idetë;
- nëse klasa është e madhe, në fazën e parë nxënësit mund të ndahen në dy grupe,

rezultatet i parqet përfaqësuesi i secilit grup, të tjerët mund ta plotësojnë;

- klasifikojmë idetë dhe mendimet e mbledhura, eventualisht kërkojnë zgjidhje optimale, vlerësojnë dhe përmbledhin problemin.

Puna në grupe

Puna në grupe të vogla ka shumë përparësi. Kështu, nxënësit mësojnë rregullat e bashkëpunimit, punojnë në një grup me dikë që ka një pozitë dominuese, shohin se çfarë është roli i tyre në grup, zhvillojnë aftësitë e tyre komunikuese. Gjithashtu, ata mësojnë të punojnë së bashku me pikëpamje dhe kuptime të ndryshme dhe kuptojnë se kur duhet të bien dakord për një kompromis dhe kur është e nevojshme të këmbëngulin në qëndrimin e tyre. Ata zbulojnë thelbin e konfliktit, mësojnë të mos përpiqen për të, por të kërkojnë udhën për zgjidhjen e saj. Dhe kjo metodë mundëson përfshirjen e nxënësve më pak aktivë.

Procedura dhe rregullat:

- shpërndarja e nxënësve sipas grupeve - në mënyrë arbitrare (p.sh. sipas vendit) ose me ndonjë formë tjetër (djemtë dhe vajzat etj);
- numri i anëtarëve në grup mund të jetë i ndryshëm, por në mënyrë optimale pesë persona (numri i tek lejon triumfimin e një opinioni të caktuar ose qëndrimin në votim);
- afati kohor për zgjidhjen e detyrës përcaktohet paraprakisht - duhet të ketë kohë të mjaftueshme;
- e vlerësojmë të gjithë grupin;
- jemi të gatshëm për rritje të zhurmës në klasë;
- kalojmë nëpër grupet individuale, mund të ju ndihmojmë, por nuk udhëheqim, vetëm dëgjojmë;
- anëtarët e grupit duhet të ulen në atë mënyrë që ta shohin dhe ta dëgjojnë njëri-tjetrin, sepse vetëm në atë mënyrë mund të përfshihen të gjithë;
- secili në grup duhet të dëgjohet, të tjerët mësohen të bëjnë kompromise dhe të bashkëpunojnë;
- i udhëheqim studentët që të kenë vullnetin për të dëgjuar të tjerët, të mbështesin dhe raportojnë ndonjë konflikt;
- në disa aktivitete mund të rritemi gradualisht - nga dy në katër, deri te grupet më të mëdha.

Harta e mendimeve

Kjo metodë i lejon studentët dhe mësuesit të përshtatin mendimet e tyre, të analizojnë një koncept apo problem të caktuar dhe të i klasifikojnë me shpejtësi mendimet dhe qëndrimet. Përfaqësimi i qartë i kushteve të ndërlydhura tregon qartë kompleksitetin e problemit në tërësi. Për më tepër, harta e mendimeve jep motivim për aktivitete të mëtejshme dhe marrjen e informatave të reja mbi problemin e dhënë qartazi paraqiten pyetjet për të cilat klasa nuk e di përgjigjen. Ajo mund të bëhet bazë për një diskutim për një temë specifike.

Procedura dhe rregullat:

- e vizatojmë në tabelë pjesën qendrore të hartës si një udhëzues nëpër të, pjesa qendrore e hartës - nocioni për të cilin bëhet fjalë (p.sh. konflikti);
- gradualisht shtojmë koncepte, ide ose pyetje të reja në këtë pjesë qendrore të lëndës, ashtu si i emërojnë studentët (p.sh. cilat konflikte i dini, cilat janë mënyrat për

zgjidhjen e tyre, cilat janë arsyet e krijimit të konflikteve?);

- këto çështje përpunohen më tej sipas shënimeve të studentëve dhe ideve dhe gradualisht plotësohen në hartë (p.sh. për çfarë konflikti dini, ne shtojmë: fetar, etnik, ndërmjet partnerëve, gjeneratave etj.);
- procesi i krijimit të hartës përsëritet vazhdimisht duke zhvilluar terma individualë;
- në një fazë të caktuar, ne mund ta ndalojmë zhvillimin e hartës dhe të ju sugjerojmë nxënësve për të zgjeruar vetëm një pjesë të punës për të cilën duam të flasim në atë moment (kjo pjesë e hartës mund të etiketohet me një ngjyrë tjetër);
- çdo propozim merret parasysht - shkruajmë gjithçka që dinë studentët dhe çfarë mendojnë ata.
- i harrojmë kategoritë e vlerësimit “mirë” dhe “keq”;
- pas skadimit të një periudhe të caktuar kohe, ne i udhëheqim studentët që të bien dakord për një pikëpamje të caktuar (nëse klasa është e ndarë nga grupe, ky hap merret vetëm pas paraqitjes së rezultateve të secilit grup), duke marrë një ide të qartë të asaj që studentët mendojnë dhe dinë për temën e dhënë;
- në këtë fazë mund të përfundojmë së punuari me hartën e mendimeve;
- gjithashtu, mund të mos i definojmë rregullat në fillim të aktivitetit dhe të inkurajojmë studentët që t’i formulojnë ato vetë.

Çfarë mund të bëni më tutje është:

- Specifikimi ose redaktimi i informacionit të grumbulluar - Ngjyra të ndara, për shembull, informacioni që është i bazuar dhe i pabazuar,
- interpretimi - faktet themelore,
- diskutimi - ne zgjedhim njërën prej pikave fillestare,
- projekti - ne zgjedhim bashkë me studentët vendet në hartë ku ata kanë informacionin më të pabazuar; detyra është gjetja e të dhënave që mungojnë dhe përgatitja e prezantimit për të tjerët duke përdorur burimet në dispozicion.

Luajtja e roleve

Kjo teknikë kërkon që studentët të mendojnë dhe të flasin për role të paracaktuara dhe të veprojnë në situata specifike në lidhje me temën që diskutohet.

Ndonjëherë është e vështirë për ta të identifikohen me rolin; metoda është e përshtatshme edhe në grupet e nxënësve më të vegjël ose në klasa me nxënës të pjekur, të cilët jo vetëm janë të mësuar me mësimdhënien frontale, por edhe me “aktrim”. Teknika lejon studentët të mendojnë se si ndjehen në një pozitë të caktuar të njerëzve të tjerë, të mësojnë të jenë të ndjeshëm dhe të kenë njohuri për motivet e veprimet të atyre që, pa një përvojë të tillë, ndoshta do të i gjykonin menjëherë. Metoda e luajtjes së roleve zhvillon një fantazi, aftësi për të shprehur qëndrimet, mendimet dhe vlerat dhe për të menduar për zgjidhje të ndryshme alternative.

Procedura dhe rregullat:

- fillojmë nga role më të thjeshta, të cilat kërkojnë më pak përvojë;
- ne nuk heqim dorë nëse paraqitja e parë e roleve nuk i plotëson pritjet tona - kjo metodë megjithatë kërkon pak përvojë;
- përpiqemi të përfshijmë në mënyrë aktive të gjithë studentët;
- u japim nxënësve kohë të mjaftueshme për të diskutuar dhe ushtruar rolet, kujdesemi për të marrë informacion të mjaftueshëm për të udhëhequr mirë rolin;
- propozojmë vetëm probleme dhe situata reale në mënyrë që studentët të mos

kenë ndonjë problem të identifikohen me rolet;

- ndonjëherë është mirë që nxënësit të i zëvendësojnë rolet në mënyrë që të i përjetojnë ndjenjat e anës tjetër - duke eliminuar kështu stereotipe të papërshtatshme dhe duke përmirësuar aftësinë e ndjeshmërisë;
- të gjitha aktivitetet duhet të zhvillohen në një atmosferë besimi, relaksimi dhe pa vërejtje kritike në mënyrë që studentët të mos ndihen jonatyrshëm apo jo rahat;
- është mirë që studentët të kuptojnë se ka disa mënyra për të paraqitur rolin; Në fund të aktivitetit, ne nuk duhet të harrojmë të kryejmë të ashtuquajturën “daljen nga roli” - ne i paralajmërojmë studentët se loja ka përfunduar dhe se rolet janë vetëm role;
- aktiviteti duhet të përfundojë me një diskutim të udhëhequr të asaj që po ndodhte me përmbledhje përfundimtare - analizën e përvojave dhe konkluzionet për të ardhmen;
- ka të bëjë me një teknikë që kërkon njëfarë përvoje - një mësuesi të papërgatitur mund të i dal nga dora dhe, ndonëse i organizuar me një qëllim të mirë, mund të shkaktojë më shumë dëm sesa përfitim.

Puzzle (Grupet Puzzle)

Ky aktivitet është i përshtatshëm kur studentët duam të i njoftojmë me informata të reja dhe eventualisht i shtyjmë që ata vetë të nxjerrin përfundimet e tyre. Në vend të mësimdhënies frontale në tekstet e përgatitura, ata vetë kërkojnë informata të reja dhe të rëndësishme dhe përpiqen që në mes vete t’i shpjegojnë të gjitha paqartësitë. Aktiviteti çon në pavarësi, aftësi për të analizuar tekstin dhe për të nxjerrë pyetje dhe probleme nga ajo.

Procedura dhe rregullat:

- Puzzle është i përshtatshëm si një aktivitet kalimtar që përcakton detyrën tjetër
- Procedura dhe rregullat: Përgatitni tekstin me informacionin që nxënësit duhet të mësojnë paraprakisht; këtë tekst e ndajmë në katër ose pesë pjesë të pavarura, nëse nxënësit punojnë në grupe prej katër apo pesë anëtarësh; tekstet numërohen nga numri një në katër / pesë dhe ne shtypim aq kopje sa ka grupe.
- Ne e ndajmë klasën në të ashtuquajturat. “Grupet amë” me nga katër, ndoshta pesë, nxënës dhe secilit nxënës në grup, i japin tekst me një numër tjetër.
- Pastaj, grupet amë ndahen dhe formohen grupe të reja, eksperte, të përbëra nga të gjithë nxënësit me numër të njëjtë të teksteve (një grup përbëhet nga nxënës me tekstin 1, tjetri me tekstin 2 e kështu me radhë).
- në grupet e reja, të ekspertëve, të gjithë kanë të njëjtin tekst.
- nxënësit në grupet e tyre punojnë me këtë tekst - shpjegojnë dyshimet e njëri-tjetrit, zgjedhin atë që është e rëndësishme, plotësojnë pyetjet që ata dëshirojnë t’i përgjigjen, përcaktojnë mendimin kryesor dhe kështu me radhë.
- pas skadimit të një kohe të paracaktuar (sipas kompleksitetit të tekstit, rreth 10 minuta), të gjithë studentët kthehen në grupet e tyre amë dhe i njoftojnë anëtarët të tjerë me tekstin e tyre, të cilin ata tashmë e dinë mirë.
- të gjitha grupet përfundimisht përpilojnë, në flipqartet e përgatitura, pyetjet ose detyrat që dalin nga analiza dhe diskutojnë ato së bashku.

Diskutim i udhëhequr

Të gjitha metodat e mësipërme sjellin një sërë pyetjesh për t'u diskutuar. Studentët përmes diskutimit mësojnë të marrin vendime, të marrin qëndrime, të mbrojnë mendimet e tyre, të marrin përgjegjësinë për to. Ato gjithashtu përvetësojnë aftësi sociale - aftësinë për të bashkëpunuar, tejkalojnë konfliktet duke bërë kompromise. Diskutimi është shumë i kërkueshëm, si për mësuesin i cili duhet që me pyetjet e tij të zgjedhura mirë t'i drejtojë emocionet e nxënësve dhe t'i çojë në përfundime konstruktive, ashtu dhe për nxënësit të cilët ende janë duke mësuar rregullat e diskutimit.

Procedura dhe rregullat:

- Në fillim, ne përcaktojmë rregullat themelore të diskutimit.
- Nxënësit studentët që të mos kenë frikë të shprehin një qëndrim konfliktual.
- Inkurajoni studentët duke parashtruar pyetje të përshtatshme për qëndrimet, mendimet dhe sjelljet konkrete.
- krijojmë një klimë besimi - studentët duhet të ndihen të sigurt sepse ne marrim çdo hap të qëndrimit të tyre seriozisht dhe në detaje.
- ne nuk duhet të harrojmë të paraqesim argumente që u kanë ikur nxënësve dhe t'i paralajmërojmë ata kur është e mundur të shprehim pëlqimin ose mosmarrëveshjen ose kur mund të vijmë te kompromisi dhe kur kjo nuk është e mundur.

Diskutim sipas modelit të "hulumtimit filozofik"

Ky lloj diskutimi është veçanërisht i rëndësishëm kur duam të:

- zgjidhim një temë që me siguri u intereson nxënësve,
- i llojmë studentët të marrin pjesë në dialog,
- sigurojmë pjesëmarrjen e nxënësve (jo vetëm në bisedë, por edhe në marrjen e vendimeve për temën e bisedës),
- zhvillojmë kompetencat e nxënësve të nevojshme për të zbuluar problemet dhe artikulluar çështjet që janë të rëndësishme për ta, për të marrë pjesë në dialog, negociim, vendimmarrje.

Për këtë lloj diskutimi, filmi ka rol frymëzues, stimulues, provokues. Pas një filmi të shfaqur, përmes një procedure të veçantë, studentët zgjedhin një temë - një çështje për të cilën do të diskutohet.

Procesi i zgjedhjes së një teme për diskutim:

a) Mendimi individual (shqyrtimi i mendimeve vetanake)

Nxënësve u jepen instruksione se si të mendojnë në lidhje me atë se cilat janë përshtypjet pas filmi të shfaqur: çfarë i habit ata, i ngatërron ata, për çfarë interesohen, çfarë i ka intriguar. Ata shkruajnë një ose disa pyetje që filmi u zgjon atyre.

b) Shkëmbimi në një grup të vogël

Nxënësit në një grup të vogël (ose çifte) i shpjegojnë njëri-tjetrit procesin e tyre të menduarit rreth filmi dhe çështjet që i kanë shkruar.

c) Zgjedhja e propozimit brenda grupit të vogël

Nëse ky model diskutimi është organizuar për herë të parë me një grup studentësh, para se studentët t'i qasen zgjedhjes së pyetjeve për diskutim, ata duhet të shpjegojnë se çfarë lloj pyetje duhet të formulohet dhe të zgjedhin. Këto janë pyetje në të cilat nuk mund të jepet një përgjigje e thjeshtë dhe e shkurtër (për shembull, po ose jo), si dhe ato në të cilat është e mundur të kesh pikëpamje të ndryshme dhe për të cilat ka një përgjigje të saktë. Të tilla janë pyetjet filozofike, dhe ky do të jetë një kërkim filozofik. Nxënësit në një grup të vogël zgjedhin një pyetje ose formulohet një të re në bazë të ngjashmërive midis pyetjeve të anëtarëve individualë të grupit. Kjo është një pyetje që do t'u propozohet të tjerëve si një temë për diskutim. Ai shkruhet në letër të veçantë dhe nënshkruhet nga anëtarët e grupit.

d) Zgjedhja e pyetjeve të diskutimit

Letrat e sugjerimeve, dmth. çështjet e të gjitha grupeve vendosen në një vend të dukshëm. Është e dëshirueshme që një përfaqësues i secilit grup të lexojë propozimin e grupit të tyre. Së pari, analizohen të gjitha pyetjet: në cilat pyetje mund të përgjigjemi me lehtësi?

Në çfarë ide bazohen pyetjet? A ka lidhje në mes të pyetjeve? Pastaj vazhdojmë me zgjedhjen e njëres nga pyetjet. Zgjedhjes mund të i qasemi në mënyra të ndryshme (me shumicë të votave të nxënësve, me konsensus, me ose pa të drejtë të vetos të studentëve të tjerë).

Nëse vendoset me votim, studentët mund të votojnë për secilin prej propozimeve (përfshirë propozimin e tyre), përveç nëse bien dakord ndryshe. Është e rëndësishme që vendimi të merret nga studentët. Mënyra më e thjeshtë dhe më e shpejtë është që secili student të votojë për një nga propozimet dhe propozimi që merr më shumë vota të bëhet temë e diskutimit.

e) Reagimi i parë

Studentët shënojnë individualisht reagimin e parë ose përgjigjen e tyre të parë në pyetjen e zgjedhur.

f) Fjala hyrëse

Grupi, pyetja e të cilit zgjidhet, e shpjegon atë - cilat mendime i çuan në atë pyetje, cila është dilema e tyre dhe pse.

g) Diskutim

Studentët përfshihen në diskutim duke paraqitur komentet e tyre, dilemat, duke u përpjekur që t'i përgjigjen pyetjes dhe duke hapur çështje të reja që lidhen me të kaluarën. Mësimdhënësi ia jep fjalën dhe eventualisht ia përsërit nxënësit disa nga pjesët e deklaratës, me qëllim të sqarimit ose elaborimit të pozicionit të tij. Ai nuk e paraqet mendimin e tij, mirëpo mund të elaborojë në mënyrë që të kuptohet ajo që njëri nga nxënësit e thotë, duke e kontrolluar kështu se sa është kuptuar thënia e tillë. Diskutimi mund të zgjas për aq sa ka interesim ose mund të ketë kufizim kohor.

h) Fjala përfundimtare

Secili nxënës thotë diçka në lidhje me çështjen ose rreth ndjenjave të tij në atë moment. Fjala përfundimtare mund të jetë e shkurtër, ku secili prej tyre mund ta thotë edhe një fjalë të vetme e cila përshkruan gjendjen, ndjenjën ose të menduarit e tij në atë moment. Fjala përfundimtare mund të paraqitet edhe në formë të shkruar. Nëse veprohet asisoj, mbliidhen të gjitha fjalët përfundimtare, të cilat nxënësit i nxjerrin ("nga kapela") dhe i lexojnë disa prej tyre.

i) Çështjet dhe aktivitetet tjera

Në qoftë se mbetet kohë, mund të vazhdohet me ndonjë çështje tjetër të propozuar ose me ndonjë aktivitet tjetër – për shembull përmes pesëvargëshit, poezisë, eseve, etj. përmes të cilave shprehet lidhja e tyre me çështjen, krijimi i posterëve, kopertinave, planeve të veprimtimit dhe të tjera të ngjashme me këto të fundit ose përmes ndonjë metode/teknike tjetër. Protokollin që mund të përdoret për ndjekjen e diskutimit dhe vlerësimin e orës është dhënë në Shtojcën 2.

Debat

Debat është formë e diskutimit të zhvilluar që mund të organizohet në disa mënyra të ndryshme. Klubet e debatit dhe të garave më së shpeshti organizohen ashtu që vihen në përdorim disa nga formatet garuese të debatit. Në mesin e tyre e gjejmë formatin e debatit Karll-Poper (i përshtatshëm edhe për moshat më të reja), formati i debatit së shkollës botërore, formati i debatit të parlamentit britanik, etj. Në shkollat e mesme më së shumti gjejmë përdorim dy

formatet e para. Të gjitha formatet përmbajnë rregulla rigoroze për ekipet, rolet në to, kohën si dhe strukturën e prezantimeve. Formatin e debatimit Karll Poper-formati që më shumë i jep rëndësi argumentimit dhe logjikës, ndërsa tek formati i debatimit së shkollës botërore më shumë vëmendje i kushtohet pamjes dhe besueshmërisë së debatuesit/es.

Hapi 1. Përcaktoni qëllimin e orës suaj dhe shihni se deri në çfarë mase debati e plotëson atë qëllim

Gjëja më e rëndësishme në përdorimin e një debati në mësim është përcaktimi i qëllimit që dëshironi për ta arritur. Ky qëllim lidhet si me përmbajtjen ashtu edhe me formën e vet diskutimit. Shpeshherë debati lidhet me objektivat e vlerësimit dhe vëzhgimin kritik të një fenomeni. Është gjithashtu i përshtatshëm për zhvillimin e multiperspektivitetit (nxënësit arrijnë të shohin anë të shumta të një problemi), pastaj për thellimin e informacionit mbi një fenomen, si dhe tejkalimin e paragjykimëve, duke fituar aftësi prezantuese dhe të paraqitjes së themeltë para publikut si dhe për zhvillim të aftësive për të punuar në formë ekipore si dhe ato udhëheqëse.

Hapi 2. Përcaktoni temën / tezën / zgjidhjen e debatit

Tema duhet të jetë provokuese, kështu që mund të ndahet në anët pro dhe kundër. Ajo në asnjë mënyrë nuk bën të jetë e qartë, sepse ajo duhet të ofrojë argumente të bollshme për të dyja palët.

Hapi 3. Ndajini nxënësit në ekipe

Për debatin në formatin Karll Poper është e nevojshme të formohen skuadra me nga tre anëtarë/e në të cilën një person e paraqet fjalën hyrëse dhe merr në pyetje tërthorazi, i dyti i paraqet shembujt për argumentim dhe personi i tretë e paraqet fjalën përmblylëse.

Hapi 4. Përgatitja për debat

Është e rëndësishme të u jepen studentëve kohë dhe burime të mjaftueshme për t'u përgatitur për temën,

për të hulumtuar të dyja anët e fenomenit dhe formuluar rastet e tyre. Rasti në debatim përbëhet nga:

- sigurimi i përkufizimeve për konceptet kryesore në rezolutë;
- vlerat kryesore të përgjithshme të cilave ekipi u qëndron pranë brenda tezës (p.sh. shteti i mirëqenies, sundimi i ligjit, pacenueshmëria e së drejtës për jetë, liri, fjalim, etj.);
- argumentet dhe shembujt që ilustrojnë argumentimin.

Roli i folësit/ve të parë është të sigurojnë përkufizime ose komente mbi përkufizimet e dhëna, të lidhin temën me vlerat që ata i mbrojnë dhe në pika të shkurtra të paraqesin tërë argumentet. Të tjerët në ekip thellojnë argumentin, i zbrapsin sulmet e kundërshtarit dhe ofrojnë detaje të tërthorta në lidhje me konfliktin. Folësit e tretë e kanë për detyrë të mos shtrajnë argumente të reja, por që ti rumbullakësojnë ato ekzistueset si dhe të shpjegojnë përse mendojnë që ekipi i tyre është fitimtar.

Zgjedhja e mësimdhënësit/es është e lidhur drejtpërdrejt me qëllimet e orës dhe varet nga ai/ajo të vendos nëse do t'i tregoj nxënësve paraprakisht se cilën anë do ta zgjedh gjatë debatit (pohimin ose mohimin) ose të dyja ekipet do të përgatiten për të dyja anët dhe vetëm gjatë orës do ta kuptojnë se cilën anë do ta mbrojnë.

Hapi 5. Rrjedha e vet debatit

Në vijim është dhënë/ilustruar rrjedha e debatit. Folësit/et janë shënuar me shkronjën P për anën pohuese ose M për anën mohuese, ndërsa numrat 1-3 e tregojnë pozicionin e tyre në ekipe. Gjithsej koha për debat garues Karll Popper është 44 minuta, mirëpo afati kohor mund të shkurtohet dhe t'i përshtatet kohëzgjatjes së orës.

Fjala hyrëse pohuese 6 minuta 1P.

1 marrje e tërthortë në pyetje mohuese (ang. crossexamination – shkurtesa crossex ose Cx) 3 minuta 1P përgjigjet/3M pyet.

Fjala hyrëse mohuese 6 minuta 1M.

1 marrje e tërthortë në pyetje pohuese 3 minuta 1M përgjigjet/3P pyet.

Fjala e dytë pohuese (zmbropsja) 5 minuta 2P.

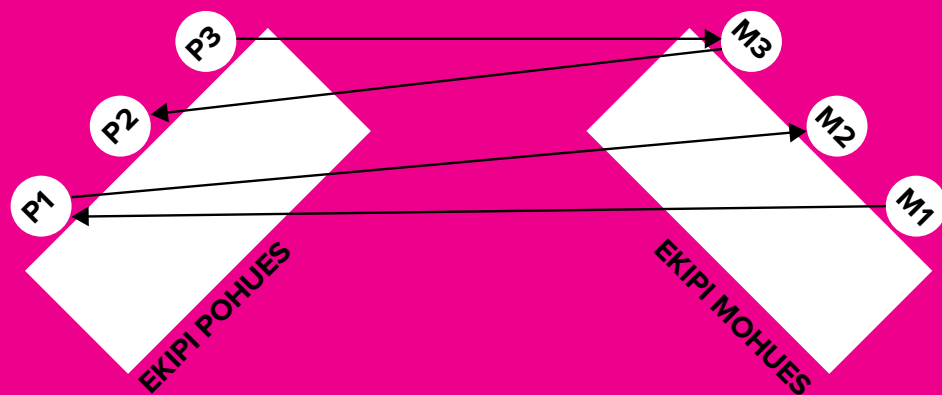
2 marrje e tërthortë në pyetje mohuese 3 minuta 2P përgjigjet/1M pyet.

Fjala e dytë mohuese (zmbropsja) 5 minuta 2M.

2 marrje e tërthortë në pyetje pohuese 3 minuta 2M përgjigjet/1P pyet.

Përmbyllja pohuese 5 minuta 3P.

Përmbyllja mohuese 5 minuta 3M.

PJESA TJETER E KLASËS

Hapi 6. Gjykimi në debat

Debatet garuese gjithmonë kanë edhe pjesën e votimit dhe shpalljes së ekipit fitues të debatit. Përzgjedhja bëhet në bazë të disa kriterëve. Kriteri kyç është argumentimi, qëndrueshmëria dhe forca në pikat e konfliktit. Pastaj aty bën pjesë edhe stili dhe vet prezantimi, puna ekipore dhe respekti për kundërshtarët/et. Në kuadër të së njëjtës klasë më së miri është të angazhohet pjesa e mbetur e nxënësve gjatë votimit, njëherit edhe mësimdhënësi/jja mund të merr pjesë.

Literatura e rekomanduar

Idebate - International Debate Education Association:

<http://idebate.org/>

Forma e debatit

<http://centarlogos.me/wp-content/uploads/2015/12/Karl-Popper-Policy.pdf>

2.4. Zhvillimi i temave aktuale nëpërmjet filmit dokumentar

Temat aktuale në KKA (kornizën e kurrikulës së arsimit) paraqesin fushat e temave të botës bashkëkohore që ndihmojnë në zhvillimin e personalitetit të nxënësit, mbi të gjitha në fushën e qëndrimeve dhe vlerave. Le të hedhim një vështrim në çdo gjë që filmi dokumentar mund të sjellë gjatë realizimit të temave aktuale. Në mënyrë që të paraqesim të tërë potencialin e tij, duhet të marrim parasysh përdorimin e dokumentarit në të gjithat nivelet e tij.

2.4.1. Zhvillimi social dhe zhvillimi i personalitetit

Në këtë temë aktuale përqendrohemi te protagonistin kryesor dhe përjetimet e tij emocionale. Filmi dokumentar kap jetën praktike, pasqyron personalitetin e njeriut dhe, në kuptimin e transmetuar, edhe atë të nxënësit, të individualitetit dhe veçantisë së tij. Kjo na e bën të mundur krahasimin, na drejton në vështrimin e njerëzve të ndryshëm për të njëjtën gjë si dhe na paraqet situata të reja që janë të rëndësishme për vetnjohje.

Temat kryesore që mund t'i përcjellim në filmin dokumentar janë:

- marrëdhëniet midis njerëzve dhe grupeve;
- mënyrat e komunikimit, veprimi në situata të ndryshme të jetës;
- parimet e bashkëjetesës njerëzore, respekti për të tjerët;
- marrëdhënia ndërmjet komunikimit verbal dhe jo-verbal;
- vëzhgimet emocionale, empatia, prosocializimi;
- reflektimet e përjetimeve të tyre;
- qëndrimet personale, njohja e vlerave morale;
- vlerësimin e mundësive dhe kufizimeve të tij reale;
- nxjerr në pah arritjet.

Nga tregimet e filmit mund të nxjerrim koncepte siç është agresioni, manipulimi, komunikimi i hapur dhe pozitiv, e vërteta, gënjeshtria dhe komunikimi, bashkëpunimi etj.

ANA FLUTURUESE / FLYING ANNE **Katrin van Kampen / Holandë / 2010 / 20 min.**

Njëmbëdhjetë vjeçarja Ana në shikim të parë është një vajzë e zakonshme holandeze. Mirëpo, ajo e ka sindromën Turet – një lloj çrregullimi i trurit që shfaqet në formë të tikeve të ndryshme. Për shembull, papritmas ajo fillon të rrotullohet në vend ose të lëpij gjërat që e rrethojnë. Turpërohet nga sjellja e saj mirëpo nuk mund ta luftojë atë.

56

GRIMCA PËRJETË! / SPRINKLES 4-EVER **Vilem Baptist / Holandë / 2014 / 20 min.**

Edhe në Holandën e pasur ka shumë familje që jetojnë në varfëri të skajshme. Dymbëdhjetë vjeçarja Niki, megjithatë di shumë mirë se si ta ruajë krenarinë e saj me shumë pak para.

2.4.2. Gjithëpërfshirja si temë aktuale

Për shkak të kompleksitetit, kjo temë mund të përpunohet gjatë disa orëve të mësimin me theks në pozicionet e grupeve të ndryshme të marginalizuara, si aspekte të ndryshme të pengesave shoqërore për përfshirje.

Kjo orë mund të ketë më shumë qëllime dhe mund të zbatohet në orën e edukatës qytetare, si dhe në orën e psikologjisë në shkollën e mesme. Një nga synimet mund të lidhet me zhvillimin e ndërgjegjësimit për diversitetin dhe mbështetjen e qëndrimeve pozitive ndaj përfshirjes në mesin e nxënësve, duke pasur parasysh se qëndrimet negative ndaj anëtarëve të një grupi për të cilin ekziston rreziku i përjashtimit social mbi bazën e stereotipave. Përmes njohjes së një individi si protagonist kryesor i një filmi me sindromën Daun, nxënësit marrin informacion që ndryshon bindjet e tyre të mëparshme që të kenë pritje të vogla nga personat e tillë. Ata fillojnë të kuptojnë se si një person me sindromën Daun, mbi të gjitha, është një fëmijë me shumë tipare të zakonshme për ta, dhe që mund ta bëjë atë që deri dje është menduar që nuk mundet ta bëjë, ta dëshirojë, ta realizojë... Filmi është zgjedhur për shkak të ndryshimit të temës e cila mund të shkaktojë rezistencë në kapërcimin e qëndrimeve negative, ndërsa ky film paraqet përvojat pozitive të një personi konkret, që është treguar si njëri ndër ndikimet më efektive në ndryshimin e qëndrimit. Këtu filmi njëherit luan rol në kompensimin e përvojës e cila u mungon në jetën reale - nëpërmjet kësaj përvoje me filmin, nxënësit identifikohen me protagonistin kryesor, gjë që në realitet do të përpiqeshin ta shmangnin.

Qëllimet e orës:

- sensibilizimi ndaj dallimeve,
- kuptimi i barazisë së të drejtave bazuar në nevojat e njëjta të të gjithëve,
- e drejta për përfshirje.

Materiali:

- një përmbledhje me informata të shkurtra mbi parimet e përfshirjes,
- etiketa.

Në pjesën hyrëse të orës mësimdhënësi përmes një diskutimi të shkurtër e prezanton temën e përfshirjes si aktuale pas hyrjes së saj në fuqi në vitin 2009. Klasa e shikon filmin "This is I (5)", në të cilën tetëvjeçari Aksa me sindromë të Daunit flet për veten. Brejnstorming një fjalë. Gjatë brejnstorming (rrufe fjalësh)

57

nxënësit nuk kufizohen në llojet e reagimit, mirëpo lirshëm e asocojnë reagimin e parë, ndërsa mësimdhënësi i shkruan fjalët në tabelë duke i grupuar në një anë reagimet emocionale e në tjetrën ato konjitive (njohëse). Ose – nxënësit i shkruajnë reagimet e tyre në etiketa të cilat më pas i vendosin sipas ngjashmërisë me ato tashmë të vendosurat ashtu që i rendisin ato sipas përmbajtjes. Mësimdhënësi pyet se ku qëndron ngjashmëria në mes të reageimeve që janë të vendosura afër njëra-tjetrës. Diskutohet dhe zgjerohet tema edhe në fëmijët të cilët rrezikojnë të përjashtohen nga shoqëria për shkak të pamjes, racës / përkatësisë etnike, statusit shoqëroro-ekonomik, aftësive, prejardhjes kulturore... Së fundi, mësimdhënësi paraqet një pasqyrë sistematike të temës përmes PPT, dhe u tregon nxënësve se do të vazhdojnë me trajtimin e së njëjtës.

2.4.3. Edukimi i qytetarit demokratik

Në qendër të vëmendjes në këtë temë aktuale është sërish protagonistin kryesor, kësaj radhe me qëndrimet e tij. Në nivel të përgjithshëm kjo temë paraqet sintezë të vlerave dhe atë të drejtësisë, tolerancës dhe përgjegjësisë. Në nivelin konkret zhvillon të menduarit kritik, e thëllon empatinë, aftësinë e të dëgjuarit aktiv dhe të gjykimit të drejtë, çon drejt të menduarit për problemet në kontest më të gjerë.

PLEASE VOTE FOR ME

Weijun Chen / Kinë / 2007 / 45 min.

Filmi dhe Fleta e punës janë të bashkangjitura si aneks në CD

Zgjedhjet janë jo të zakonshme në Kinë, kështu që kur fëmijëve në shkollën në Wuhan, Kinë Qendrore, u mundësohet të zgjedhin kryesuesin e klasës, ata nuk e kanë krejtësisht të qartë si ta bëjnë këtë. Mirëpo, atyre nuk u duhet shumë për të hyrë në këtë ritëm, dhe ata shpejt mësojnë të gjitha mënyrat e pahijshme në këtë proces. Të nxitur nga prindërit e tyre, kandidatët lansojnë kampanjat elaborative të tyre të ryshfetit dhe të imponimit.

LOJA DUHET VAZHDUAR / THE GAME MUST GO ON

Angeli Andrikopoulou, Argiris Cepelikas / Greqi / 2010 / 22 min

Një grup fëmijësh që jetojnë në lagjen e njëjtë të një qyteti grek e adhurojnë futbollin. Çdo ditë, pas shkollës luajnë me top para shtëpisë, gjë që nuk u pëlqen aspak fqinjëve që rregullisht i përzënë. Aleksandra, Vladi dhe Hrisa i drejtohen kryetarit të komunës me lutje për ndërtimin e një fushe futbollit për fëmijë në vendin e lënë djerrinë.

58

Temat që mund të trajtohen në këto dokumentarë janë:

- vetëdijesimi rreth të drejtave dhe detyrimeve të secilit;
- kuptimi i organizimit demokratik të shoqërisë;
- zgjidhja demokratike e konflikteve dhe problemeve;
- mbrojtja aktive e të drejtave dhe lirive të njeriut;
- kuptimi i rëndësisë së rendit, rregullave dhe ligjit.

Nga përmbajtja e filmit mund të nxjerrim koncepte të tilla si Karta për të drejtat dhe liritë themelore, e drejta, drejtësia, dallimet, llojllojshmëria, pakica, respekti, identiteti, parimet e demokracisë, diktatura dhe anarkia, norma, morali, e të tjera të ngjashme.

2.4.4. Zhvillimi i mendimit në kontekstin evropian dhe global

Për realizimin e kësaj teme aktuale i përdorim filmat e orientuar tematik. Nëse duam të mësojmë si të sillemi në botë dhe të mbijetojmë, atëherë duhet jo vetëm ta njohim veten mirëpo edhe botën që na rrethon. Nuk mund të jemi në të gjitha vendet e botës, prandaj sërish mund të na shërbej filmi dokumentar i cili shënon realitetin e vendeve evropiane dhe tërë botës. Thëks i vëmë ngjarjeve aktuale nëpër botë dhe nxënësit i drejtojmë drejt të kuptuarit e botës dhe të fenomeneve të saj – ngjarjet në një vend shpeshherë kanë ndikim edhe në vendet tjera të botës.

Temat e përshtatshme për përpunim përmes dokumentarëve të tillë janë:

- problemet globale;
- pabarazia në botë;
- raporti në mes të vendeve të zhvilluara dhe atyre në zhvillim;
- formimi i qëndrimeve – të shohin veten si pjesë përbërëse të tërë botës, të marrin përgjegjësi për veprimet e veta, të i tejkalojnë stereotipat dhe paragjykimet;
- ngjarjet themelore historike dhe politike në Evropë dhe botë.

Nga përmbajtja e filmit mund të nxjerrim koncepte si ndihma humanitare, bashkëpunimi për zhvillim, solidariteti, të drejtat e njeriut, globalizimi.

DETROPIA

Heidi Ewing, Rachel Grady / SHBA / 2012 / 45 min.

Filmi dhe Fleta e punës janë të bashkangjitura si aneks në CD

Filmi fokusohet në rënien e ekonomisë të qytetit të Detroitit për shkak të ndërrimeve afatgjate në industrinë e automobilave dhe efektet që i sjell kjo rënie të banorët dhe infrastruktura e qytetit. Përmes Brainstorming, nxënësit nxiten të mendojnë lidhur me zhvillimin e industrive dhe tekniko – teknologjik të qytetit ku jetojnë. Me reflektim diskutohet shfrytëzimi i hapësirave të braktitura për turizëm, zhvillim ekonomik, art, mirëqenie, etj.

59

2.4.5. Edukimi shumë-kulturor

Filmi dokumentar mund të na i afrojë mjaft mirë dallimet e kulturave, traditave dhe vlerave të ndryshme. Falë kësaj llojllojshmërie nxënësit mund ta konceptojnë më mirë identitetin e vet kulturor, traditën dhe vlerat.

Shembujt të filmave dokumentar që trajtojnë kulturat, traditat dhe vlerat:

I KUJT ËSHTË FLAMURI? / WHOSE FLAG IS IT?

Baris Karamuco / Kosova 2012 / 14 Min.

Filmi dhe Fleta e punës janë të bashkangjitura si aneks në CD

Xhiruar në dimrin e ftohtë, kjo sekuencë provokative dhe interesante nga regjisori Karamuco, merr përsipër të sjell në ekran debatin e vazhdueshëm mbi flamurin Kosovar. Filmi ndërthur mrekullisht një orë mësimore në një kopsht ku fëmijët dëgjojnë syhapur shpjegimin mbi flamurin nga mësuesja e tyre. Klasa ndahet në grupe, mësimitdhënësi drejton nxënësit të analizojnë pjesë të caktuara të filmit (paragrafë/fjali) me qëllim dallimin e situatave varësisht nga konteksti social dhe kulturor në Kosovë.

Filmi dokumentar mund të na ndihmojë të i thellojmë njohuritë nga disa nga nocionet themelore të terminologjisë shumë-kulturore: kultura, përkatësia etnike, diskriminimi, ksenofobia, racizmi, nacionaliteti, jo toleranca dhe të tjera të ngjashme.

Fotografia e botës që e sjellin filmat dokumentarë është e ndryshme dhe e larmishme. Nxënësit përmes ekranit i jepet mundësia të takohet me njerëz të kulturave dhe bashkësive etnike të ndryshme, që dallojnë për nga feja, ngjyra e lëkurës, mënyra e jetës dhe orientimi seksual. U ofrohet një paraqitje komplekse e dallimeve të shoqërisë njerëzore dhe të kuptuarit e vlerave të tolerancës dhe respektimit të dyanshëm, që janë të domosdoshme për bashkëjetesë në shoqëri të tillë.

2.4.6. Edukimi në kuadër të mbrojtjes së mjedisit jetësor

Përmes kësaj teme, para së gjithash, e trajtojmë mjedisin jetësor në të cilin zënë vend filmat dokumentar dhe qëndrimet që i përfaqësojnë protagonistët kryesor. Filmi dokumentar na mundëson përjetimin e drejtpërdrejtë të temës, falë të cilit edhe ato që na duken shumë të largëta shpeshherë bëhen tejet aktuale dhe të nxehta.

Temat që janë të përshtatshme për edukimin e tillë:

- interesimi për mjedisin ku jetojmë;
- raporti i njeriut ndaj mjedisit jetësor;
- domosdoshmëria e kalimit gradual drejt zhvillimit të qëndrueshëm;
- përgjegjësia e përbashkët për mjedisin jetësor;
- disponibiliteti me burimet e vendit të huaj.

Nocionet që mund të shtjellohen: sjellja në pajtim me mbrojtjen e mjedisit jetësor, burimet e ripërtërishme dhe jo të ripërtërishme, prodhimet që dëmtojnë ekologjinë, e të tjera të ngjashme. Mjedisi jetësor dhe rrezikimi i tij janë temë e një numri të madh të dokumentarëve. Gjithashtu, edhe në rastin e kësaj teme aktuale fotografia pamore autentike mund të prekë më thellë shikuesin dhe në atë mënyrë të fuqizon seriozitetin e paraqitjes filmike. Filmat me temën mbi mbrojtjen e mjedisit shpeshherë kontribuojnë në thellimin e interesimit të nxënësit për temën e paraqitur.

Filmat dokumentarë që trajtojnë mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit jetësor ndërmjetësojnë në mes të nxënësve dhe temave në vijim:

- raportet e dyanshme të komponentëve të veçanta të biosferës;
- njeriu si pjesë e biosferës (varësia e njeriut nga natyra);
- shkatërrimi i mjedisit jetësor si pasojë e veprimit të njeriut;
- katastrofat e mëdha ekologjike;
- mundësia e zgjidhjes së problemeve globale ekologjike;
- përgjegjësia e njeriut për zhvillim të mëtejshëm në planet;
- të menduarit për zhvillim të përhershëm e të qëndrueshëm;
- stili i të jetuarit të përgjegjshëm ekologjik i individit;
- ndotja e mjedisit jetësor në Kosovë.

PIKA PA KTHIM / POINT OF NO RETURN

Quinn Kanaly, Noel Dockstader / SHBA / 2017 / 95 Min.

Filmi dhe Fleta e punës janë të bashkangjitura si aneks në CD

Point of No Return ju dërgon prapa kryeartikujve për fluturimin e parë përreth botës me energji solare – ku dy pilotë të guximshëm luftojnë me radhë kundër natyrës, ekuipazhit të tyre dhe ndonjëherë edhe vetë logjikës, për të arritur të pamundurën. Jo vetëm për ta bërë historinë, por për ta frymëzuar një revolucion. Diskutimi në klasë përqëndrohet në potencialin e energjisë së ripërtrishme dhe për burime alternative të energjisë. Për aktivitete dhe diskutime specifike shih fletën e punës.

KJO NDRYSHON GJITHÇKA / THIS CHANGES EVERYTHING

Avi Lewis / SHBA/Kanada / 2015 / 89 min.

Filmi dhe Fleta e punës janë të bashkangjitura si aneks në CD

Filmuar gjatë 211 ditëve xhirimi, në nëntë shtete dhe pesë kontinente gjatë katër viteve, "Kjo ndryshon gjithçka" është një përpjekje epike për të ri-imagjinuar sfidën e madhe të ndryshimeve klimatike. Këtu nxënësit mund të shkëmbejnë idetë personale rreth globalizimit, ndryshimeve klimatike dhe se si bota jonë do të jetë mund të duket në të ardhmen si dhe të diskutojnë se si zhvillimi ekonomik i vendeve të pasura ka ndikuar në vendet e varfëra dhe në mjedis.

2.4.7. Edukimi mediatik

Edukimi mediatik ka mundësi specifike për të punuar me filmin dokumentar. Këtu më shumë vihet në pah mënyra e xhirimit se sa tema apo protagonistët kryesor. Mjet i komunikimit mediatik janë vet dokumentarët - mund të përdoren si burim i informacionit dhe si objekt për analizë. Me nxënësit mund të flasim se kujt i drejtohen, se si një xhirim i caktuar është i "renditur", cili do të ishte qëllimi i mundshëm i autorit, etj. Falë tregimeve konkrete, filmi mund të na e paraqes për së afërmi punën e gazetarit ose propagandën e regjimeve diktatore.

BIRMANIA GV / BURMA VJ

Anders Ostergaard / Norvegji, Suedi, Danimarkë, Mbretëri e Bashkuar / 2008 / 82 min.

Xhoshua, një djalë i ri, në vitin 1988 ishte dëshmitar i ndërhyrjes brutale të forcave ushtarake të Birmanisë kundër demonstruesve, që rezultoi në vdekjen e më shumë se 3.000 njerëzve. Që nga kjo kohë e tutje, ai vendosi të luftojë për demokracinë. Ai dhe tridhjetë e ca trima birmanezë nga "Zëri demokratik i Birmanisë", të armatosur me kamera dhe telefona mobilë, vendosën të bëjnë një regjistrim të detajuar të demonstratave antiqeveritare në shtator të vitit 2007 dhe shtypjen brutale të mëvonshme të tyre. Filmi do ti ndihmojë nxënësit ta përshkruajnë se me sa lehtësi informacioni mund të deformohet nga mediet, ta kuptojnë se njerëzit që jetojnë në vendet ku ka censurë, kanë mungesë informacioni si dhe të jenë në gjendje ta diskutojnë masën në të cilën mesazhet e paraqitura në medie janë të vërteta.

Temat që janë të përshtatshme për edukim të tillë:

- aftësia e përpunimit, vlerësimit dhe përdorimit të impulsit nga mediat;
- vështrim në botën e mediave;
- vlerësimi kritik i porosive mediatike;
- ndikimi i mediave në shoqëri;
- mënyra e paraqitjes në realitet;
- përdorimi i sigurt i mediave;
- përdorimi i mediave si mjet për paraqitjen e qëndrimit të qytetarëve.

Nocionet që mund të shtjellohen: bota reale dhe virtuale, manipulimi, stereotipat, liria e shprehjes, komunikimi i tërthortë, porosinë e mediave e të tjera të ngjashme.

Filmin dokumentar mund ta vështrojmë nga disa kënde. Këtu do të gjejmë shumë nivele që mund të ndihmojnë në përmbushjen e qëllimeve të pjesërishme të programeve edukative. Mbani mend se megjithatë në xhirimet e filmit të shkurtër duhet të punohet. Realizimi i materies dhe temave aktuale ndodh vetëm atëherë kur i shtjellojmë impulsset nga filmi, pasqyrojmë dhe diskutojmë për to. Një numër i madh i filmave është në gjuhën origjinale me titra. Krahas temave aktuale, filmin dokumentar mund ta përdorim edhe gjatë mësimi të gjuhëve të huaja.

Në këtë rast realizimi i temës aktuale mund të bëhet në më shumë mënyra. Shumë filma dokumentarë me përmbajtjen e tyre i përkushtohen pikërisht mediave dhe manipulimit mediatik. Para së gjithash, vet dokumentarët në vete paraqesin një rën prej bazave mediatike. Në rast se i trajtojmë drejtë në mësim, do të fitojmë mundësinë që në mënyrë sistematike ta zhvillojmë aftësinë e nxënësve të i trajtojnë mediat dhe produksionin e tyre në mënyrë kritike dhe kreative. I mësojmë nxënësit se si duhet të orientohen në ofertën e paqartë mediatike dhe të zvogëlojmë rrezikun që paraqet trajtim të panjohur të porosive mediatike.

PRESIDENTI YNË I RI / OUR NEW PRESIDENT

Maxim Pozdorovkin / SHBA, Rusi / 2018 / 78 min

Filmi dhe Fleta e punës janë të bashkangjitura si aneks në CD

Historia e zgjedhjes së Donald Trump e treguar tërësisht përmes propagandës ruse. Herë tmerrues e herë zbavitës, filmi është portret satirik i ndërhyrjes ruse në zgjedhjet e vitit 2016 që shpalos një perandori të lajmeve të rreme, manipulimeve dhe taktikave të luftës informative moderne.

Me ndërmjetësimin e filmit dokumentar është e mundur të realizohen temat në vijim:

- llojet e mediave në të kaluarën dhe të tashmen;
- roli i mediave në të kaluarën dhe të tashmen;
- krijimi i komunikatave mediatike, kodet e etikës profesionale;
- raporti në mes të komunikatave të mediave dhe realitetit;
- identifikimi i stereotipave dhe i paragjyqimeve në komunikatat e mediave;
- qasja kritike dhe e informuar gjatë trajtimit të komunikatave të mediave;
- fuqia e mediave, manipulimi;
- ndikimi i mediave në shoqëri.

DREJTO DHE GJUAJ / POINT AND SHOOT

Marshall Curry / SHBA, Libi / 2014 / 45 min

Filmi dhe Fleta e punës janë të bashkangjitura si aneks në CD

Me përdorimin e gjerë të telefonave të mençur dhe mënyrat e lehtësuara të shpërndarjes së videoeve në internet, mediat digjitale kanë ndryshuar mënyrën se si i shohim dhe dëgjojmë për ngjarjet aktuale. Kur pothuajse të gjithë në një protestë ose në zonë lufte kanë një kamerë, vija e hollë mes gazetarisë dhe formave të tjera të lajmeve shpesh janë të paqarta. Si ka ndikuar përdorimi i kamerave, telefonëve mobil dhe prania e rrjeteve sociale në mënyrën se si ne e "portretizojmë" jetën private? A krijojmë imazhe të idealizuara të vetëvetes për t'i paraqitur botës? A do të ndikojë fakti se dokumentimi ndikon si vepromë apo prezantohemi në kamera?

2.4.8. Temat aktuale individuale

Sikurse u tha më herët, filmi dokumentar ka potencial të madh edukativ dhe arsimor. Andaj përdorimi i tij në mësim ofron mundësi të përsosur për realizimin e të gjitha temave aktuale, edhe atë në forma të ndryshme. Mund të përfshihen drejtpërsëdrejti në lëndë të veçanta që ligjërohen ose të përdoren në kuadër të projekteve të pavarura gjatë ditëve të projekteve.

JETA NË FOTOGRAFI / LIFE IN STILLS

Tamar Tal / Izrael / 2011 / 58 min.

Film i xhiruar me delikatesë, përplot humanitet, guxim dhe humor. Tregon se as dallimet në mes të dy gjeneratave dhe mospajtimet e shpeshta nuk janë pengesë për marrëdhënie të thella përplot dashuri.

2.4.9. Edukimi i personalitetit dhe edukimi shoqëror

Filmi dokumentar paraqet rrëfime autentike të njerëzve konkret, shpeshherë të moshatarëve të nxënësve. Ai sjell dëshmi për ndërlikueshmërinë e jetës dhe mënyrat në të cilat protagonistët e filmit ballafaqohen me to. Na ofron mundësi ta shohim fatin e njerëzve të tjerë, të identifikohemi me ta, të krahasojmë përvojat në jetët tona personale me ta, që mund të na shërbej si frymëzim. Ky zgjerim i të pamurit, në mes tjerash ndihmon në njohjen e vetes.

Filmi dokumentar paraqet mjet adekuat për realizimin e temave në vijim:

- njohja e vetes dhe zhvillimi i personalitetit të vetvetes;
- vlera e llojllojshmërisë së jetës dhe nevoja për ta respektuar atë;
- mundësia e ballafaqimit me situata të rënda dhe zgjidhja efikase e problemeve;
- mundësia e marrjes së përgjegjësisë në situata të ndryshme;
- aftësia për të bashkëpunuar;
- angazhimi në të mirën e të tjerëve;
- komunikimi shoqëror (aftësia për të dëgjuar të tjerët dhe komunikimi i qartë);
- krijimi i shkallës së vlerës;
- zgjidhja e dilemave sociale dhe morale të kohës.

SINDROMA PANK / PUNK SYNDROME

/ Juka Karkainen, Jani Peteri Pasi / Finlandë / 2012 / 85 min.

Përmes muzikës së tyre Perti, Toni, Kari dhe Sami nga grupi Perti Kurikas Nejm dej (Name Day) i thyen paragjykimet dhe kufijtë e normalitetit – të gjithë kanë paaftësi mendore. Filmi flet për rrëfime të fuqishme, peripeci të katër miqve, të cilët kishin vendosur të lëvizin në drejtim të kundërt të korrentit përmes stilit të tyre të jetës, përkundër paaftësive

2.4.10. Edukimi i mendimit në lidhjet evropiane dhe botërore

Qëllimi i një vargu filmash dokumentar është të paralajmërojnë rreth problemeve të botës bashkëkohore, qoftë fjala për Kosovën, Ballkanin, Evropën, ose pjesë të botës që shtrihen larg nga kufijtë e kontinentit.

GJAKU NË CELULAR / BLOOD IN THE MOBILE

Frank Piasecki Poulsen / Danimarkë, Gjermani / 2010 / 52 min.

A keni menduar ndonjëherë që brenda telefonit tuaj celular fshihen mineralet e çmuara të “gjakut të derdhur” të viktimave të luftës në Kongo? A e keni ditur se me çdo thirrje tuajën në mënyrë indirekte ju e përkrahni konfliktin më të madh të armatosur që nga Lufta e dytë botërore, gjatë të cilit për 15 vitet e fundit kanë humbur jetën pesë milion viktima?

Filmat i zbulojnë shkaqet dhe pasojat e konflikteve dhe mundësojnë pamje më të thellë të situatës në zonat botërore në krizë. Nxënësit vihen në dijeni për përmbajtjen e ngjarjeve botërore. Në fushën e vlerave dhe të qëndrimeve kontribuon në luftimin e indiferencës dhe në edukimin e frymës së solidaritetit.

Në këtë drejtim, filmi dokumentar para së gjithash ndërmjetëson në temat në vijim:

- problemet globale në botë;
- globalizimi (politik, ekonomik e kulturor)
- pabarazia në botë;
- ndihma humanitare dhe bashkëpunimi zhvillimor;
- procesi i integritimit evropian;
- Evropa në kuptim të ngjarjeve botërore;
- ndjeshmëria ndaj ngjarjeve botërore dhe interesimi për to;
- zhvillimi i solidaritetit.

Përfundim

Temat aktuale me përmbajtjen e tyre dhe orientimin edukativ paraqiten në lëndë individuale, ndihmojnë në plotësimin dhe ndërthurjen e tyre, gjë që është pranuar nga nxënësit gjatë studimit. Përfshirja e tyre në mësimdhënie duhet të jetë jo e dhunshme por e natyrshme gjatë tërë kohëzgjatjes së shkollimit. Pikërisht mundësitë e tilla ofrohen përmes përdorimit të filmit dokumentar në mësimdhënie. Është instrument efikas për realizimin e temave aktuale në të njëjtën kohë.

2.5. Metodatat për ligjërimin e temave kontraverse nëpërmjet filmave dokumentar

Në shumicën e materialeve audio-vizuale të ligjëratave duhet të i kushtohet vëmendje temave që për grupin tuaj ose për disa nga nxënësit tuaj mund të jenë tejet të ndjeshme ose kontraverse (p.sh. racizmi, diskriminimi, ksenofobia, paragjykimet, besimi fetar...). Prandaj ju ofrojmë disa këshilla dhe rekomandime se si duhet zhvilluar këto tema gjatë orës suaj.

2.5.1. Nocioni i temave kontraverse

Temat që rëndom konsiderohen kontraverse kanë domethënie politike, shoqërore ose personale, shkaktojnë emocione ose trajtojnë çështje në lidhje me vlerat dhe besimet fetare. Zakonisht janë të komplikuar dhe përgjigjet në pyetjet në lidhje me to kryesisht nuk gjenden aq lehtë. Pothuajse secila temë mund të ketë kontraverse, në rast se grupi që e trajton atë çështje paraqet sqarime të kundërta të ngjarjeve në lidhje me temën, propozime të kundërta për zgjidhjen e situatës ekzistuese ose nëse qëndrimi i disa pjesëtarëve të grupit paraqitet në mënyrën që nxit përgjigje me emocion të fuqishëm.

Uilliam Rasëll (2009) konstaton se mësimdhënësit, si rregull, i shmangen trajtimit të temave kontraverse në punën e tyre me nxënësit, madje mund edhe t'i lënë jashtë kurrikulës. Për këtë arsye, shumë nxënësve nuk u jepet mundësia që në shkollë t'i analizojnë ose diskutojnë temat kontraverse. Hulumtuesit (Byford, Lennon & Russell, 2008) cekin arsye të shumta përse mësimdhënësit i shmangin temat kontraverse. Mësimdhënësit kanë frikë se nëse i trajtojnë temat kontraverse mund të rrezikojnë të humbasin punën, sepse me të drejtë ose jo, besojnë se politika restriktive e shkollës kërkon shmangien e temave të tilla gjatë orës mësimore. Përpos kësaj, ata frikohen edhe nga kahja që mund ta merr ora, për shkak se u mungojnë aftësitë përkatëse për menaxhimin e klasës – nuk u pëlqen që të flasin për tema të caktuara të ndjeshme me nxënësit si dhe t'i paraqesin qëndrimet e tyre në lidhje me temat.

Për mësimdhënësit që e përdorin filmin gjatë mëimit, trajtimi i temave kontraverse është i pashmangshëm dhe paraqet në njëfarë mase zgjedhjen strategjike të mësimdhënësit. Arsyet për t'i zgjedhur temat kontraverse janë të shumta:

- ato rrisin përfshirjen e nxënësit, e bëjnë orën shumë më dinamike dhe më interesante për nxënësit.
- biseda për temat kontraverse zhvillon të menduarit kritik dhe aftësitë komunikuese të nxënësit.
- ofrojnë mundësi për zvogëlimin e paragjykimëve dhe stereotipave që ekzistojnë tek nxënësit, por që janë të padukshme ose të heshtura.

Është me rëndësi të kuptohet se disa nga procedurat didaktike nuk janë metodatat më të përshtatshme për zgjidhjen e kontroversit. Temat kontraverse i trajtojnë kuptimet dhe qëndrimet e rrënjësura e të pjekura. T'u thuash të rinjve se çfarë duhet të mendojnë ose se si duhet të sjellën nuk do të ketë asnjë efekt, mirëpo para së gjithash ekziston rreziku që ata të mbyllën krejtësisht ndaj qëndrimeve alternative.

2.5.2. Rregullat themelore në diskutim të temave kontraverse

Para se ta fillojmë aktivitetin e zgjedhur me nxënësit është shumë me rëndësi që të caktohen rregullat themelore, që do të krijojnë një ambient miqësor (gjegj. të sigurt) të domosdoshëm për t'i shprehur qëndrimet e tyre lirshëm dhe pa brenga. Rregullat mund t'i formulojmë së bashku me ta:

- gjithmonë flet vetëm njëri dhe të tjerët nuk i ndërhyjnë në fjalë;
- secili ka të drejtë të paraqes qëndrimin e vet dhe të dëgjohet nga të tjerët;
- të gjithë përpiqen ta respektojnë qëndrimin e të tjerëve;
- është legjitime të refuzohen qëndrimet, mirëpo assesi njerëzit që i shprehin;
- është e domosdoshme të zgjedhet fjalori adekuat dhe të shmangen ndërhyrjet raciste ose seksiste;
- është mirë që secili të ketë mundësi të shpreh qëndrimin e vet dhe të sigurohet që të gjithë e dëgjojnë;
- para paraqitjes së qëndrimit të vet secili duhet të sqaroj se çfarë e ka shtyrë në atë drejtim.

2.5.3. Roli i mësimdhënësit në diskutim të temave kontraverse

Gjatë shqyrtimit të temave kontraverse mësimdhënësi e ka rolin kyç: ai gjithashtu e përcakton kur, si dhe nëse do t'i paraqet qëndrimet dhe pikëpamjet e veta. Dag Harvud, metodolog skocez, i dallon gjashtë role të mundshme të mësimdhënësit ose prezantuesit që mund t'i ketë gjatë shqyrtimit të temës. (Marr nga *Global Citizenship Guides, Teaching Controversial Issues (Oxfam GB, 2006)* Burimi: <http://www.oxfam.org.uk/education/teacher-support/tools-and-guides/controversial-issues>). E rëndësishme është që gjatë zgjedhjes së qasjes të jemi fleksibil dhe plotësisht të vetëdijshëm për arsyen e zgjedhjes së një qasje të caktuar në një moment të caktuar. Përzgjedhja e roleve konkrete varet nga tema, mosha e nxënësit, aktivitetet e mëparshme dhe faktorët tjerë. Gjithashtu mundemi së bashku me nxënësit të kalojmë përmes roleve individuale dhe funksionet e tyre ose eventualisht të i ftojme ata vet të marrin një ose më shumë role.

Bëhet fjalë për qasjen në vijim:

- **Qëndrimi i angazhuar** – mësimdhënësi ka mundësi të shpreh dhe të i paraqet qëndrimet e veta. Në rol të tillë duhet të jetë i vëmendshëm ngaqë mund të shkaktoj debat jo objektiv.
- **Qëndrimi objektiv ose shkencor** – mësimdhënësi sqaron të gjitha qëndrimet relevante, ashtu që nuk e shpreh qëndrimin e vet.
- **Avokati i drejt** – mësimdhënësi mban qëndrim provokues duke e kundërshtuar

shumicën, pa marr parasysh qëndrimin e vet. Kështu sigurohet që të gjitha qëndrimet të merren parasysh dhe në rast se i tërë grupi në fillim mban qëndrim të njëjtë ose të ngjashëm, ky konzensus i relaksuar vihet në pyetje. Kjo metodë gjithashtu ndihmon në parashtrimin e pyetjeve në situatat kur të rinjtë tashmë mbajnë qëndrime të vendosura fort.

- **Mbrojtësi** – mësimdhënësi fillimisht i paraqet qëndrimet relevante. Më pastaj paraqitja përfundon me prezantimin e qëndrimit të vet duke dhënë arsytim logjik. Kjo i lejon atij të theksojë aspektin që nxënësit duhet ta kuptojnë para se të marrin qëndrimin e tyre.

- **Moderatori që nuk "anon"** – mësimdhënësi siguron që të gjitha qëndrimet relevante të merren parasysh përmes prezantimit të nxënësit, literaturës ose ndonjë burimi tjetër; gjatë zbatimit të kësaj metode nuk e paraqet qëndrimin e vet.

- **Njohja e interesimit** – mësimdhënësi shpreh qëndrimet e tij, në mënyrë që studentët më vonë ta gjykojnë atë në mënyrë të paanshme dhe të paraqesin të gjitha qasjet e tjera në mënyrë sa më objektive.

Kur merren me tema kontroverse, roli më adekuat i mësimdhënësve do të ishte roli i një ndërmjetësi aktiv. Mësimdhënësi në mënyrë aktive angazhohet në diskutimin e një teme kontroverse, ndërmjetëson mes grupeve që kanë qëndrime të kundërta dhe ndihmon që biseda të merr drejtim konstruktiv. Pasi që, ekziston një gamë e tërë e roleve nga të cilat ndërmjetësi nuk kontribuon në procesin e ndërmjetësimit (Trikiq et al., 2003) edhe në këtë rast konkret mësimdhënësi duhet të shmangë disa role në të shumtën e rasteve ose të paktën të mbajë në mend rreziqet që mbajnë rolet e tilla.

Rolet e tilla janë:

1. Roli i frenuesit – nuk lejon shprehje dhe shkëmbim mendimesh dhe ndjenjash ("Mos dilni nga tema", "Nuk do të flasim tani për këtë", "Diskutojeni atë pas orës", etj.).

2. Roli i predikuesit – imponon pikëpamjen e vet për situatën, këshillon, ligjëron për moral, predikon.

3. Roli i vëzhguesit pasiv – nuk ndërhyr në bisedë, lejon që diskutimi të del jashtë kontrollit, lejon sjellje dhe shprehje joshembullore, shpreh mosinteresim për temën.

4. Roli i arbitrit të njëanshëm – gjatë debatit anon në mënyrë aktive nga njëra anë ("Ajo çfarë thotë ajo ka më shumë kuptim") dhe e lavdëron atë, ndërsa e kundërshton anën tjetër.

2.6 Rekomandime për organizimin dhe udhëheqjen e një diskutimi

Detyrat e mësimdhënësit si ndërmjetës aktiv në përgatitjen dhe udhëheqjen e orës mund t'i formulojmë në bazë të disa këshillave:

- 1) Skenarin e orës përgatiteni paraprakisht.
- 2) Formuloni pritje reale (p.sh. nuk është reale të prisni që të gjithë nxënësit të i ndërrojnë qëndrimet dhe bindjet që ju i konsideroni të gabuara).
- 3) Krijoni atmosferë sigurie dhe të besimit të ndërsjellët në klasë.
- 4) Merruni vesh me nxënësit rreth rregullave të punës gjatë orës.
- 5) Mendoni si të ia bëni të mundur secilit nxënës të merr pjesë dhe të shprehë mendimin e vet (p.sh. duke i ndarë në grupe të vogla ose duke vënë kutia ku ata mund të hedhin pyetje dhe komente anonime, etj.).
- 6) Inkurajoni pavarësi, liri të shprehjes dhe të menduarit kritik, dhe jo konformizëm (në rast se duhet luani rolin e avokatit të drejtë).
- 7) Jini tolerant dhe nxitni tolerancë në mesin e nxënësve. Gjithnjë duke e pasur parasysh që toleranca është gatishmëri që të lejohen veprime dhe qëndrime që nuk i aprovojmë. Atëherë cilat do të ishin kufijtë e tolerancës? Nuk duhet toleruar qëndrime dhe sjellje me të cilat shkelen të drejtat e të tjerëve.
- 8) Ndihmohuni nxënësit të bëjnë dallimin në mes të faktit dhe gjykimeve të vlefshme.

Nëse shkolla vendos të organizojë një diskutim për tema kontroverse, është e nevojshme të përgatitet për situata të mundshme të vështira, madje edhe për ato që mund të eskalojnë. Mësimdhënësit duhet të diskutojnë paraprakisht skenarët e parashikueshëm të krizës që mund të lindin (për shembull, nëse disa nxënës ndërpresin rrjedhën e diskutimit, nëse kanë komente joshembullore për pjesëmarrësit e tjerë në diskutim, në qoftë se ata përpiqen të i frikësojnë ata qoftë verbalisht ose jo verbalisht, nëse fillojnë t'i incizojnë aksionet, etj.). Për secilin skenar krize duhet të ndërmerren hapa për ta zgjidhur atë. Për shembull, pas sa paralajmërimeve ata që pengojnë duhet të largohen nga klasa, në cilat raste do të thirrej policia, etj. Gjithashtu është e mundur të rregullohet rendi i shkollës duke shprehur në mënyrë eksplicite ndalimin e incizimit të aksioneve në mjediset e shkollës dhe se shkolla në territorin e saj ka të drejtën e konfiskimit të telefonave celularë dhe kamerave në situata të ngjashme. Të gjithë mësimdhënësit duhet të jenë të vetëdijshëm për mënyrën unike për zgjidhjen e komplikimeve të mundshme. Rekomandojmë që incizimet e vetme audio dhe video të ngjarjeve të ofrohen nga shkolla, dhe për këtë të njoftohen pjesëmarrësit.

Gjithashtu, pedagogët duhet të krijojnë rregulla diskutimi që më parë. Moderatorët (pedagogët ose profesionistët e jashtëm) duhet të i krijojnë këto rregulla para fillimit të diskutimit. Rregullat mund të përfshijnë, për shembull, ndalimin e incizimit audio e video, përcaktimin e kohëzgjatjes maksimale të fjalës dhe mënyrën se si merret

fjala, të drejtën ekskluzive të moderatorit për të ia dhënë fjalën, e kështu me radhë. Duhet që pedagogu të njihet me legjislacionin e zbatueshëm në mënyrë që, të paktën, të paralajmërojë kur diskutimi të lëviz në kufijtë e ligjit. Para së gjithash, për një diskutim publik është e nevojshme të sigurohet një moderator me përvojë, i cili do të jetë në gjendje të zgjidhë momente të krizës eventuale (p.sh. nëse diskutimi është pjesë e një projekti më të gjerë shkollor). Sipas të gjitha gjasave një moderator i mirë do të kërkojë honorar. Andaj rekomandohet që me kohë të merreni vesh me udhëheqësinë e shkollës rreth mënyrës së financimit dhe shumën konkrete. Në qoftë se mbahet diskutim publik, mund të parashihet edhe ndonjë lloj i pragut pranues - të interesuarit duhet të regjistrohen paraprakisht, të pranishmit në diskutim të nënshkruhen, etj.

Ngjashëm me aksionet shkollore, edhe në rastin e këtyre aksioneve publike duhet paralajmëruar paraprakisht që incizimet zyrtare do t'i realizojë vetëm shkolla dhe se asnjë incizim tjetër nuk lejohet.

Na rast se thirrja e organizatorit nuk respektohet ose nëse edhe pas disa thirrjeve për t'u larguar nga hapësira ku mbahet diskutimi nuk i përgjigjen personat që në mënyrë të vazhdueshme e pengojnë diskutimin, mund të lajmërohet policia dhe të raportohet shkelja e të drejtave autoriale, shqetësimi i nxënësve ose eventualisht shkelja e ligjit. Zgjidhja e fundit duhet të jetë përfundimi i diskutimit, që në fakt dëshirohet nga ana e ekstremistëve. Kjo u jep atyre argumente bindëse që të tjerët nuk janë të disponuar të diskutojnë me ta për shkak të qëndrimeve të ndryshme, nga se nxirret përfundimi që ka censurë.

Mësimdhënësit si ndërmjetës aktiv gjatë diskutimit të temave kontroverse i nevojiten disa teknika dhe aftësi. (Popadiqi e të tjerë, 1998). Ato mirëprehen nga nxënësit dhe mësimdhënësi e shfrytëzon mundësinë të njihet me ta, si dhe ia bën të mundur nxënësve t'i praktikojnë dhe ushtrojnë ato.

Këmbëngulësia – baraspesha në mes të qenit i butë dhe agresiv, vendosmëria për ta udhëhequr aktivitetin në klasë pa marrë pozicion autoritar.

Të dëgjuarit aktiv – përcjellje e vëmendshme e porosive të komunikimit verbal dhe joverbal. Teknikat që lidhen me të dëgjuarit aktiv janë (Vidoviqi dhe Radovanoviqi, 2004, fq. 78–9):

përsëritja – në mënyrë që dëgjuesi të sigurohet që e ka dëgjuar mirë si dhe që të ia mundësojë të tjerëve ta dëgjojnë sërish atë që u tha,

rezymimi - rezymimi i ideve dhe ndjenjave kryesore të paraqitura gjatë diskutimit, të kërkuarit e sqarimeve – parashtrihen pyetje përmes të cilave kërkohet informacion dhe sqarim shtesë në mënyrë që të jenë më të kuptueshme ato që thuhën, parafrazimi – rezymimi i ideve themelore me fjalë të tjera.

Rifrazimi – paraformulimi i pretendimit të dikujt të paraqitur në mënyrë jo adekuate dhe ofenduese në mënyrë që të zvogëlohet sulmi dhe të mundësohet vazhdimi i komunikimit.

Decentralizimi – vënia në pozitën e tjetrit ashtu që të kuptohen më mirë ndjenjat dhe të menduarit e palës tjetër. Mund të arrihet përmes lojës me role, paraqitjes së argumenteve për dhe kundër, etj.

Kontrollimi i emocioneve – përcjellja e emocioneve personale dhe të nxënësve.

Kompetenca – të ketë informacion mbi temën e diskutimit, të ketë aftësi analizuuese.

Shembuj të pyetjeve të hapura për moderatorin e diskutimit të rekomanduara nga profesor Robert Fisher në librin e tij Të mësuarit e mendimeve .

Pyetjet që kërkojnë sqarim:

Mund të shpjegoni (si)... (duke sqaruar),
Çfarë mendoni kur, më tregoni... (duke e karakterizuar),
Mund të na jepni një shembull të... (jepet shembulli),
Si e ndihmon kjo zgjidhjen... (duke dhënë mbështetje),
A ka ndonjëri pyetje për të parashtruar (duke u pyetur).

Pyetjet që vërtetojnë arsyet dhe dëshmitë:

Për çfarë arsye mendoni se... (formulimi i dokumentit),
Si e dini se... (supozim),
Cilat janë arsyet tuaja për... (shpjegim i konstatimit),
A keni dëshmi që... (kërkohen dëshmi)
Mund të ofroni shembuj pozitiv/negativ për konstatimin e tillë... (dëshmitë e palës kundërshtare).

Pyetjet që studiojnë vështrimin alternativ mbi çështjen:

A do të mund të parashtrohet pyetja në një mënyrë tjetër (përsëritja e qëndrimit),
A ekziston ndonjë këndvështrim tjetër në... (spekulim/konsiderim),
Po sikur dikush tjetër të propozojë... (mundësi tjetër),
Çfarë do të thoshte dikush që nuk do të pajtohet me ju/jep vërejtje? (kundër-argument),
Cili është dallimi në mes të këndvështrimeve/qëndrimeve të tilla? (dallimet).

Pyetjet që testojnë ndikimin dhe pasojat:

Çfarë pason pas...(pasojat),
A përputhet konstatimi i juaj me bindjen tuaj të mëhershme në lidhje me... (përputhshmëria),
Cilat do të ishin pasojat nëse... (pasojat),
Ekziston një rregull i përgjithshëm ... (përgjithësimi),
Si mund të testohet në mënyrë që të sigurohet drejtësia? (testimi i së vërtetës).

Pyetjet për t'u parashtruar/diskutimi:

A keni pyetje për...(parashtrimi i pyetjeve),
Cili lloj i pyetjeve është ky? (analizë),
Si mund të na ndihmojë pyetja e tillë/ajo që u tha? (lidhja),
Ku/në cilat pjesë të temës mundemi të bëjmë përgjithësime? (përmbledhje/rezymim),
A jemi më afër përgjigjes në pyetje/problem? (nxjerrja e përfundimit).

Vlerësimi përfundimtar i diskutimit

Në përfundim të diskutimit, i pyesim nxënësit për qëndrimin përfundimtar në lidhje me një temë / çështje të veçantë. Ne i pyesim ata se çfarë kanë zbuluar, çfarë i habiti, çfarë do të marrin (çfarë përshtypje do të marrin?). Gjithashtu përmendim se çfarë ka pasur sukses, çfarë propozime janë dhënë, çfarë i argëtoi nxënësit, çfarë

u kuptua negativisht, apo çfarë do të ndryshonin. A i kanë ndryshuar apo forcuar qëndrimet e tyre? Disa moderatorë të diskutimit preferojnë të merren me qëndrimet negative të nxënësve, të cilat kanë origjinën nga ide të gabuara dhe që shfaqen më vonë brenda diskutimit grupor dhe individualisht.

Literatura e rekomanduar

Rasëll, U.B. (2009). Mësimdhënia e çështjeve sociale përmes filmit (origj. Russell, W. B (2009). Teaching social issues with film). Shtëpia botuese Information Age Publishing.

Bajford, Xh, Lennon, S, dhe Rasëll, U.B. (2008). “Mësimdhënia e çështjeve kontroverze në shkencat shoqërore: Studim hulumtues i mësimdhënësve të shkollës së mesme” (origj. Byford, J, Lennon, S, & Russell, W. B. (2008) “Teaching controversial issues in social studies: A research study of high school teachers”). Në Praktika dhe teoria edukative (origj. Educational Practice and Theory), Vol. 30, Nr 2, 87-93.

Popadiq, D., Kovaç-Cerović, T., Peçujliq-Mastilović, S., Kijevčanin, S., Petroviq, D., dhe Bogdanović, M. (origj. Popadić, D., Mrše, S., Kovač-Cerović, T., Pečujlić-Mastilović, S., Kijevčanin, S., Petrović, D. i Bogdanović, M.) (1998). Më i mençuri nuk lëshon pe: Udhëzues për marrëveshje e konflikte (origj. Pametni ni ne popušta: Vodič kroz sporazume do sukoba). Beograd: Grupi Most, Qendra për aksion anti-luftë (origj. Grupa Most, Centar za antiratnu akciju).

Trikiq, Z., Koruga, D., Vranjesheviq, J., Dejanović, V., Vidović, S., Radovanović, M. (2003). Ndërmjetësimi i moshatarëve: më e ëmbël se grindja: doracak për udhëheqës të punëtorive në fushën e të nxënësve të aftësive të ndërmjetësimi (origj. Trikić, Z., Koruga, D., Vranješević, J., Dejanović, V., Vidović, S., Radovanović, M. (2003). Vršnjačka medijacija: od svađe slađe: priručnik za voditelje radionica iz oblasti obrazovanja za veštine medijacije. Beograd: GTZ.

Vidović, S. Dhe Radovanović, M. (2004). Të gatshëm për konflikte: receta për trajtim më të mirë të vetes, të tjerëve, marrëdhënie reciproke dhe konflikte. (origj. Vidović, S. i Radovanović, M. (2004). Spremno u sukobe: recepti za bolje bavljenje sobom, drugima, međusobnim odnosima i konfliktima). Beograd:GTZ.

2.7. Filmi si mjet për punë me projekte

Projektimi i filmit dokumentar në shkollë i frymëzon nxënësit dhe mund të zgjojë dëshirën për realizimin e ideve të tyre. Në shkollat që përdorin rregullisht filmin dokumentar në mësimdhënie, lindin një sërë projektesh ekipore. Sot, fjala projekt është bërë një nga më të përdorurat dhe jo vetëm në arsim. Gjejmë projekte në fushën e kulturës, financës, ndërtimit, sipërmarrjes. Shkurtimisht, kudo që krijohen plane dhe më pas realizimi i disa vlerave të reja.

Bëhet fjalë për një procedurë të menduar mirë dhe sistematike me qëllim të krijohet diçka konkrete, të organizohet, të realizohet, të bëhet, përmirësohet, zgjidhet... Rezultati i projektit është, për shembull, një festë qyteti, shfaqje teatrale, një ekspozitë, një shesh i ri lojërash, ose edhe vetëm një propozim për përmirësimin e mjedisit jetësor. Suksesi i projektit vlerësohet nga rëndësia dhe dobia e produktit të krijuar. Çelësi i suksesit është puna ekipore, aftësia për të kuptuar lidhjet më të gjera, duke zgjedhur metodat efektive të procesit. Vlera e shtuar mund të jetë dokumentimi i rrjedhës së projektit ose krijimi i njohurive dhe përvojave të reja personale.

Si të inkuadrohet projekti në mësimdhënie?

Çfarë ndodh me projektin në mësimdhënie? Koncepti kryesor mbetet një produkt konkret dhe i përdorshëm, dmth. rezultat. Kjo mund të jetë një mjet i ri mësimi, veprimi publik (ekspozitë, fjalim, festim etj.). Mund të jetë gjithashtu një botim ose material tjetër tekstual, një prezantim i një propozimi (plani) për përmirësimin e mjedisit në shkollë, zgjidhjen e problemeve komunale dhe të ngjashme.

Qëllimi i të mësuarit përmes projektit është që së bashku të krijojnë vlera të reja ose të zgjidhin problemin ekzistues aktual. Prandaj, është e rëndësishme për të marrë informacionin e nevojshëm nga fusha dhe burime të ndryshme të informacionit, të përpunohen, të kuptohen marrëdhëniet e tyre reciproke dhe lidhjet, për të gjetur zgjidhje të mundshme, të propozohen kritere për të marrë vendime, për të rënë dakord për pamjen e rezultatit final dhe ta realizojë atë. Njohuritë dhe aftësitë e fituara nuk guxojnë që të bëjnë pjesë në mësimdhënie përmes projektit si gjë e rastësishme (për dallim nga projektet jo-didaktike), por duhet të kenë qëllim të menduar mirë pedagogjik. Nga këndvështrimi i studentëve, njohuritë e reja të fituara gjatë punës së projektit nuk janë motivimi kryesor. Për ta, kjo është, mbi të gjitha, nevojë (interesim, kënaqësi, vendosmëri) për të krijuar ose modifikuar diçka konkrete.

Cili është roli i mësimdhënësit dhe i nxënësit

Është e nevojshme që nxënësit t'i fitosh për projektin dhe t'u japësh atyre hapësirë të lirë shtesë për aktivitetin e tyre. Një nga përkufizimet e metodës së projektit është se ajo është një “kompani e nxënësve”. Nga thelbi i këtyre dy fjalëve, lehtë mund t'i nxjerrim karakteristikat dhe shenjat e kësaj metode të mësimdhënies. Kompania zakonisht përfshin një grup të njerëzve të cilët kanë të njëjtin qëllim, bashkëpunojnë me njëri-tjetrin, plotësojnë dhe mbështesin njëri-tjetrin, organizon

dhe ndanë punën e tyre, të udhëhequr nga respekti për rregullat e përbashkëta dhe bashkë-krijimi i vlerave të reja. Atributi i nxënësit sugjeron që të gjithë në projekt duhet të punojnë, para së gjithash, vet nxënësit.

Mësimdhënësi është ai që përcakton rregullat bazë, krijon kushte, koordinon dhe përmirëson veprimtarinë e nxënësit ashtu që e drejton atë kah produkti i pritur dhe në të njëjtën kohë përmbush qëllimet pedagogjike. Gjithmonë duhet të ketë një ligjërues / lektor / menaxher për të udhëhequr ekipin/ekipet e caktuar/a dhe të jetë garantues i një projekti të suksesshëm ose trajner i tij. Duhet të jetë një njeri i bindur për kuptimin e projektit dhe entuziast për të. Gjithashtu, ai duhet të jetë komunikues, i durueshëm dhe i gatshëm për të shpjeguar.

Mund të ndodhë që problemi më i madh është joshja e pjesëmarrësve “të rritur” të projektit – kolegët e ligjëruesit, të prindërve. Nga ana tjetër, me siguri që projekti do ti joshë njerëzit nga organizata të ndryshme joqeveritare dhe atyre që kanë interes nga ai. Është e dëshirueshme t’i kontaktojmë ata me një kërkesë për ndihmë ose konsultim, sepse në shumicën e rasteve ata kanë përvojë me projekte, donacione, dmth. thënë shkurt përvojë praktike. Dëshëm ne ose jo, projektet shkollore shpesh mbeten vetëm në fushën e teorisë dhe “luajnë” realitetin. Por ato mund të bëhen pjesë e realitetit.

Afati kohor dhe zhvillimi i subjektit të projektit

Për të punuar në “kompaninë” e përbashkët nxënësve u duhet shumë kohë e lirë. Për këtë arsye të mësuarit përmes projektit organizohet më ndryshe nga orari i shkollës klasike. Përderisa të mësuarit standard zakonisht është i ndarë në lëndë individuale dhe mbahet brenda periudhave të shkurta kohore (45 minuta), tipar kryesor i të mësuarit përmes projektit është integrimi i kohës së mësimi. Kur bëhet fjalë për mësimin në vazhdimësi (që tek projektet njëditore zakonisht zgjatë 4-6 orë mësimore) kohën e ndajmë jo në bazë logjike, ziles shkollore, mirëpo në bazë të nevojave reale (mënyrës së punës, etapës së zgjidhjeve, informacionit të kryer). Në këtë mënyrë nxënësit fitojnë përvojë unike sipas organizimit të kohës së punës nga vetë ata.

Shenja e rëndësishme e mësimi përmes projektit është edhe integrimi i drejtimeve mësimore dhe i temave. Temat me të cilat nxënësit i trajtojnë gjatë projektit kalojnë natyrshëm në drejtime të ndryshme. Këto kalime kanë lidhshmëri jo vetëm me temën por edhe me mënyrën e punës. Gjatë realizimit të projektit duhet të punohet me tekste, duhet diskutuar dhe parashtruar pyetje.

Thënë thjesht, është e domosdoshme të përdoren dhe zhvillohen një varg kompetencash të cilat lidhen me qëllimin e edukimit gjuhësor, informatikën, arsimimin mediatik dhe edukimin qytetar. Kalimet në vijim dalin nga thelbi i një teme (qëllimi, produkti) konkrete.

Është e dëshirueshme që të ketë bashkëpunim jo vetëm në mes të nxënësve por edhe në mes të ligjëruesve, ndërsa projekti mund të realizohet në kohë të ndryshme sipas nevojës. Zhvillimi i lëndës së projekteve individuale vërehet qysh në shikim të parë. Për shembull letrat zyrtare natyrshëm mund të formulohen në kuadër të orës së stilistikës. Në orën e informatikës letra përshkruhet, eventualisht

mund të përdoren mjetet moderne të komunikimit- email, rrjetet sociale, etj. Ligjëruesi mund t’i shpjegoj rregullat themelore të përpunimit grafik të tekstit dhe kështu projekti mund të bëhet pjesë e shkollës konkrete SHOP.

Rëndësia e bashkëpunimit me prindër në punë me projekte

Bashkëpunimi me prindër si partnerë në procesin edukativo-arsimor është pjesë e pandashme e punës me projekte. Mund të paraqiten vërejtje se nxënësit nuk mësojnë që projekti u merr shumë nga koha e tyre e lirë (që mbase është e vërtetë) dhe eventualisht të investojnë paratë e tyre, teknologji, etj. Shqetësimet e tilla mund të parandalohen. Mjafton që në mbledhje me prindër të jetë i pranishëm garantuesi i cili do t’i njoftojë prindërit me projektin e planifikuar dhe të ua sqarojë qëllimin dhe kuptimin e tij, rrjedhën e punës dhe pengesat e përmendura. Nxënësit nuk duhet të detyrohen të punojnë në projekt, por u duhet dhënë mundësia të largohen nga projekti në cilin do moment. Para se te vijë deri tek një situatë e tillë duhet provuar të përtërihet motivimi tek nxënësit. Në fillim projekti kërkon më shumë kohë dhe kjo gjë nuk duhet të ju zbraps.

Mbani mend se përmes punës me projekte, nxënësit fitojnë një pjesë të madhe të kompetencave kyçe. Shumë nga detyrat duhet ti kryejnë jashtë orarit të mësimi, që do të thotë jashtë ndërtesës së shkollës. Për komunikimin me autoritetet qeveritare, përpos takimeve personale, ofrohet edhe përdorimi i mjeteve tjera të komunikimit. Është e rëndësishme që garantuesi i projektit së bashku me nxënësit të merren vesh dhe të planifikojnë së bashku se sa kohë duhet të kalohet jashtë shkollës. Sërish është e rëndësishme të komunikohet me prindërit dhe udhëheqësinë e shkollës. Në mësimin e tyre pjesa më e madhe e kohës i kushtohet planifikimit dhe më vonë vlerësimit të detyrave të përcaktuara. Realizimin e tyre nxënësit e kryejnë në kohë të lirë. Në fillim të projektit duhet të kuptoni se cilat pajisje teknike do të ju nevojiten gjatë projektit të planifikuar dhe nëse shkolla disponon me to. Mirë është që paraprakisht të merreni vesh me nxënësit rreth kushteve në bazë të të cilave ata do të kenë qasje në aparatat fotokopjues, internet, telefon dhe nëse eventualisht shkolla do të ua bën të mundur të dërgojnë korrespondencën e tyre përmes sekretariatit dhe në këtë mënyrë të mbulojë pjesërisht shpenzimet. Mos e nënvlerësoni ndihmën e prindërve, mundësitë eventuale të firmave të tyre në lidhje me pajisjet dhe buxhetin eventuale të projektit.

Udhëzime praktike

Si të veprohet hap pas hapi në përfshirjen e filmit dokumentarë në orë mësimore

1. Frymëzohuni me filma dokumentarë.

Për motivim lejoni që nxënësit tuaj të shikojnë filma nga fondi i filmave që ofron portali edukativ <http://dokufest.com/sq/dokulab/teacher-resource/>. Sikurse tashmë u tha, filmi dokumentar mund të jetë motivim i mirë për nxënësit për fillim të aktivitetit të vet qytetar.

2. Reflektoni mbi filmin dhe vazhdoni me disa nga aktivitetet e rekomanduara.

Pas filmit mund të i përdorni aktivitetet që janë drejtpërsëdrejti të inkuadruara në fletat e punës që janë në dispozicion të mësimdhënësve përmes portalit edukativ <http://dokufest.com/sq/dokulab/teacher-resource/>

3. Përcaktoni çfarë është temë e nxehtë për mjedisin tuaj.

Hapi i parë për realizimin e projektit është zgjedhja e temës. Fillimi mund të jetë më i vështiri sikurse ndodhë kur të shkruani ndonjë tekst.

Në çdo shoqëri, madje edhe në ato që funksionojnë mirë, mund të paraqiten probleme që presin zgjidhje. Ato mund të jenë tema të përgjithshme, por edhe probleme të nivelit lokal – qytetit tuaj, komunës suaj ose mu të shkollës suaj, që në shikim të parë duken të vogla.

Ftoni nxënësit:

- që gjatë diskutimit të përbashkët të mendojnë për problemet që u interesojnë atyre personalisht dhe të cilat duan t'i trajtojnë;
- t'i pyesin prindërit e tyre, fqinjët ose shokët nga shkolla;
- t'i drejtohen organizatave lokale të shoqërisë civile dhe t'i pyesin se me cilat tema merren;
- t'i drejtohen përfaqësuesve të administratës publike, pjesëtarëve të udhëheqësisë, kryetarit të komunës ose prefektit.

4. Grumbulloni propozimet dhe temat për projektin tuaj.

Shkruani në tabelë, në tabelë me letër ose në një copë letër të gjitha temat të cilat i kanë gjetur ose emëruar nxënësit.

5. Përzgjidhni temën.

Diskutoni, votoni, përcaktoni kushtet, klasifikoni propozimet individuale. Me rëndësi është që nxënësit të identifikohen me zgjedhjen dhe të jenë të motivuar për të iu përkushtuar temës.

6. Grumbulloni informacionin aktual.

Pas zgjedhjes së temës për projekt ua besoni nxënësve grumbullimin e informacionit. Ato janë tejet të rëndësishme për efikasitetin e projektit gjegjësisht për qëllimin dhe kuptimin e tij.

7. Përgatitni planin e veprimit

Para fillimit të projektit përcaktoni qëllimin e tij konkret dhe mënyrën se si dëshironi ta realizoni. Me fjalë përshkruani se si do të duket projekti juaj sa i përket përmbajtjes. Përmendni aktivitetet (=veprimtarinë) që do ta realizoni për të arritur deri tek qëllimi që e keni caktuar. Gjithmonë mbani në mend përputhshmërinë në mes të qëllimit të projektit dhe asaj çfarë bëni. Ndani kohë të mjaftueshme edhe për planifikim të aktiviteteve të konceptuara. Caktoni datën konkrete, mendoni për rrjedhën logjike të secilit hap që e keni ndërmend ta merrni.

Ndani rolet (nuk duhet të përfshihet e tërë klasa) – caktoni udhëheqësin e projektit dhe në mënyrë të qartë përcaktoni detyrat dhe përgjegjësitë e secilit. Nese gjatë organizimit të ngjarjeve do të shfrytëzoni hapësirat publike nuk duhet harruar formalitetet ligjore, që duhet përmbushur paraprakisht. Duhet të merrni pëlqimin e drejtorisë komunale kompetente. Mund të kërkohet nga ju të paguani taksën për shfrytëzimin e hapësirës publike.

Hapin nr. 1 dhe nr. 3 mund ta ndërroni. Në fillim duhet të zgjedhni temën, e pastaj për ta ngritur motivimin mund të shfaqni filmin i cili e trajton po të njëjtën temë ose ndonjë temë të ngjashme. Nga ju varet se cila mënyrë e veprimit do të jetë më e përafërt.

SHEMBULL I PROJEKTIT / NDAL AIDS-in!

Rrjedha e projektit

Anëtarët e ekipit së pari kanë zhvilluar një anketë në mënyrë që të konstatojnë se sa ka njohuri për AIDS-in / HIV-in në mesin e moshatarëve të tyre, prindërve dhe publikut. Në bazë të vlerësimit të përgjigjeve, kanë vendosur që t'i përforcojnë njohuritë e publikut përmes një fushate informative. Kanë përgatitur një tabelë shpalljesh me informacion që e përfaqëson problematikën në fjalë dhe e kanë vendosur në oborr të shkollës. Si mjet ndihmës e përdornin edhe pedagogët gjatë orës së mësimimit për shëndetin. Më vonë fëmijët gjatë ditës ndërkombëtare të luftës kundër AIDS-it i ishin bashkëngjitur aksionit të Shiritit të kuq, në atë mënyrë që kishin shitur shirita në Marçë dhe Hotjeborzh.

Shpërndanë fletë me informacione dhe përpiqeshin të flisnin për temën me njerëzit. Përfitimi financiar u pagua në xhirologari të caktuar për kontribute. Gjatë zhvillimit të bisedave personale ata u ndeshën me paragjykime, që ua shtoi motivimin anëtarëve të ekipit për të zhvilluar aksione spontane. Para mbajtjes së mbledhjes së prindërve, ata para hyrjes në shkollën e tyre kishin shkruar me spërkatës me ngjyrë në borë titullin e klipit social: “EDHE VDEKJA I KA TË DREJTAT E SAJ, duke shtuar edhe fjalët NDAL AIDS-in dhe HIV-in. Ky akt ka shkaktuar reagimin e dëshiruar dhe projekti ka vazhduar përmes aksioneve të ndryshme deri në fund të vitit shkollor: biseda me punëtorin e Shtëpisë së dritës, i cili ka qene HIV pozitiv, nata e projeksionit – projeksioni i filmit dokumentar, leximi i teksteve nga libri Memento, turnir në futsall, lojë nate mbi temën e HIV-it, bamirësi duke shitur ushqime, vizitë pranë Shtëpisë së dritës në Pragë.

SKENA NGA FILMI
OF FATHERS AND SONS

3

**Përvojat
nga praktika
Modeli Çek**

3.1.

Mësimdhënia në shkolla fillore me ndihmën e filmit dokumentar Këndvështrimi i mësimdhënësve

Niveli i parë – në shkollën fillore Këndvështrimi i mësimdhënësve

Periudha nga mosha 6 vjeçare e deri tek fillimi i pjekurisë (rreth moshës 11 vjeçare) krahasuar me moshën parashkollore dikujt mund t'i duket se është periudha me më së paku ndryshime të zhvilluara. Megjithatë, fëmijët në klasë të parë të shkollës fillore kalojnë nëpër një zhvillim të pandërprerë, të rëndësishëm e cilësor. Në këtë kohë vjen deri te perfeksionimi i të gjitha aftësive, shkathtësive dhe njohurive. Për punën me film dokumentar është thelbësore që së pari të ketë zhvillim të vëmendjes dhe të të vrojtuarit, të zhvillimit emocional e shoqëror. Në fillim të vitit shkollor nxënësit mund të qëndrojnë të përqendruar për intervale të shkurta kohore prandaj është e përshtatshme që në mësim të inkuadrohen së pari filmat e metrazhit të shkurtër (rreth 10 minuta). Aftësia e përqendrimit gradualisht përmirësohet prandaj edhe kohëzgjatja e filmave dokumentarë mund të zgjatet. Tek filmat e metrazhit të gjatë eventualisht mund të punohet vetëm me njërin nga pjesët e tij. Për të vepruar kësaj duhet ditur se në fillim të vitit shkollor fëmija e shikon filmin vizuelisht (por edhe përmes akustikash) si një tërësi. Me rritjen e moshës fëmija është i aftë dhe i vëren vetëm pjesët e filmit të cilave duhet përkushtuar gjatë aktivitetëve.

Vijimi i shkollës tek fëmijët paraqet ndryshime të dukshme në kuptimin shoqëror. Atyre u duhet të integrohen me grupin e moshatarëve të vet, ndërsa autoriteti i rëndësishëm për ta, në veçanti gjatë periudhës nga klasa e parë deri te e treta, bëhet mësimdhënësi. Në fillim nxënësi i pranon qëndrimet e autoritetit pa asnjë rezervë. Gjatë punës me film, ai me besim e pranon interpretimin e mësimdhënësit. Pedagogu duhet të kuptojë që interpretimi i tij i filmit dokumentar tejet ndikon në qëndrimet e nxënësit ndaj vlerave dhe emocioneve. Vetëm më vonë (rreth moshës 10 vjeçare) fëmija fillon të sillet si kritik i informacionit që e merr, ta krahasojë interpretimin e autoritetit me përvojat e veta jetësore dhe i bën seleksionimet e para. Fillon tu jep përparësi miqve dhe qëndrimeve të tyre se sa atyre të mësimdhënësit. Në këtë periudhë nxënësit me kënaqësi diskutojnë me mësimdhënësin dhe miqtë e tyre të klasës rreth filmit dokumentar dhe mësohen të përfaqësojnë qëndrimet e tyre. Pedagogu duhet t'i kuptojë reaksionet emocionale të nxënësve të tyre, që lidhen me vlerësimin e vetes dhe të njerëzve të tjerë. Këto emocione bëhen më të përhershme dhe afatgjata.

Andrea Tllaskallova, SHF Zbiroh

Niveli i dytë – në shkolla fillore Këndvështrimi i mësimdhënësve

“Si mund të u ligjërosh atyre adoleshentëve?” Cili prej nesh nuk di ose nuk ka dëgjuar fjalë të tilla! Në fund të fundit, edhe kundër nesh shumë mësimdhënës (dhe jo vetëm) kanë thyer shkopinj dhe parashihnin çfarë (nuk) të del prej nesh... Mirëpo çfarë ndodhë në të vërtetë? Çfarë veçanti sjellë puna me filmin dokumentar në shkollën e dytë të shkollës fillore? Përgjigjja sigurisht nuk është e thjeshtë. Shumicës prej nesh mund të na vijë në mendje së paku disa sosh. Këtu është paraqitur vetëm njëri nga këndvështrimet.

Duhet të kuptohet se nëpër cilat ndryshime të mëdha është duke kaluar fëmija gjatë kalimit nga shkolla e parë në të dytën. Nuk e ka më vetëm një mësimdhënëse, e cila e ka udhëhequr deri tani. Gjithashtu nuk është në klasën e njëjtë, por lëviz nga njëra në tjetrën dhe takohet shumë më shumë me nxënës nga klasat tjera. Për më tepër – gjatë klasës së gjashtë, ose eventualisht gjatë klasës së shtatë, ai hyn në fazën e adoleshencës dhe sheh vetëm veten. Në qoftë se në shkollën e dytë të shkollës fillore e përdorim filmin dokumentar gjatë mësimdhënies si dhe zhvillojmë aktivitete rreth tij, duhet ta kemi parasysh se në periudhën e adoleshencës fëmija të gjitha i vlerëson përmes emocioneve të tij. Qasja përmes arsyes zakonisht vjen në radhë të dytë.

E pikërisht duhet ditur se si të punohet me emocione. Gjatë mësimdhënies ato mund të luajnë rol si pozitiv ashtu edhe negativ. Shumica e filmave ndikojnë në emocione ose i shkaktojnë ato. Nxënësit kanë nevojë t'i lirojnë emocionet e tyre ose gjatë filmit o menjëherë pas përfundimit të tij. Duhet të ua ofrojmë mundësinë. Ndonjëherë mund të ndodhë që mos të realizojmë aktivitetin e planifikuar, ose të merremi me gjithë atë që dëshirojmë, mirëpo kur nxënësve u ofrojmë mundësinë të shprehin emocionet e tyre, ata do të na shpërblejnë me sinqeritetin e tyre. Kategoria e veçantë në mesin e filmave megjithatë përbëhet nga filmat dokumentar në të cilët paraqiten xhirime drastike ose filma me fund tragjik. Ata mund të shkaktojnë vërtetë emocione të fuqishme, ndonjëherë edhe lot. Duhet të jeni të përgatitur dhe të gatshëm për të punuar me një gjendje të tillë. Mua personalisht më ka ndodhur diçka e ngjashme gjatë projeksonit të filmit “Fëmijët nga stacioni Leningrad”. Filmi përfundon me vdekjen e fëmijës që më së shpeshti paraqitet gjatë filmit. Unë jam i bindur që edhe filmat e tillë duhet inkuadruar në mësim. Mirëpo mund t'i përdorim vetëm në rast se e dimë që nxënësit ndihen të sigurt në shkollë. Si të arrihet kjo? Njëra nga mënyrat e mundshme është përcaktimi i rregullave themelore të cilave do t'u përmbahen të dyja anët – mësimdhënësit dhe nxënësit. Në bazë të përvojës time dhjetëvjeçare me filmin në mësim, mund të ju them që rregullat më të rëndësishme janë:

Mësimdhënësi:

- Të jetë mik, partner, i hapur ndaj qëndrimeve të nxënësve; në rast se nuk është në përputhje me misionin e tij, mendimin e nxënësit nuk e vlerëson.
- Parimisht nuk i detyron nxënësit të shprehin po që se nuk ndihen rehat.
- Mundëson kalimin emocioneve; ka kujdes që emocionet të shprehin në pajtim me rregullat e mirësjelljes së përgjithshme.

Nxënësit:

- Të shprehen haptazi në lidhje me gjithçka që u intereson rreth filmit qoftë në kuptimin pozitiv apo atë negativ; të shprehurit nuk guxon të jetë vulgar.
- Të respektojnë faktin që shoku i tyre i shkollës mund të ketë qëndrim krejtësisht tjetër për të njëjtën gjë.
- Të mësojnë që qëndrimet e tyre duhet t'i mbulojnë me argumente, mos t'i marrin bindjet e përgjithësuara të të tjerëve .

Nuk mund të them se cili rregull është më i rëndësishëm dhe mendoj se edhe nuk ka nevojë. Në fund të fundit, edhe në mësimin e rëndomtë ndodhin situata të ndryshme dhe shpesh është e pamundur të ndahen rregulla individuale. Nëse keni sukses t'i themeloni ato, puna me filmin dokumentar do të jetë më shumë se mësimdhënie. Nga përvoja e di se nxënësve u intereson ajo çfarë ndodh përreth tyre. E vërejnë botën se si po hapet për ta pak nga pak, vetëm se nuk i shohin të gjitha aspektet e saj. Filmat dokumentarë të JSUSH-it shfaqin filma që shpesh nuk mund të shihen në asnjë vend tjetër. Ato nuk i gjen dot në tekstet shkollëre klasike, e nxënësit shpesh nuk i gjejnë ato as në familjet e tyre. Në fakt sigurisht nuk do të mbajnë në mend atë që e shohin, e dëgjojnë... Por brenda tyre gjithmonë do të ngel ajo që në atë moment ka qenë më e fuqishmja – ndjenja. Nuk është gjë e vogël kjo.

“Si mund të u ligjërosh atyre adoleshentëve...” Mundem. U ligjëroj me kënaqësi madje. Çdo ditë me qëndrimet e tyre ma dëshmojnë që nuk janë indiferent sikurse mendohet për ta. Shpesh vlen e kundërta – ne jemi indiferent ndaj pyetjeve të tyre dhe ndonjëherë nuk kemi dëshirë të i dëgjojmë...

Stanislav Shvejcar, SHF Llitomishll, Zamecka

FËMIJËT NGA LENINGRADSKI / THE CHILDREN OF LENINGRADSKY

Hana Polak, Andzej Celinski / Poloni / 2004 / 35 min.

Krijuesit e këtij dokumentari tejet të fuqishëm janë përqendruar në bashkësinë e fëmijëve të pastrehë që jetojnë në stacionin e metrosë Leningrad në Moskë.

3.2.

Mësimdhënia në shkolla të mesme me ndihmën e filmit dokumentar Këndvështrimi i mësimdhënësve

Shkolla e mesme - Gjimnazi Këndvështrimi i mësimdhënësve

Projektet arsimore të programit JSUSH-it ofrojnë relativisht mundësi të mëdha për plotësimin e programit arsimor jo vetëm për shkollën fillore por edhe atë mesme. Programi i cili është zhvilluar sistematikisht për një kohë të gjatë sot ndahet në gjashtë “seksione” që hyjnë në disa fusha gjegjë. lëndë mësimore. Janë të shumta përdorimet e temave të ofruara, bazave metodike, materialeve audio-vizuale si dhe të instrumenteve tjera, në veçanti në fushën e shkencave shoqërore përfshirë edhe arsimimin mediatik. Rrjedhimisht mbulohen edhe lëndët tjera (p.sh. gjuha dhe letërsia çeke). Pjesë e rëndësishme është edhe seksioni që është i orientuar kah historia moderne e Çekoslovakisë, e cila përfshihet në kontekstin e zhvillimit evropian, sidomos në shekullin e 20-të.

Mund të thuhet se materialet e JSUSH-it u sjellin mësimdhënësve dhe nxënësve këto mundësi:

- Zhvillimin praktik të temave që janë të elaboruara teorikisht në kuadër të programit shkollor të arsimimit.
- Ndikojnë në temat aktuale që janë të përcaktuara në KKA (kornizën e kurrikulës së arsimimit) dhe i trajtojnë në mënyrën gjegjëse.
- Nxisin nxënësit të mendojnë dhe t'i kuptojnë më thellë disa nga temat tejet aktuale (toleranca, dialogu ndërkulturor, frika nga “e ndryshmja” e të tjera të ngjashme); shpesh kompletojnë mozaikun e vështrimit në një problematikë të caktuar dhe ofrojnë këndvështrim mbi botën që nuk është bardhë e zi.
- Mund të përdoren si hyrje për zhvillimin e diskutimit në kuadër të klasës / grupit dhe ndikim që shërben për përdorim të mëtejshëm në kuadër të mësuarit përmes projektit.
- Çojnë drejt të menduarit kritik, mundësisë së formulimit dhe mbrojtjes së qëndrimit personal.
- Mundësojnë punën dhe takime me ekspertë të fushave përkatëse që kanë lidhje me temat e dhëna, eventualisht me dëshmitarët okularë.
- Motivojnë interesim për temat e dhëna dhe ofrojnë kushte të volitshme për edukim në drejtim të angazhimit qytetar.
- Janë formë adekuate e edukimit qytetar.
- Çojnë drejt të kuptuarit të përgjegjësisë personale për veten dhe botën përreth.
- Mundësojnë shkollim pozitiv dhe tolerant duke respektuar dallimet e të tjerëve.
- Dallojnë nga instrumentet standarde e të shpeshta të mësimdhënies dhe në këtë mënyrë bëhen tërheqëse për nxënësit.
- Drejtojnë pedagogët kah metodat e reja të mësimdhënies më efikase dhe më të qasshme, nxisin shkollim të mëtejshëm dhe zhvillim personal e profesional të pedagogut.

• *Shpesh përgatitja e mundimshme e pedagogut qëndron në përpjesëtim të drejtë me rezultatin pozitiv dhe efektin e vet mësimi.*

Për shembull materiali nga seksioni “Rrëfimet për paaftësi” mund të na tregoj për përparësitë dhe mundësitë e përdorimit të filmit dokumentar në mësim. Në mënyrë analoge këto vështrime mund të zbatohen edhe në fusha tjera që trajtohen në materialin e JSUSH-it, dhe kështu një pjesë e filmave dokumentar të ofruar bëhen pjesë e materialit mësimor. Programi “Rrëfimet për paaftësi” bazohet në përdorimin e filmit dokumentar në mësim dhe mbështetjes metodike gjatë mësimi të tematikës së historisë moderne çekosllloake. Pjesë përbërëse është edhe një paraqitje e shkurtër e qasjeve të mundshme të temave, përfshirë përdorimin e materialit nga ajo periudhë, fletëve të punës dhe pjesëve të doracakut metodik. Kompletet mësimore gjithsesi janë plotësim adekuat i mësimi në shkolla filllore dhe të mesme në kapitujt e historisë moderne çekosllloake.

Mësimi i historisë moderne, eventualisht edhe përcjellja e fëmijëve dhe rinisë drejt të njohurit e saj për momentin është temë e një diskutimi të përmasave të mëdha jo vetëm në mesin e profesionistëve të pedagogjisë e historisë por edhe në publikun e gjerë. Do të duhet që njohja historisë moderne çeke dhe çekosllloake, në veçanti në kontekst të ngjarjeve moderne gjatë shekullit 20-të në Evropë dhe botë në përgjithësi të bëhet në formën adekuate të zakonshme për nxënësit e shkollave filllore e sidomos për maturantët të shkollave të mesme. Në diskutim janë të përfshira jo vetëm pyetjet themelore – çfarë është në të vërtetë “historia” dhe a është e mundshme të “ritregohet” disi – por edhe mënyrat e paraqitjes së temave historike para gjeneratës së re.

Pikërisht kjo fushë është qëllimi i këtij programi arsimor. Në vitin 2004 “Një Botë në Shkolla” u ka ofruar shkollave çeke filmin dokumentar për historinë moderne çekosllloake. Që nga viti 2005 gjatë muajit nëntor (si pjesë e të ashtuquajturit “Muaji i filmit dokumentar në shkollë”) rregullisht përgatitet projekti “Rrëfimet për paaftësi”. Në kuadër të këtij projekti shkollave u ofrohen filma dokumentarë falas me kusht që të organizohen projeksione për nxënës dhe biseda me mysafirë të ftuar gjegj. dëshmitar ose ekspert të temës së trajtuar në film. Përparësi për shkollën është fakti se filmi mbetet për t’u përdorur edhe gjatë viteve në vijim. Në këtë mënyrë shkollat mund ta pasurojnë gradualisht filmotekën e shkollës falas.

Duke e pasur parasysh që teknologjia ka përparuar, si dhe falë kujdesit të “Një Botë në Shkolla”, shpërndarja e filmave dokumentarë gradualisht është bërë më e thjeshtë. Ky përparim është i dukshëm sidomos në lidhje me qasjen e thjeshtë në film, përmes portaleve audio-vizuale të themeluara kohëve të fundit. Në bazë të përvojës personale si pedagog i gjimnazit mund ta konfirmoj se si kjo mënyrë e pasurimit të mësimi standard të historisë (si dhe lëndëve të tjera, në veçanti atyre nga fusha e shkencave shoqërore) gjen jo vetëm arsyetimin e saj por edhe kontribuon në pasurimin e diturisë së nxënësit. Në situatat kur mund të shikojnë film, dhe t’i shohin e dëgjojnë njerëzit që cilët e kanë përjetuar në lëkurën e tyre, për shembull persekutimin në regjimin totalitar komunist, e madje edhe të flasin me ta, janë përvoja që vështirë se do t’i fitonin diku tjetër. Duke e pasur parasysh që është e pamundur të ndalet koha, mundësia për tu takuar me dëshmitarë okular është e kufizuar prandaj duhet shfrytëzuar atë (kurdo që është e mundshme). Efekti

i “thjeshtë” shfaqjes së filmit, leximit të memoareve ose shpjegimit të dëshmive nuk janë të njëjta me situatën kur nxënësi mundet për së afërmi të takohet dhe të njihet me dëshmitarët e kohës.

Krahas projektit “Rrëfimet për paaftësi”, “Një Botë në Shkolla” ofron edhe filma të tjerë dokumentarë dhe materiale me udhëzime se si duhet inkuadruar temat e caktuara në mësim në mënyrë të drejtë. Në mënyrë që puna me filmin të ketë kuptim, kërkohet që pedagogu të jetë i përgatitur rrënjësisht. Vetëm ta shfaqësh filmin ose ta “plotësosh” hapësirën e zbrazët gjatë orës mund të lë anash efektin dhe të vjen deri te mos të kuptuarit e ngjarjeve të shfaqura, ngase mungon njohja më e mirë e kontekstit. Materialet e veçanta prandaj plotësohen me përmbledhjen, aktivitetet që lidhen me të, etj.

Mundësitë e punës me film dhe materialet përcjellëse janë të shumta. Gjithmonë kërkohet inovacioni i pedagogut, përgatitja e tij përkatëse, dhe të merren parasysh kushtet konkrete dhe nevojat e grupit të dhënë. Nuk duhet ta ketë të rëndësishme vetëm përmbushjen e obligimit të punës ose të “interpretojë” materien. Duket se është i pazëvendësueshëm roli aktiv i atij që i inkuadron të rinjtë në lidhje të ndërlukuara të zhvillimit të historisë tonë (dhe jo vetëm) dhe të u ndihmojë ta interpretojnë atë në mënyrën përkatëse si dhe të marrin qëndrime personale kritike ndaj saj. Sa më e larmishme të jetë përgatitja dhe realizimi i mësimi që bazohet në profesionalizëm, aq më e madhe është besueshmëria që nxënësit dhe studentët të fitojnë njohuri që ndikojnë në formimin e sistemit të tyre të vlerave, marrëdhënien e tyre ndaj shoqërisë dhe identitetit çek e evropian.

Marek Viborni, Gjimnazi “Pardubice”, Mocart

3.3. Filmat e sygjuruara për zhvillimin e orës mësimore në shkollat e mesme profesionale

Filmat e veçantë mund të shfrytëzohen në mënyrë të shkëlqyeshme për nevojat e një profesioni konkret. Filmin Drona dhe Unë mund ta rekomandoj para së gjithash për studime profesionale të punës shoqërore në lidhje me aktivitetet “Gjashtë këndvështrimet”. Kam përvojë të mirë me lidhjen e detyrave të mësimi në mënyrë që, për shembull, të paraqes integrimin e njerëzve me nevoja të veçanta ose kujdesin e qytetarëve të hendikepuar. Gjithashtu është mirë të përdoret filmi si pikë nxitëse motivuese drejt studimeve profesionale. Filmi dhe puna me të u ka ndihmuar nxënësve të mi të kuptojnë dallimet e individëve dhe t’i pranojnë ato me mirëkuptim më të madh.

Filmin Vajzat e padukshme do të ua rekomandoj të gjithë kujdestarëve të klasave, në vitin e parë gjatë muajve nëntor e dhjetor. Më së mirë është që për filmin dhe aktivitetet rreth tij të ndahet një bllok prej dy orësh. Filmi zgjat relativisht shumë, mirëpo nëse nxënësit i paralajmërojmë paraprakisht, sigurisht nuk do të bezdisën. Filmi e pasqyron temën e keqpërdorimit dhe integritit në shoqëri, ndërsa detyra e pedagogut është që tema të transferohet në mënyrë adekuate tek kolektivi i klasës.

Nga pika ime e vështrimit, më shumë rëndësi ka aktiviteti që mund të pasojë pas një pauze të shkurtër ose njëditore. Atë sigurisht që nxënësit do ta përmbushnin përmes diskutimit të problemit të të "padukshmëve". Përvoja ime flet që falë këtij aktiviteti disa nga nxënësit introvert që nuk kanë gjetur rrugën drejt nxënësve të ri, për herë të parë janë hapur. Të tjerët sërish kanë fituar mundësinë të shohin një botë që nuk e njohin dhe të shohin shokët e tyre të klasës nga një kënd tjetër. Gjatë këtij blloku dhe para së gjithash gjatë diskutimit përmbyllës të gjithë nxënësit ndihen më afër njëri-tjetrit.

Filmi Fantazma Martin tek ne është lidhur me fushatën e njohur "Nuk mendon – paguan". Pas shikimit të filmit, i cili është tejet emocional edhe për klasat me djelmosha të "vrazhdë", gjithsesi duhet t'i lini nxënësit t'i mbledhin vet përshtypjet. Filmi, në fakt protagonistin kryesor i tij pa dyshim ka ngelur brenda mendjes së nxënësve tanë si një fantazmë e gjithë-pranishme edhe pas aktivitetit që u zhvillua.

Marketa Kzhiçkova, SOSH Usti nad Labem, Stara

DRONA DHE UNË / DRONA AND ME
Catherine van Campen / Holandë / 2009 / 19 min

Xhirim i ndjeshëm në të cilin ndërrohen pasazhet bardhë-e-zi dhe ato me ngjyra. Filmi në mënyrë elokumente tregon që autizmi assesi nuk është pengesë në marrëdhënie vëllazërore përplot dashuri.

VAJZAT E PADUKSHME / INVISIBLE GIRLS
Sidse Stausholm / Danimarkë / 2009 / 40 min.

Film për vetminë dhe maltretimin e tre vajzave që përkohësisht ikin nga realiteti në botën e tyre imagjinare.

FANTAZMA MARTIN / MARTIN THE GHOST
Aslak Danbolt / Norvegji / 2009 / 28 min.

Filmi flet për Martinin, që është i lidhur për karrocë invalidësh dhe varet nga ndihma e prindërve dhe e kujdestareve. Ai u shndërrua në invalid sepse në moshën 19 vjeçare së bashku me miqtë e tij e ka drejtuar makinën i dehur dhe nën ndikim të narkotikëve.

Kur kam provuar të ushtroj aktivitete të reja nuk kam pasur shumë përvojë. Për herë të parë kam punuar me një grup nxënësish – praktikantësh të cilët nuk i njihja. Në fillim shfaqën mosbesim dhe nuk shprehnin dëshirë për të punuar. E patëm shfaqur filmin Unë e shoh kështu: Pepi. Para projekcionit patëm punuar me tekst të shkruar në vend të diskutimit. Në tabelë i shkrova pyetjet në të cilat nxënësit duhet të përgjigjeshin me shkrim. Përgjigjet ishin tejet të shkurta, shumë prej tyre ishin një fjalë e vetme. Nxënësit idetë e tyre më me ëndje i komentonin gojarisht dhe pyetjet i thjeshtonin. Pasoj projekcioni i filmit i cili vërtetë ua zgjoi interesimin – e ndiqnin me kujdes. Pas projekcionit në tabelë i shkrova pyetjet vijuese dhe sërish kërkova nga nxënësit të përgjigjen me shkrim.

Gjatë diskutimit që pasoi tashmë reagonin më haptazi dhe në mënyrë më spontane. Arritën ta krahasojnë mjedisin ku jetonin me mjedisin ku jetonte Pepi. Ishin të aftë ta analizonin situatën, ashpër i gjykonin prindërit e Pepit, Pepin nuk e përqeshnin, Pepi u dhimbsej. Haptazi shpreheshin në lidhje me situatën e tyre dhe atë të Pepit. Filmi dhe aktiviteti në lidhje me të vërtetë patën ndikim tek nxënësit. E kuptova që këta nxënës nuk i gëzoheshin të shprehurit me shkrim edhe për shkak se ishin të vetëdijshëm për mangësitë e tyre në stilin e të shkruarit dhe që kishin problem t'i formulonin qëndrimet e tyre në letër, të cilat përndryshe menjëherë i paraqitnin gojarisht.

Sigurisht që është më mirë të diskutohet me ta – nxënësit nuk turpëroheshin nga qëndrimet e tyre dhe ishin të aftë të flasin tërësisht haptazi në lidhje me tema të ndryshme të ndjeshme dhe personale. Në klasat ku nuk kanë shprehur të punojnë dhe të marrin pjesë në diskutim si dhe ku turpërohen nga njëri tjetri që t'i thonë qëndrimet e tyre zëshëm rekomandimi im është që të formoni grupe më të vogla punuese.

Ora pati sukses ndonëse klasa i përmbushi disa nga detyrat me një zbrapsje në fillim. Diskutimi në fund ishte i suksesshëm edhe për shkak se vet nxënësit i kërkuan shkaktarët e problemeve të protagonistit kryesor të filmit dhe të njerëzve të tjerë në situata të ngjashme. Punën me filma dokumentarë ua rekomandoj të gjithë pedagogëve në shkollimin profesional – është mirë të mos i nënvlerësojmë nxënësit tanë dhe t'u besojmë atyre, të ua mundësojmë shprehjen e qëndrimeve dhe të ndjenjave të tyre.

Mirosllava Hillakova, SHMP Llouni

Po përpiqem të gjej dallimet themelore ose specifikat e punës me filma duke e pasur parasysh që ekziston dallimi në moshën e nxënësve, si dhe në ndarjen në mes të shkollës fillore dhe të mesme, mirëpo nuk po mundem të përcaktoj as edhe një. Nga përvoja ime i vetmi kusht që do të mund t'i përgjigjej është zgjedhja e filmit përkatës. Ndonëse filmat që i kushtohen fëmijëve shpeshherë i përdori edhe për maturantët, natyrisht që ua vë në dijeni që filmi i kushtohet para së gjithash nxënësve më të vegjël, mirëpo që ne do të përqendrohemi në këtë dhe atë... Në rast se donjë film më përshtatet, duke e pasur parasysh përmbajtjen e mësimin, do ta përdor pa asnjë problem. Në të kundërtën natyrisht që një gjë e tillë nuk është e mundur. Ndoshta më shumë se moshë, faktorë vendimtarë janë pjekuria e nxënësve

dhe koha brenda së cilës kam punuar me ta në këtë mënyrë. Për fillim më pëlqejnë temat më pak kontroverse, aktivitetet më të thjeshta, të cilat eventualisht ia përshtati klasave konkrete. Megjithatë edhe në shkollën fillore kam zgjidhur tema më të ndërlikuara dhe përvoja ime më tregon që dallimi në mes të nxënësit të klasës së tetë të shkollës fillore dhe atij të shkollës së mesme nuk është aq i madh. Më shumë kam përshtypjen që kufiri është diku në vitin e dytë të shkollës së mesme. Andaj për vitin e parë të shkollës së mesme do ta rekomandoja zgjedhjen një filmi dhe aktiviteti më të thjeshtë dhe më të shkurtër. Sa më të mëdhenj të jenë nxënësit aq më të ndërlikuar dhe më të gjatë mund të jenë filmat dhe aktivitetet, eventualisht projektet. Mirëpo ky edhe përndryshe është rregull i përgjithshëm pedagogjik. Kam përvojë me projeksione të filmave dhe doracakë metodik të programit të JSUSH-it në disa shkolla të mesme profesionale, arsimimi i mesëm profesional është një term shumë i gjerë – shkollat shpesh dallojnë për nga përbërja e nxënësve dhe mënyra e ligjërimit. Rekomandimin tim e jap për lloje të ndryshme të shkollave.

Zdenka Juklova, Shkolla e mesme e qelqit të dizajnit industrial, Železni brod, Akademia tregtare, Tanvalld

3.4. Shkollat ekonomike, akademitë tregtare, drejtimi i administratës publike, fusha sociale

Filmat dhe doracakët metodik mund të përdoren si në lëndët profesionale siç është juridiku, psikologjia, sociologjia, puna sociale dhe administrata publike, ashtu edhe në lëndët e arsimimit të përgjithshëm siç janë gjuha çeke, historia, bazat e shkencave natyrore ose shkenca për të drejtat qytetare.

Është mirë të punohet me fleta pune, me tekste profesionale, duke filluar me tekstet më të shkurta e të thjeshta dhe gradualisht duke kaluar tek ato më profesionale e më të gjata. Me kohë nxënësit duhet ta zotërojnë punën me tekste profesionale. Në këto lloje të shkollave kryesisht gjejmë nxënësë prandaj dhe klasat janë mjaft empatike dhe çështja e të drejtave të njeriut është e afërt për to.

Për përsosmëri të punës së shkruar në fund të secilës temë u kërkoj ese të shkurtër. Në rast se duhet vlerësuar punimin, atëherë më shumë i kushtoj kujdes respektimit të afatit për dorëzim të punimit, përmbajtjes dhe temës, si dhe eventualisht citimit të burimeve. Asnjëherë nuk i vlerësoj qëndrimet!

Zdenka Juklova, Shkolla e mesme e qelqit të dizajnit industrial, Železni brod, Akademia tregtare, Tanvalld

3.5. Shkollat teknike me maturë, shkollat e mesme industriale

Filmat dhe doracët metodik mund të përdoren në lëndët siç janë bazat e shkencave shoqërore dhe shkenca për të drejtat e qytetarëve, eventualisht gjatë ditëve të projektit. Matura nga shkencat shoqërore nuk pritët, prandaj është e mundur që temave të përzgjedhura t'u kushtohet më shumë kohë në llogari të të tjerave.

Klasat janë të barabarta sa i përket numrit të vajzave dhe djemve, ose dominojnë djemtë. Kështu kryesisht dominon mënyra logjike e të menduarit, që e bën të mundur inkuadrimitin e aktiviteteteve që anojnë kah zgjidhja e problemeve, procedurat analitike dhe krahasimi.

Aktivitetet që rezultatin e kanë të dukshëm dhe të strukturuar si për shembull tabelat, T-grafikët, hartat mentale etj. (deklaratat e paqarta) punimet me shkrim kryesisht nuk janë të mira, mirëpo megjithatë ato rekomandohen për të qenë të inkorporuara, vetëm se këto nuk duhet vlerësuar më vonë sipas rregullave të gjuhës çeke. Nxënësit me kënaqësi e zgjerojnë diskutimin prandaj është e nevojshme që këtë kujdes të qëndroni brenda temës dhe qëllimit të paracaktuar.

Ndonëse nxënësit vijnë nga grupe të ndryshme shoqërore, me ta mund të përpunohen edhe tema kontroverse.

Zdenka Juklova, Shkolla e mesme e qelqit të dizajnit industrial, Železni brod, Akademia tregtare, Tanvalld

3.6. Shkollat e mesme artistike

Në shkollat artistike më shumë se në shkollat tjera është e rëndësishme qasja personale – nxënësit rëndom janë individualistë të mëdhenj, e më së shumti në klasat më të larta, shpesh tek ata është më i madh dallimi në moshë (studiojnë më gjatë ose vijnë nga shkollat tjera). Diskutimet dinë të jenë shumë të frytshme, ndërsa nxënësit më të mëdhenj kanë argumentim të mirë. Me rëndësi është t'u jepet hapësirë të gjithëve dhe të respektohet personaliteti i tyre.

Përparësi është përdorimi i profesionalizmit të nxënësve për përpunimin e refleksionit për shembull përmes metodave artistike. Tematika e të drejtave të njeriut u duket interesante dhe mund të bëhet edhe frymëzim për krijimtarinë e tyre. Mirë është të gjenden pedagogë nga radhët e mësimdhënësve profesionist që duan të bashkëpunojnë. Shkollat që përfundojnë me maturë supozohet se matura do të përbëhet nga shkencat shoqërore, e metodikën mund ta përdorim në pajtim me planet tematike (SHOP). Në shkollat tona artistike dominojnë introvertët, prandaj nuk e përfshi skenën dhe riprodhimin e situatave.

Zdenka Juklova, Shkolla e mesme e qelqit të dizajnit industrial, Železni brod, Akademia tregtare, Tanvalld

3.7.

Këndvështrimi i absolventes së kursit Filmi dokumentar në mësim

Për herë të parë kam hasur në demonstrimin e projektit të JSUSH-it në kuadër të studimeve të magjistraturës nga pedagogjia sociale; kam tendencë drejt mësimi joformal, dhe njëherit kam përvojë si lektore në edukim shumë-kulturor të nxënësve çek dhe të huaj të shkollave të mesme, që ishin pjesë të programeve të shkëmbimit. Ndoshta mu për këtë arsye ky projekt zgjoi interesim të madh tek unë. Në fushën akademike për mua ky “degustim” ishte një frymë e ajrit të freskët në mjedisin ngulfatës të monologëve tradicional e frontal.

Pas hyrjes koncize që i përkiste projektit vetanak dhe qëllimeve të tij, për ne e kishin përgatitur filmin dokumentar të shkurtër Në biçikletë për liri, për fatin dhe rrëfimet personale tragjike të refugjatëve politikë që kërkonin azil në Bristolin anglez si dhe për grupin e entuziastëve vendor që përpiqeshin të ua lehtësonin pritjen e tyre të mundimshme; meremetojnë biçikleta të dhuruara dhe njëherit refugjatëve u ofrojnë mundësinë për aktivitet që ka kuptim – bashkëpunim për përdorimin e tyre të sërishëm.

Pas shikimi të filmit, falë veprimtarisë së qetë dhe të hapur të lektores në një mjedis të sigurt dhe kolektiv e komunikues i provuam disa teknika kreative përmes të cilave shprehëm përjetime të ndryshme. Në reflektimet tona, nga një fjalë e vetme u paraqit një shkallë e tërë ndjenjash. Dolën fjalët si i pashpresë dhe frikë, si dhe liri dhe shpresë. Rezultatet e reflektimit në formë të vargut ishin tejet të fuqishme dhe të ndjeshme, krahas informacionit dhe ndjenjave, nga rrëfimet e treguara morëm me vete edhe njohurinë e ndërgjegjes mbi qëndrimet e kolegëve tanë ndaj problematikës së migrimit dhe përvojave të tij të forta.

Edhe më tej besoj se arsimimi joformal adekuat dhe sistematik, i cili synon jo vetëm në komponentin konjitiv dhe emocional, dhe në rastin ideal edhe në motivimin dhe komponentin e lirë të personalitetit – në veçanti kur bëhet fjalë për një film dokumentar të realizuar mirë jo vetëm profesionalisht por edhe artistikisht – ka potencial të rëndësishëm në ndikimin pozitiv në të menduar kritik, qëndrime dhe sjellje të njerëzve. Me kënaqësi planifikoj që të angazhohem ende në kuadër të tij.

*Petra Dollezhallova, studente pranë Fakultetit Pedagogjik
Universiteti i Karllit, Prag*

PËRFUNDIME

Përshtypjet e pjesëmarrësve të Universitetit të Beogradit dhe Universitetit të Prizrenit të cilët ishin pjesë e trajnimit të përdorimit të filmit në mësimdhënie

Përse e përdorim filmin në mësim?

Në qoftë se përshtatet kombinimi më i mirë i filmit i cili e shpjegon materien që për momentin trajtohet në orën mësimore, fitohet një paraqitje më e madhe plastike me mundësi të zgjerimit dhe imagjinatës edhe më të madhe. Filmi, nëse bëhet zgjedhja e duhur, thjesht tërheq kreativitet më të madh dhe të menduar më të thellë rreth problemit që e trajtojmë.” -

Sërgjan Simeunoviç, mësimdhënës i sociologjisë

“Materia e panjohur bëhet e afërt, mundëson shmangien e mësimi rutinë dhe zgjon interesim tek nxënësit, mundëson mësimin e gjërave relevante për jetë.”

Alleksandar Arseniq, mësimdhënës i filozofisë dhe historisë

“Filmin në mësim e përdorim atëherë kur duam që nxënësit të mendojnë, bisedojnë, diskutojnë për një temë të caktuar (temë që paraqet pyetje të ndryshme dhe mund të ketë rëndësi për zhvillimin moral të nxënësit; filozofik, moral, shoqëror, etj.)”

Ivana Prijoviç, mësimdhënëse e biologjisë

“Përdorimi i filmit nënkupton mënyrë tjetër të punës gjatë orës nga ajo tradicionalja. E përdorim fotografinë që vlen sa një mijë fjalë, e në kombinim me zërin dhe lëvizjet, filmi mund të jetë shumë më bindës në ndjelljen, shpjegimin e tregimin e një tematike që është objekt i orës. Në kombinim me diskutimin, filmi e bën orën më dinamike, shmang dremitjen ose mërziçjen dhe krijon përshtypje të një atmosfere më të këndshme se sa në orën ku mbahet mësimdhënia klasike.”

“Nxënësit i gëzohen filmit në mësimdhënie, sepse mënyra e tillë e të punuarit është më interesante, në këtë botë dinamike fëmijëve duhet të ia nxisim të gjitha shqisat në mënyrë që t'i mbajmë të përqendruar.”

Danjella Milliqeviq Dragiqeviq, mësimdhënëse e filozofisë

“Si medium social bashkëkohor, i pranuar nga të gjithë, i gjithë-pranishëm, filmi lejon që secili individ ta përjetojë në mënyrën e vet dhe në këtë mënyrë t'i zhvillojë qëndrimet personale. Filmin e përdori kur duhet të zhvillohet vetëdija ose të krijohet ndonjë qëndrim.”

Bojana Gjuriq, mësimdhënëse e gjuhës latine

“Ngase për nxënësit është nxitëse dhe emocionale.”

Millan Jankoviç, mësimdhënës i psikologjisë dhe trajner

“Filmi ndihmon:

- njohjen me temat më pak të njohura dhe fenomenet në bashkësi;
- përpunimin e temave dhe fenomeneve aktuale ose “më të rënda” shoqërore;
- të kuptuarit më të mirë të kulturave tjera;
- të kuptuarit e fenomeneve që janë më pak të qasshme në jetën e përditshme;
- nxitjen e pjesëmarrjes më aktive të nxënësit në mësim;
- të shprehurit më të lehtë të nxënësit për disa tema;
- krijimin e kushteve të volitshme për përpunim dhe mësim të koncepteve dhe fenomeneve abstrakte.

“Filmi nuk ndihmon”:

- kur nxënësit ndjejnë neveri ndaj pjesëmarrësve në film dhe porosive të filmit;
- kur nuk ka kushte adekuate teknike për realizim të projeksionit dhe kur improvizimet e ndryshme mund të krijojnë kushte për sjellje të padëshiruar të nxënësit;
- kur nxënësit nuk kanë interesim për temën;
- kur filmi nuk “përpunohet” me aktivitete shtesë gjatë orës.”

Millan Jankoviç, mësimitdhënës i psikologjisë dhe trajner

“Nëse mësimi përgatitet mirë, atëherë gjithçka është në rregull. Mund të ndodhë që ndonjë film është i dhunshëm në thelb, mirëpo sërish parashihet për ndonjë moshë më të re, për shembull moshën 12 vjeçare. Në këtë rast, ndonjëherë i frikohem reagimit të, ta zëmë, nxënësve më “konzervativ”... deri më tani gjithçka ka qenë në rregull”

Alleksandar Arseniq, mësimitdhënës i filozofisë dhe historisë

“Më së vështirë është të bëhet përzgjedhja e filmit të duhur. Filmi i duhur është ai i cili në mënyrë të qartë e synon qëllimin dhe përmbajtjen e orës dhe që e arrin një gjë të tillë në mënyrë cilësore në kuptimin ideor, kulturor, estetik dhe shkencor.”

“Ai problem tejkalohet duke hulumtuar deri se të gjejmë filmin e duhur ose edhe duke hequr dorë nga filmi dhe të planifikohet ora edhe në mënyrë tjetër. Nuk është filmi domosdoshmërisht mjeti më i mirë në mësim, ndonëse është mjaft afër të qenit më i miri!”

Danijella Milliqeviq Dragiqeviq, mësimitdhënëse e filozofisë

“Është e vështirë të përcillet përshtypja e filmit tek shumica e nxënësve, sidomos nëse nuk ka kohë të mjaftueshme për përpunim të mëtejshëm të temës. Mund të ndihmoj nëse realizoni aktivitete me përshtypje të shkruara, ngjithëse, vlerësim...”

Millan Jankoviç, mësimitdhënës i psikologjisë dhe trajner

“Metodat e mësimitdhënies të gjuhëve jo-amtare sikurse është Gjuha angleze, kanë lulëzuar me rritjen e nevojës për përvetësimin më të shpejtë dhe më të drejtë të gjuhës. Krahasuar me metoda tradicionale të mësimitdhënies, si metoda

e përkthimit të gramatikës, metoda të përqendruar në libër, përdorimi i filmit në mësimitdhënie i takon qasjes audiovizuale, e cila ndihmon në përmirësimin më të dobishëm të aftësive komunikuese të nxënësve apo studentëve. Qëllimi i orës mësimore me filmi është të ndihmojë studentët të eksplorojnë hollësitë e temave dhe të marrin më shumë informacion rreth gjuhës së synuar. Gjithashtu mësimitdhënia me film ndërton besimin në aftësitë e tyre për të folur dhe analizuar përbërësit e një tregimi, duke u ndier më rehat gjatë angazhimeve në shkrim dhe diskutim në klasë. Bazuar në përvojën time të ligjerimit filmi mundëson perceptim më të drejtëpërdrejtë të koncepteve dhe kuptimeve të tyre, duke fuqizuar kujtesë afatgjate të studentëve.”

Nazli TYFEKCI, mësimitdhënëse e gjuhës angleze

“Me ndryshim të hovshëm, të vazhdueshëm dhe zhvillimin e njohurive dhe ekonomisë, talentet me cilësi të lartë dhe aftësi të larta vepruese janë në nevojë urgjente në shoqëri. Kjo ka sjell nevojën e një reforme të arsimit që arrihet shkon përmes qasjes së ndryshme në mësimitdhënie. Mjetet audio-vizuale sikurse është filmi janë mënyra më efektive për të bërë të qartë kuptimin e teorive që lidhen me zhvillimin ekonomik. Ato gjithashtu ofrojnë një stimul të shkëlqyeshëm për punën me gojë dhe forcojnë aftësitë e studentëve për të komunikuar në baza profesionale. Filmi në mësimitdhënie spalos ngjarje të rëndësishme në jetën e nxënësve. Ngjyra, forma dhe rregullimi i objekteve në tregime dhe në promovime kanë një ndikim të thellë në sjelljen. Format vizuale mund të formësojnë dhe shprehin ndjenjat e njerëzve të të gjitha kulturave. Si një nga përfitimet më të rëndësishme të filmit në mësimitdhënie është se mundëson që që studentët informacioni të qasen koncepteve me pikpamje kritike.”

Luan VARDARI, mësimitdhënës i ekonomisë

Të shiqoni një film, të dëgjoni një histori, shpesh ju ndodh që t'a gjeni veten në të. Qka do të thotë kjo, padyshim që dihet mirë se personat, sidomos fëmijët ndikohen shumë lehtë nga mediat, egjzston shembulli i Albert Bandures's Bobo Doll Experiment në vitin (1961).

Eksperimenti Bandurë's perkufizon të nxenit social kognitiv si proces nepermjet të cilit informacioni që mbedhin nga vëzhgimi i të tjerëve ndikon në sjelljen e personave. Shton rendesin që luajnë proceset imagjinare, simbolike dhe veterregulluese.

Të nxenit vëzhgues ose sipas modelit; është i pershtatshem në klasa të veqanta ku mesimi zhvillohet i tille që femijet nuk bejnë ato qka i thonë të rriturit por ato qka ata i shohin se i bejnë të rriturit.

Sjellja model: mund të pershkruhet si vëzhgim i një personi në sjelljen e tjetrit dhe sigurimi i asaj në një formë paraqitese në të nxenit vëzhgues ose model.

Prof. Ertan Basha - Psikolog/ Profesor në UniPz

Shpesh ndodh qe gjatë ligjeratave studentet apo nxenesit e humbin koncentrimin kjo nuk mvaret vetem nga ana e nxenesve por edhe nga mesimdhënesit. Ne qofte se nuk eshte ligjerata terheqese atehere mesimdhënesi ligjeraten duhet te beje sa me atraktive. Sic e dijm te gjithë qe televizori, telefonat celulari, kompjuterat kanë një rëndësi te madhe ne jeten e njerezve dhe e kyqin njeriun me botën dhe me ngjarjet e përditshme informative etj. Prandaj për t'i ikur mungeses se koncentrimit gjatë ligjerates do te ishte me rendesi që të filloni të planifikoni se pari kohen e ligjerates e me pas te keni qasje të një filmit të shkurtër, filim dokumentar, video të ndyshme etj. Kjo do te jep një interesim me te madhe nga ana e nxenesve dhe ne fund mund te hapet nje tem lidhur me vidon apo filimin te cilin ishën duke shiquar nxenesit dhe me pas te mbahet diskutimi e kjo do t'i mundesoj qe nxenesit te jen me kreativ, te jen me komunikativ dhe te kalojnë një kohë shum me te këndshme gjatë ligjeratave dhe kjo ndikon edhe në shëndetin psikologjik te personave të cilet crregullime janë shum të perhapura si domos gjatë shkollimit e ato janë crregullimet te personalitetit (crregullimi i shmangjes) qe shfaqin ndjeshmëri ekstreme ndaj mos pranimit nga shoqëria, ndihet i pa sigurt dhe mungese vetëbesimi, kanë frikë të flasin në publik etj.

Filmat, videot qe shfaqin në ligjerata janë ata mesimdhënesit që e shohin arsimin jo vetëm si memorizim të informacionit por qe e shohin ligjeratat, mesimet si nje dritë që ndriqon ne jetën e individëve dhe ata janë me atraktive dhe terheqese për nxenesit ose studenteve e kjo i ndihmon qe ti shmangin edhe emocionet ndjejat negative dhe problemet te ndyshme psikologjike.

Prof. Ertan Basha - Psikolog/ Profesor ne UniPz

*Në bazë të këtij manuali janë shfaqur dhe trajtuar dokumentarët me tema të ndryshme. Manuali gërshëton në vete pengesat dhe vështirësitë e fëmijëve të cilët keqtrajtohen duke mos respektuar të drejtat e tyre. Ky manual tregon realitetin e hidhur të fëmijëve ku shihen qartë barrierat që hasin këta fëmijë si mohimi i së drejtës për shkollim, detyrohen të luajnë rolin e të rriturëve duke kryer punë të rënda fizike, si dhe duke përjetuar forma të ndryshme të abuzimeve (traumave) emocionale dhe psikologjike.

Sipas këndvështrimit tim manuali "Shkolla dhe Filmi dokumentar" është me rëndësi të veçantë sepse pasqyron të vërtetën dhe realitetin përmes asaj që shohim.

*Opinionimi im rreth filmit dokumentar dhe ndikimi i saj te fëmijët.

Kjo formë e të mësuarit përmes filmit ushtron ndikim të lartë dhe tërheqës për fëmijët. Këtë fëmijët e përcjellin pa kurrëfarë shtytje nga të tjerët, e shikojnë me dëshirë dhe kureshtje të lartë. Fëmiu e kupton të vërtetën përmes asaj që sheh.

Blerta Zenelaj – studente aktive pjesmarrese ne trajnim ne Prizren si dhe ne Beograd, diplomuar ne Fakultetin e Edukimit

Çdo libër mund të themi se është një aventurë e re i cili gërsheton në vete një mësim të ri për lexuesit po ashtu mbarë ide se edhe si mundemi si lexues për ti realizuar gjërat!

Poashtu dhe manuali që ka të bëjë me lidhjen "Shkollën dhe Filmin Dokumentar" qoftë ne si lexues, studentë, apo edhe mesimdhënes paraqet një larmi që ne mund ti zhvillojmë objektivat aposynimet tona që i kemi në vazhdimin profesional. Në aspektin tim si Edukatore përpos ndjekjes së trajnimit "Shkolla dhe Filmi Dokumentar" nga ajo përvojë që kisha si pjesmarrëse dhe rreth leximit të manualit mund të them se e gjeta veten shumë lehtë në këtë manual sepse në mënyrë të gërshetuar shtjellohet ora mësimore ku prej kësaj forme unë dhe kam realizuar orën me fëmijët e kopshtit dhe kjo gjë është një ndër gjërat më të pëlqyera sepse ndonjëherë ana teorike mund të harrohet nga ajo çfarë shifet në mënyrë vizuale sepse nuk mund të them vetëm për fëmijët por duke i përfshirë të gjitha grupmoshat është më lehtë ti konceptojmë gjërat.

Fatlinda Veseli – studente aktive pjesmarrese ne trajnim ne Prizren si dhe ne Beograd, diplomuar ne Fakultetin e Edukimit

Reflektimet e studentëve të Universitetit të Prizrenit nga evaluimi anonim bërë pas seminarit në Prizren:

"Pas trajnimit, erdha në përfundim se mësimet teorike më lehtë mbahen në mend kur janë të paraqitura edhe në mënyrë audio-vizuale. Mendoj se kjo metodë është më interesante si dhe më interaktive, si për ne- mesimdhënesit e ardhshëm, ashtu edhe për nxënësit tanë."

"Filmat interaktiv dokumentar na inspirojnë t'i shohim gjërat nga një prespektivë ndryshe."

"Ky trajnim më ka ndihmuar të kuptoj sa i fuqishëm mund të jetë një film në mesimdhënie. Unë, me shumë gjasë, do t'a përdori këtë metodë në të ardhmen."

"Filmi dokumentar mund të ndihmoj nxënësit të kuptojnë më mirë problemet e botës modern dhe të kenë në konsideratë pikpamjet e tyre."

SHTOJCA 1

Shembuj të ligjëratave me film dokumentar, marrë nga portali Një botë në shkolla

Problematika shoqërore / familja / ngrohja globale / puna e fëmijëve / varfëria /

Filmi: FARDULLAHU SOT KA DITË TË LIRË

Jens Pedersen, Taj Mohamaed Baktari

Avganistan, Danimarkë / 201 / 17 min.

Gjatë luftës në Afganistan familja e njëmbëdhjetë vjeçarit Faridullah kishte mbetur pa shtëpi dhe u detyrua që disa vite me radhë t'i kalojë në kamp të refugjatëve. Për të pasur nga se të jetojnë, babai i tij merr para hua nga pronari i një fabrike të vogël të tullave, të cilat e tërë familja i kthen me punë të rëndë të përditshme. Faridullahu ëndërron të shkojë në shkollë. Për pesë vite me radhë mjetet e tij, në vend të lapsit e letrës, janë lopata dhe karroca nga druri me një rrotë. Përkundër 60 orëve të punës së rëndë (në javë?) duke prodhuar tulla dhe duke i dëgjuar vërejtjet e shpeshta të shefit gjithnjë të pakënaqur, Faridullahu e lavdëron energjinë dhe vlerën e tij dhe beson se një ditë do ta hap restorantin e vet.

1. ËNDRRAT E FARIDULLAHUT

Abstrakti

Gjatë aktivitetit nxënësit ndahen në grupe dhe i emërtojnë dallimet në mes të dëshirave dhe realitetit të jetës së protagonistit kryesor të filmit, si dhe t'i kërkojnë shkaktarët e tyre.

Fushat e arsimit dhe skemat e përmbajtjes arsimore:

SHF (shkollimi fillor) dhe SHGJ (shkollimi në gjimnaz): njeriu dhe natyra (shkalla e parë e SHF-së), njeriu dhe shoqëria, gjuha dhe komunikimi gjuhësor; SHP (shkollimi profesional): edukimi në lëndët shoqërore / bazat e edukimit shoqëror, edukimit gjuhësor dhe komunikimit.

Temat e theksuara

SHF dhe SHGJ: EPESH (Edukimi personal e shoqëror);

SHF: QNSHD (Qytetari në shoqërinë demokratike).

Kompetencat kyçe:

Për zgjidhje të problemeve, komunikuese, shoqërore dhe personale.

Mosha e rekomanduar: 9+

Qëllimet:

Nxënësit:

- e kuptojnë vlerën e shkollimit;

- aftësohen për t'i formuluar mendimet e veta.

Kohëzgjatja: 45 min. (përfshirë edhe shfaqjen e filmit)

Mjetet ndihmëse:

- FLETA E PUNËS – Ëndrrat e Faridullahut për secilin nxënës;

- letra për grupet.

Procedura:

1. Njoftoni nxënësit me përmbajtjen e filmit në pika të shkurta;

2. Pason shfaqja e filmit;

3. Nxënësve ua shpërndajmë FLETAT E PUNËS që do t'i plotësojnë secili për vete;

4. I ndajmë nxënësit në grupe prej katër anëtarësh, në kuadër të cilave do t'i krahasojnë përgjigjet e veta;

5. Pastaj diskutojmë së bashku, i pyesim: Përse Faridullahu nuk mund ta vijon mësimin? Sa dallojnë ëndrrat e tij nga realiteti i përditshëm? Çfarë mund t'i ndihmojë për t'i përmbushur ëndrrat e veta?

6. Në fund të aktivitetit kërkojmë nga grupet të formulojnë porosi për Faridullahun.

Shqyrtimi:

Grupet gradualisht i lexojnë porositë e tyre për Faridullahun dhe i sqarojnë arsyet që i ka shtyrë drejt atij formulimi. Pason diskutimi i përbashkët.

Përvoja praktike:

Aktivitetin e kam testuar në klasën e katërt. Nxënësit e ndoqën filmin me interesim, u zhvilluan diskutime shumë të gjalla. Nxënësit interesoheshin më shumë për krahasimin e përgjigjeve nga fleta e punës. Formulimi i porosive për Faridullahun u morri mjaft kohë, por kryesisht ngase krijuan porosi kuptimplote.

Radka Halloupkova, SHF Prag – Radotin

Shembull i realizimit:

Shembuj të punimeve të nxënësve të SHF Prag – Radotin

I dashuri Faridullah,

Urojmë që ti dhe familja jote t'i paguani borxhet ashtu që të mos duheni të punoni në fabrikën e tullave, dhe që ti të mundesh të shkosh në shkollë. Nuk mund ta paramendojmë veten duke jetuar në kushte të njëjta me ty. Të adhurojmë, si mund t'i arrish të gjitha ...

Përsëndetje Faridullah,

Sigurisht që nuk të lakmojmë që duhet të punosh aq shumë. Të shkosh në shkollë është mjaft argëtuese. Më me qejf do t'i dërgonim paratë që ta paguash borxhin, do të këshillohemi me prindërit tanë. Urojmë që të të realizohet ëndrra...

I dashuri Faridullah,

Qëndro pas ëndrrës tënde. Ne duhet të ta pranojmë që duke e pasur parasysht që nuk shkon në shkollë je mjaft i arsimuar...

FLETA E PUNËS

Përgjigjet në pyetjet e dhëna.

1. Cila është ëndrra e Faridullahut?
2. Çfarë dëshiron Faridullahu?
3. Me çfarë duhet të përballet çdo ditë?
4. Çfarë dëshiron të punojë në të ardhmen?
5. Cilat janë kënaqësitë e vogla që i përjeton?
6. Kur do të ndihet i lirë?

2. SHKOLLA – BAZA E JETËS

Abstrakti

Gjatë aktivitetit nxënësit i vlerësojnë detyrat e veta të shtëpisë dhe i krahasojnë me detyrat e protagonistit të filmit. Njëkohësisht i shprehin mundësitë e tyre krahasuar me moshatarët e vet nga vendet e varfra, diskutojnë për rëndësinë e shkollimit dhe e studiojnë motivimin dhe sjelljen e protagonistëve kryesorë të filmit.

Fushat e arsimit dhe skemat e përmbajtjes arsimore:

SHF (shkollimi fillor) dhe SHGJ (shkollimi në gjimnaz): njeriu dhe natyra (shkalla e parë e SHF-së), njeriu dhe shoqëria, gjuha dhe komunikimi gjuhësor; njeriu dhe shëndeti; njeriu dhe bota e punës;

SHF: edukimi përmes lëndëve shoqërore / bazat e edukimit shoqëror, edukimi gjuhësor dhe komunikimi, edukimi shëndetësor.

Temat e theksuara

SHF dhe SHGJ: EPESH;

SHF: QNSHD.

Kompetencat kyçe:

SHF dhe SHGJ: për zgjidhje të problemeve, komunikuese, shoqërore dhe personale; SHP: për zgjidhje të problemeve, personale dhe sociale, kompetenca shoqërore dhe ndërgjegje kulturore.

Mosha e rekomanduar: 8+

Qëllimet:

Nxënësit:

- mund t'i formulojnë vërtetimet nga filmi;
- kanë empati ndaj problemeve të të tjerëve;
- janë të vetëdijshëm për vlerë e shkollimit nga pikëpamja e cilësisë së jetës së ardhshme;
- mund të bëjnë vlerësim kritik të detyrave të veta në familje.

Kohëzgjatja: 90 min. (përfshirë edhe shfaqjen e filmit)

Mjetet ndihmëse:

- FLETA E PUNËS 1: Detyrat e mia për secilin nxënës;
- FLETA E PUNËS 2: T-grafiku për secilin grup;
- mjete për shkrim dhe fletë për secilin nxënës.

Procedura:

1. Në pjesën hyrëse të orës ua shpërndajmë nxënësve FLETËN E PUNËS 1 dhe i lusim të shkruajnë në to punët që duhet të kryejnë gjatë javës dhe sa kohë zgjasin ato. Në vija të shkurta duhet të vlerësojnë nëse ndihmojnë shumë ose pak në shtëpi.
2. Pas kësaj i pyesim nxënësit nëse e kanë përfshirë edhe vijimin e mësimi sepse edhe shkolla është obligim i tyre. I ndajmë në grupe prej katër anëtarësh dhe ua shpërndajmë FLETËN E PUNËS 2 në të cilën nxënësit i shkruajnë të gjitha PRO-të dhe të KUNDËR-tat në lidhje me obligimin e vijimit të mësimi në shkollë.
3. Detyra e radhës e grupeve do të jetë që gjatë filmit ta ndjekin sjelljen e njerit prej protagonistëve në vijim: sjelljen e Faridullahut, të babait të tij, të motrës dhe të mjeshtrit. Nxënësit mund t'i shkruajnë vërejtjet e tyre në fletë.
4. Pason shfaqja e pjesës së filmit (0.01 – 11:20). Në momentin kur mjeshtri ia jep paratë babait, e ndalim filmin. I lusim nxënësit të shkruajnë se si do të vazhdojë ngjarja sipas mendimit të tyre. Përafërsisht pas 5 minutash e përfundojmë shfaqjen e filmit.
5. Pas kësaj parashtrijmë pyetjen: kush ia ka qëlluar drejtë fundit të tregimit? Kush ka menduar se do të ndodhë diçka tjetër? Çfarë ndodhi? Nxënësit i krahasojnë detyrat e tyre me ato të Faridullahut.
6. I ftojme grupet të vlerësojnë çfarë kanë vërejtur tek personi që e kanë përcjellë, çfarë ua ka tërhequr vëmendjen dhe përse.

Shqyrtimi:

Shqyrtimi zhvillohet përmes diskutimit. Përqendrohemi në emocionet e nxënësve pas filmit të shikuar. Ulemi së bashku me nxënësit në rreth dhe ua japim fjalën grupeve individuale të prezantojnë atë çfarë kanë parë. Pas asaj diskutojmë mbi temën detyrat në familje dhe raportet në mes të anëtarëve të familjes. Parashtrijmë pyetje: Cila është dëshira e Faridullahut dhe përse e ka një dëshirë të tillë? A do t'i plotësohet dëshira? Me cilat kushte? A është mirë që te ne vijimi i shkollës është i obligueshëm? Si i ndihmon kjo fëmijëve? A keni dikë në familje i cili është dashur të punojë si fëmijë? I drejtojmë nxënësit kah të kuptuarit e rëndësisë së shkollimit dhe mbështetjes së familjes.

Përvoja praktike:

Të gjitha aktivitetet i kemi realizuar brenda kohës së caktuar. Disa nga nxënësit filluan t'i përmendin detyrat e tyre në mënyrë spontane, mirëpo është për t'u befasuar që shumica prej tyre u pajtuan që nuk kishin detyra. E sqarua edhe atë se detyrat duhet t'i përmbushim në bazë të dëshirës së prindërve. Nxënësit në mënyrë spontane kaluan në atë se si u pengojnë mënyrat se si u drejtohen prindërit e tyre. Shfaqja e filmit që nga fillimi zgjoi interesim tek nxënësit, filmin e ndoqën në qetësi dhe në fund "duartrokitën spontanisht". Pas ndaljes së filmit nxënësve iu deshën 3 minuta ta përfundojnë tregimin me më së shumti dy fjali. Në fund të aktivitetit iu dhashë për detyrë ta vizatojnë dëshirën e Faridullahut. Vizatimin e bënë me dëshirë dhe me mund. Tema e tërë aktivitetit ishte e afërt dhe interesante për nxënësit. Filmi ishte adekuat për ta si me përmbajtjen ashtu edhe me kohëzgjatjen e tij.

Andrea Tllaskallova, SHF Zbiroh

SHTOJCA 2

Shembuj të Fletave të Punës të përgaditura nga DokuFest në bashkëpunim me mësimdhënësit e shkollave të Mesme të Larta.

1. THE CONFESSION

Regjisor/Producent: Ashish Ghadiali dhe James Rogan, Mbretëri e Bashkuar – Viti i prodhimit: 2016, Kohëzgjatja: 45 Min, Licenca: World Stories, The Why Foundation

Autore e doracakut: Merita Shala, Mileniumi i tretë, Prishtinë

Tema kryesore:

Filmi dokumentar si një instrument për përmirësimin e procesit të mësimdhënies, si dhe zhvillimin e të menduarit kritik tek nxënësit trajton tema të ndryshme që evokojnë fenomene të ndryshme sociale.

Lënda dhe Mësimi:

Sociologji Klasa XI

1. Shoqëria njerëzore (Njësia mësimore: Ndërtimi i personalitetit; Arsimi kusht i domosdoshëm për ndërtimin e personalitetit)
2. Religjioni (Njësia mësimore: Tipologjia e religjioneve; Tipat e organizatave fetare; Sektet; Feja Islame; teoria mbi moralin dhe etika normative në Islam; Ideologjia)
3. Mbi identitetet (Njësia mësimore: Etniciteti; Raportet midis grupeve etnike)

Sociologji Klasa XII

1. Religjioni (Njësia mësimore: Funkcionet shoqërore të religjionit; Funkcioni ideologjik i religjionit; Sekularizmi)
2. Sociologjia e komunikimeve masive (Njësia mësimore: Mediat; Propaganda)

Psikologji Klasa XI

1. Sociokultura (Njësia mësimore: Personaliteti dhe vlerësimi;)
2. Kujtesa (Njësia mësimore: Ruajtja e informacionit në kujtesë; Rikuperimi dhe nxjerrja e informacionit nga kujtesa)
3. Personaliteti dhe vlerësimi i tij (Njësia mësimore: Cfarë nënkuptohet me personalitet dhe konstruktet personaliteti; Mjete vlerësuese të përdorura tek personaliteti)
4. Dimensionet sociale dhe kulturore të sjelljes (Njësia mësimore: Qëndrimet dhe gjykimi social; Ndikimi social) (Klasa XI)

Psikologji Klasa XII

Sociokultura (Njësia mësimore: Personaliteti; Shëndeti mendor dhe ai fizik; Vlerat dhe feja)

Gjuhë angleze

Në lëndën e gjuhës angleze filmi dokumentar mund të integrohet lehtësisht në aktivitetet përmes të dëgjuarit dhe shprehurit, identifikimit të termave dhe diskutimit rreth tyre.

Fushat e Kurrikulës: Shoqëria dhe mjedisi, Jeta dhe puna, Gjuhët dhe komunikimi

Përshtatshëm për: Shkallën kurrikulare 5 dhe 6, klasat XI -XII. Kompetencat: Kompetenca e të mësuarit, Kompetenca qytetare, Kompetenca personale, Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit.

Filmi dokumentar “The Confession” është një histori e bazuar në jetën e Mozzam Begg i cili përmes një interviste sjellë fakte rreth jetës së tij, ku është rritur duke përjetuar kriza identiteti dhe etiketimi duke i thënë “Paki go home”. Mozzam Begg ka lindur në Birmingham, djalë i një menaxheri bankash që emigroi në Britani nga Pakistani. Ai ishte arsimuar në një shkollë hebraike dhe pyetja e tij për identitetin e tij dhe vendimin për të përqaftuar Islamin përputhej me trazirat e mëdha në botë, nga pastrimi etnik në Bosnje deri në sulmet e 11 shtatorit.

Gjatë intervistës së tij në dokumentar, Begg shpjegon përfshirjen në konflikte të armatosura, duke filluar nga vizita e tij në Bosnje dhe Hercegovinë, Çeceni, Afganistan për të përfunduar në Siri. Meqenëse Begg është i përfshirë në organizata botërore nga Mujahedden në Bosnje deri në grupin e Talibanëve në Afganistan, ai shihet si person islamik radikal i dhunshëm dhe i rrezikshëm në sytë e Britanisë së Madhe. Mirëpo Begg pohon se bashkimi me organizata ka qenë për kureshtje, për të eksploruar, studiuar përreth këtyre vendeve. Ai pohon se nuk i'u bashkua grupit të Talibanëve, thjeshtë dëshironte të rrinte, jetonte me ta, meqenëse kishte dëgjuar se Talibanët nuk lejonin shkollimin/edukimin e vajzave/grave, gjë që sipas përvojës së tij nuk ishte e vërtetë, sepse ata lejonin shkollimin e tyre. Gjithashtu ai kundërshtonte dhe nuk pajtohej me al-Kaeda e njohur si organizatë terroriste dhe ishte zë i fuqishëm kundër ISIS.

Filmi dokumentar “Confession” ka aq shumë dimensione sociale për të cilat mund të trajtohen tema të veçanta si psh. ndikimi i faktorëve socio-kulturor, ekonomik, politik, ndërtimi i personalitetit, kriza e identitetit, radikalizmi dhe ekstremizmi si kërcënim lokal, rajonal, kombëtar dhe global, kriza sociale/emocionale, ndikimi i masmediave etj.

Si përmbledhje, ky film dokumentar është mbresëlënës që bart mesazhe dhe që ka ndikim në vetëdijësimin e shoqërisë në procesin e luftimit të radikalizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm.

Objektivat

Bazuar në Kurrikulën e re të Kosovës objektivat që synohen të arrihen përmes këtij filmi dokumentar janë:

- Promovimi i vlerave demokratike, kulturore dhe qytetare
- Aftësimi për mësim gjatë gjithë jetës
- Zhvillimi i identitetit personal dhe njohja dhe respektimi i identiteteve dhe përkatësive të ndryshme sociale, etnike, gjinore, fetare, sekulare, racore, kulturore etj.

Pikat e diskutimit pas shfaqjes së filmit:

Pasi të shikohet filmi dokumentar pjesët për të cilat do të përqendrohemi më shumë dhe do ta zhvillojmë në formë diskutimi janë:

1. Identiteti dhe kriza e tij. Kush jam unë? Ku jam duke shkuar? Humbja e identitetit.

Zgjedhja e krizes së personalitetit?

2. Si identifikohemi: në bazë të gjinisë, nacionalitetit, përkatësisë etnike, religjionit, background-it familjar, kulturës etj.
3. Izolimi nga moshatarët, familja, shoqëria
4. Radikalizimi- rrymë dhe qëndrim politik, synimi i fjalës “Radikalizëm”
5. Koncepti i terrorizmit dhe metodat e tij
6. Çka konsiderohet “Ekstremist” apo “Radikal”
7. Përdorimi i termit “Radikal”- etiketimi, manipulimi dhe përjashtimi
8. Motivët e bindjeve radikale
9. Faktorët që ndikojnë në rritjen e rrezikut dhe kërcënimi nga radikalizimi
10. Pasojat e radikalizimit dhe ekstremizmit të dhunshëm si dhe parandalimi
11. Toleranca fetare dhe format ekstreme të Islamit
12. Torturat fizike/ psiqike
13. Ndikimi i medias dhe “Propagandës” në botë
14. Pikat e forta, dobësitë, mundësitë dhe rreziqet e radikalizimit në kontekstin social dhe kulturor në Kosovë.

Aktivitete në lidhje me filmin

1. (Evokim) Kllaster

Mësimdhënësi kërkon nga nxënësit që në fletët e tyre të vendosin nocionet psh, identitet, radikalizëm, ekstremizëm etj. Pastaj kërkon nga nxënësit që të japin mendimet dhe idetë e tyre që janë të lidhura me temën si dhe bëjnë degëzimin e tyre. Nxënësit mendojnë individualisht për temën dhe mund të punojnë në çifte apo grupe. Ata pastaj japin idetë dhe njohuritë e tyre për temën, si dhe bëjnë shkëmbimin e ideve të tyre në grup.

2. (Realizim) Ndërtimi i njohurive të reja. Mbajtja e strukturuar e shënimeve (krahaso-dallo), harta e konceptit:

Klasa ndahet në grupe, mësimdhënësi drejton nxënësit të analizojnë pjesë të caktuara të filmit (paragrafë/fjali) me qëllim dallimin e situatave varësisht nga konteksti social dhe kulturor në Kosovë. Nxënësit prezantojnë rezultatet e tyre, pastaj krijojnë së bashku në tabelë hartën e konceptit, me funksionet që ato luajnë në jetën e përditshme.

3. (Reflektim) Rrjeti i diskutimit

Së bashku konkludojnë rolin, rëndësinë e personalitetit dhe ndikimin që ka në shoqëri, rolin e familjes, shkollës dhe masmediave në nxitjen/ parandalimin e radikalizmit/ekstremizmit të dhunshëm, riintegrimin në familje, shoqëri, toleranca fetare, konteksti i Kosovës në përhapjen dhe luftën kundër radikalizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm etj. Vlerësimi: Vlerësimi i nxënësit mbështet në rezultatet e të nxënësit në kompetencat e fushës sipas temës mësimore. Vlerësimi është i vazhdueshëm dhe formues.

2. SOLDIERS WHO RAPE

Regjisor/Producent: Ilse van Velzen dhe Femke van Velzen, SHBA/Libi – Viti i prodhimit: 2009, Kohëzgjatja: 45 Min Licenca: World Stories, The Why Foundation

Autorët e doracakut:

Arbneshja Kusari dhe Jeta Rexha, Gjimnazi “Hajdar Dushi” – Gjakovë

Tema kryesore:

Filmi dokumentar si një instrument për përmirësimin e procesit të mësimdhënies, si dhe zhvillimin e të menduarit kritik tek nxënësit trajton tema të ndryshme që evokojnë fenomene të ndryshme sociale.

Lënda dhe Mësimi:

Psikologji - 1. Seksualiteti dhe gjinia (Njësia mësimore: Ngacmimet seksuale-dhuna seksuale) (KL: XII)

Sociologji - 1. Kultura dhe format e vetëdijes shoqërore (Njësia mësimore: Morali dhe vetëdija morale) 2. Normat shoqërore (Llojet e normave shoqërore, tradita dhe zakonet) 3. Familja (Njësia mësimore: Familja, koncepti themelor i familjes, familja dhe ndryshimet shoqërore, shkenca e jetës) 4. Gjinia, seksualiteti, roli gjinor (Njësia mësimore: Gjinia dhe seksualiteti; Represioni shoqëror ndaj këtyre dukurive shoqërore) (KL: XI)

Filozofi - 1. Nocioni i njeriut (Njësia mësimore: Ndërgjegjja, njohja dhe përvoja. Aspekti psikologjik i ndërgjegjës. Nocioni i të pandërgjegjshmes në teorinë e Frojdit); 2. Njohja dhe kufijtë e saj (Njësia mësimore: Dyshimi si pikënisje e njohjes. Njohja mbi botën dhe njohja mbi vetveten. Arsyeja dhe vullneti); 3. Aftësia e të gjykuarit (Të mendosh do të thotë të gjykosh); 4. Morali dhe vullneti i lirë (KL:XI)

Edukatë qytetare: 1. Ideat dhe praktikat qytetare (Njësia mësimore: Vlerat e shoqërisë bashkëkohore. Liria. Barazia. Drejtësia. Zgjidhja e konflikteve. Solidariteti) (KL:XI)

Gjuhë angleze: Në lëndën e gjuhës angleze planifikohet si aktivitet për të praktikuar të folurit ushtrimin e të kuptuarit përmes dëgjimit (Vizualizimit).

Fushat e Kurrikulës:

Shoqëria dhe mjedisi, Gjuhët dhe Komunikimi, Jeta dhe Puna.

Përshtatshëm për:

Shkallën kurrikulare 5 dhe 6, klasat XI -XII.

Kompetencat: Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit, Kompetenca e të mësuarit, Kompetenca qytetare.

Për një kohë të gjatë dhuna seksuale në konflikt është përdorur si një armë e heshtur dhe e efektshme në konfliktet anembanë botës. Historikisht përdhunimi është përdorur si një strategji për spastrim etnik dhe gjenocid, si një mjet për të shkatërruar familjet dhe komunitetet, si një metodë e nxitjes së terrorit dhe nxjerrjes së informacionit. Për një kohë të gjatë dhuna seksuale ishte pothuajse e

padukshme. Të mbijetuarit vuanin në heshtje, të turpëruar për diçka që nuk ishte faji i tyre, të turpëruar nga familjet e tyre, të stigmatizuar, të lënë për t'u përballur me veten dhe gjithmonë pa mirëkuptim dhe ndihmë.

Në Republikën Demokratike të Kongos, përdhunimi në masë i grave nga ushtarët, është një armë e pranueshme e luftës. Në filmin dokumentar një numër ushtarësh tregojnë historitë e tyre në një përpjekje për të njohur mizoritë që ata kanë kryer.

Objektivat

Bazuar në Kurrikulën e re të Kosovës objektivat që synohen të arrihen përmes këtij filmi dokumentar janë:

- promovimi i vlerave të përgjithshme kulturore dhe qytetare
- aftësimi për mësim gjatë gjithë jetës

Pikat e diskutimit pas shfaqjes së filmit:

Pasi të shikohet filmi dokumentar pjesët për të cilat do të përqendrohemi më shumë dhe do ta zhvillojmë në formë diskutimi janë:

1. Arsyet e përdorimit të dhunës seksuale gjatë konflikteve,
2. Turpi dhe stigmatizimi i viktimave të dhunës seksuale,
3. Pasojat fizike dhe psikologjike të viktimave të dhunës seksuale gjatë luftës,
4. Morali dhe të pranuarit nga familja,
5. Përkrahja dhe mbështetja e viktimave që janë dhunuar seksualisht në konflikte,
6. Reflektim në luftën e Kosovës, trajtimi i viktimave që janë dhunuar gjatë luftës, mbështetja dhe përkrahja nga institucionet përaktëse.

Aktivitete në lidhje me filmin

(Evokim) Brainstorming – Diskutim pas shfaqjes së filmit dhe përshtypjet rreth temës së trajtuar.

(Realizim) DRTA – Fokusi në pikat kyçe të diskutimit, si:

Dhuna seksuale si mjet lufte – qëllimi që fshihet mbrapa këtij mjeti

Ndjenja e turp

Pasojat fizike dhe psikologjike të viktimave

Morali dhe familja

Përkrahja dhe mbështetja e viktimave

3. (Reflektim) Shqyrtimi i përbashkët – Diskutim për rastet në Kosovë dhe nxitje e debatit lidhur me rolin e institucioneve për çështjen e viktimave të dhunës seksuale gjatë luftës.

4. (Për orën e gjuhës angleze) – Filmi shfaqet me titra në gjuhën angleze dhe nga nxënësit kërkohet që diskutimi të bëhet në gjuhën angleze si dhe për detyrë shtëpie të shkruhet ese lidhur me temën që trajtohet në film. Eseja mund të jetë pjesë e vlerësimit.

3. NËN DUVAK

Regjisor: Entela Hoxha, Producent: DokuFest, Iris Elezi, Thomas Logoreci
Kosovë / Shqipëri – Viti i prodhimit: 2013, Kohëzgjatja: 14 Min, Licenca: DokuFest

Autoret e doracakut:

Gyltene Isufi, Arbnesha Kusari, Sabina Dishallari.

Tema kryesore:

Filmi dokumentar si një instrument për përmirësimin e procesit të mësimdhënies, si dhe zhvillimin e të menduarit kritik tek nxënësit trajton tema të ndryshme që evokojnë fenomene të ndryshme sociale dhe kulturore.

Lënda dhe Mësimi:

Sociologji:

1. Familja , konceptet themelore (kl. XII)
2. Faresfnia, marrëdhëniet familjare (kl. XII)
3. Familja dhe martesë në histori (kl. XII)
4. Gruaja në martesë, në familje dhe në shoqëri (Kl. XII)
5. E drejta zakonore dhe tradita

Psikologji:

1. Karakteristikat e jetës së të rriturve (Karakteristikat kryesore të përshtatjes në martesë) (kl.XII)
2. Të menduarit (Mendimi dhe vendimmarrja për sjellje të sukseshme) (kl.XII)
3. Seksualiteti dhe Gjinia(Rolet Gjinore) (kl.XI)

Edukatë qytetare:

1. Familja, tipat dhe funksionet e saj (kl. IX)
2. Familja bashkëkohore, raportet midis brezave dhe problemet (kl. IX)
3. Kultura dhe sistemi i vlerave (kl. IX)

Gjuhë Shqipe:

1. Kultura tradicionale (Kl. X)
2. Kanuni i Lekë Dukagjinit, (kl. X)
3. Krijimtaria gojore shqiptare (kl. X)

Gjuhë Angleze:

1. Tradita (how to behave abroad)
2. Fjalja kushtore (second conditional)
3. Kohët e foljes (past simple, present perfect)
4. Të shkruarit : rrëfimi

Fushat e Kurrikulës:

Shoqëria dhe mjedisi, Gjuhë dhe komunikim

Përshtatshëm për:

Përshtatshëm për: shkallën 4, 5, 6 Klasat IX, X, XII

Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit, Kompetenca e të menduarit, Kompetenca për jetë, punë dhe mjedis, Kompetenca qytetare

Filmi dokumentar “Nën Duvak” trajton martesën tradicionale në Malësinë e Hasit, se si në të kaluarën vajzat janë martuar. Shikuar në mënyrë kronologjike vajzat dhe gratë në shoqërinë tonë në përgjithësi më shumë kanë shërbyer në kujdesin familjar në përgjithësi, thuhet as pak nuk janë marr në konsideratë mendimet apo vendimet që kanë të bëjnë me jetën e tyre, siç janë; shkollimi apo martesë. Tek ky film gjejmë kryesisht se cila ka qenë mundësia në mes të përzgjedhjes apo dëshirave në raport me familjen lidhur me vendimin e martesës, që do të thotë se përzgjedhja e partnerëve për martesë nuk përcaktohej nga dashuria por ishin prindërit ata që vendosni për fëmijët e tyre sa i përket martesës, ku imponimi ndërlihet si mohimi i të drejtave të njeriut.

Duvaku në këtë film është një mbulesë që mund të themi krijon ndalesa për vizionin e saj për të ardhmen. Qysh nga fëmëria vajzat janë rritur me iden se duhet të hyn në martesë, të krijojnë familje, janë këshilluar brez pas brezi në këtë mënyrë jetese. Kujdesi për mirëqenien e saj psiko – social nuk ka ekzistuar, por është kriju izolim dhe neglizhim ndaj dëshirave, qëllimeve dhe ëndrrave të vajzave. E gjithë kjo mund të ketë ndikuar në mos krijimin e identitetit personal dhe përgjithësimin e tipareve të vetpersonalitetit.

Paja (qeizi) që i jepet nusës ose vajzës konsiderohet si trashigimi ekonomike që ajo e sjell nga shtëpia e prindërve për tek burri. Zakonet dhe traditat e martesës janë të bazuara edhe në Kanuni e Lekë Dugagjinit, mirëpo nëse analizojmë në detaje filmin shohim shumë konvertime të kulturave orientale tek ajo shqiptare. Ku nusja qysh në arritje përcjellat me disa rite një ndër to ku ajo thotë: “Paqi nevojë për mu aq sa keni për pare” kur e analizojmë në kontekstin kohor të tanishëm, ajo trajtohet më shumë si vegël materiale dhe shfrytëzuese për familjen ku do të jetoj. Si dhe vendosja e tre plisave në kokë simbolizon lindjen e djemëve. Në vazhdimësi të filmit kemi inserte se si grua trajtohet si pronë e burrit, ku në rrethana të kohës një gjë e tillë konsiderohet si çështje normale ku burri është ai që merr vendime për jetën e saj. Krahasimi i jetës familjare dhe i marrëdhënieve martesore në ditët e sotme me ato të priudhave të hershme, tregon se familja ka ndryshuar në mënyrë të dukshme si i përket mënyrës së stilit të jetesës.

Objektivat

Sipas kurrikulës së Kosovës objektivat që synohen të arrihen për mes këtij filmi dokumentar janë:

Aftësim për mësim gjatë gjithë jetës

Promovimi i vlerave kulturore dhe qytetare

Pikat e diskutimit pas shfaqjes së filmit:

1. Si e përceptoni martesën në këtë film
2. Cili është roli vendimarrës i personave të martuar në këtë film
3. Cilat janë pasojat e martesave të hershme
4. Krahasimi i martesave në periudha kohore
5. Çfarë ndikimi ka imponimi i martesës në gjendjen emocionale
6. Mungesa shkollore, pasojë e inferoritetit në shoqëri
7. Patriarkaliteti dominant në familje dhe shoqëri

Aktivitete në lidhje me filmin

Evokim – Brainstorming (Stuhi mendimesh)

Në fillim të orës mësimore pyesim nxënësit se çfarë njohurie kanë për martesën tradicionale në shoqërinë tonë dikur dhe tani. Bëjmë një hyrje të shkurtër dhe shkëmbejmë pyetje dhe përgjigje rreth asaj se çka kemi në fokus. Më pas shikojmë filmin.

Realizimi – Ditari dy pjesësh

Pas përfundimit të filmit marrim mendimet e përgjithshme për filmin, më pastaj nxënësit i informojmë për referencat që do të marrin në lidhje me filmin, ku do të kenë mundësinë të shënojnë në fletë ndonjë detaj nga ajo që shohin ku do të ju shërbej si pikë reference për diskutim. Ndahen në dy grupe dhe shënojnë pikat e diskutimit që do të realizohen.

Reflektimi – Diskutim në çift dhe grup

Pasi përcaktohem për pikat e diskutimit i ndajmë nxënësit në dy grupe ku diskutohet.

Grupi i parë do të mbrojë pikën e diskutimit: Martesa bashkëkohore dhe rolet gjinore, grupi i dytë do të mbrojë pikën e diskutimit: Martesa tradicionale dhe rolet gjinore.

Të dy nga grupet do të mbrojnë gjithë përmbledhjen e diskutimit.

Detyrë për nxënësit

Sygjerojmë nxënësit në mënyrë individuale të mbledhin më shumë materiale për këto dy pika diskutimi dhe të reflektojnë me një ese të analizuar me kritikën e tyre.

4. I KUJT ËSHTË FLAMURI

Regjisor: Bariş Karamuço, Producent: DokuFest

Kosovë – Viti i prodhimit: 2012, Kohëzgjatja: 14 Min, Licenca: DokuFest

Autorët e doracakut:

Merita Shala, Jeta Rexha, Fatlume Hyseni, Driton Mallaku.

Tema kryesore:

Filmi dokumentar si një instrument për përmirësimin e procesit të mësimdhënies, si dhe zhvillimin e të menduarit kritik tek nxënësit trajton tema të ndryshme që evokojnë fenomene të ndryshme sociale.

Lënda dhe Mësimi:

Psikologji: Vetëdija dhe pavetëdija, Emocionet, Përceptimi Social (Klasa XI)

Sociologji: Shteti: Kur u krijua shteti?, Mendimi sociologjik për shtetin dhe politikën në kohën e re, Shteti dhe shoqëria, (Klasa XII)

Gjuhë angleze: People and places, Nationalities

Histori: Shpallja e pavarësisë së Kosovës (Klasa XII)

Edukatë qytetare: Kushtetuta e Kosovës (Klasa XI)

Filozofi: Shteti, e drejta dhe liria (Klasa XI)

Fushat e Kurrikulës: Gjuhët dhe Komunikimi, Shoqëria dhe Mjedisi

Përshtatshëm për:

Shkallën kurrikulare 5 dhe 6, klasa XI - XII.

Kompetencat: Kompetenca e të mësuarit, Kompetenca qytetare, Kompetenca personale, Kompetencat e komunikimit dhe të shprehurit

Filmi dokumentar “I kujt është flamuri” trajton temën e simbolit të flamurit të shtetit të ri të Kosovës dhe identitetin kosovar. Gjithashtu në këtë film bëhet gërshetimi i flamurit Kuq e Zi dhe flamurit të Kosovës që njihet si flamur me gjashtë yje, e që ngareh linja paralele në mes të këtyre dy identiteve të përkatësisë kombëtare dhe identitetit.

“Gëzuar ditëlindjen Kosovë” - Kjo është fraza e këngës së urimit të përvjetorit të katërt të Pavarësisë së Kosovës që fëmijët e komunitetit turk këndojnë në institucionin parashkollor. Viti 2008 është vit kur Kosova shpalli Pavarësinë e saj si shtet i pavarur dhe sovran, duke përfshirë këtu edhe simbolet shtetërore. Kur jemi te simbolet e Republikës së Kosovës, flamuri paraqet një ndjesi të veçantë dhe përceptim inetersant për qytetarët e Republikës së Kosovës.

Pranimi, mohimi dhe lidhja emocionale për flamurin e ri të Kosovës shihet nga këndvështrime të ndryshme prej qytetarëve të saj. Filmi mbart në qendër çështjen e pranimit dhe mospranimit të shenjës kryesore identitare kombëtare, flamurit, nga

individë të cilët u përkasin bashkësive të ndryshme etnike, shtresave të ndryshme shoqërore, profesioneve dhe moshave të ndryshme poashtu.

Zërat në dokumentar kundërshtojnë idenë e përfaqësimit në mënyrë të barabartë me të, nga bashkësi të tjera etnike. Këtij arsyetimi i bashkëngjitet edhe lidhja shpirtërore që ka populli shqiptar në Kosovë me flamurin Kuq e Zi.

Objektivat

- Kultivimi i identitetit personal, kombëtar, përkatësia etnike
- Promovimi i vlerave të përgjithshme kulturore dhe qytetare
- Zhvillimi i përgjegjësinë ndaj vetes, ndaj të tjerëve, ndaj shoqërisë dhe ndaj mjedisit

Pikat e diskutimit pas shfaqjes së filmit:

- Identitet kombëtar, etniciteti, dilemat,
- Cili flamur e përfaqëson identitetin e qytetarëve të Kosovës?
- Përceptimet e qytetarëve lidhur me simbolet e Republikës së Kosovës
- Pranimi ose mohimi i simboleve- konkretisht flamurit të Kosovës nga gjeneratat e reja dhe të vjetra
- Përceptimi i simbolit të flamurit të Kosovës nga komunitetet tjera që jetojnë në Kosovë
- Dashuria për simbolet e shtetit të Kosovës, respekti, krenaria
- Lidhja emocionale me flamurin e Kosovës dhe flamurin Kuq e Zi: si një kujtim dhe marrëdhënie me kombin shqipëtar të cilit i përkasin
- Si kanë ndikuar rrethanat shoqërore në përceptimin dhe pranimin e indentitetit të kosovarëve
- Pjesa përbërëse e historisë në raport me flamurin Kuq e Zi dhe flamurin e Kosovës
- Ndikimi i institucioneve e sidomos ato arsimore në arsimimin e gjeneratave dhe ngritjen e vetëdijës për simbolet shtetërore
- Sa i përfaqëson kosovarët flamuri dhe sa e paraqet thelbin e shtetit
- Tekstet shkollore në paraqitjen e historisë së Kosovës deri te shpallja e Pavarësisë dhe krijimit të simboleve shtetërore.

Aktivitete në lidhje me filmin

1. (Evokim) Stuhi mendimesh (brainstorming)

Ora e mësimit fillon diskutimin lidhur me dy çështje kryesore për debat:

Me cilin flamur identifikoheni dhe cila është përkatësia e juaj etnike?

Flamuri Kuq e Zi apo flamuri i Kosovës me yje?

Kosovar apo shqipëtar?

Cila është lidhja emocionale që keni në raport me këta flamuj?

Dashuri, respekt, krenari, kujtim, mohim, apati

2. (Realizim) Ditari dy pjesësh

Nxënësit zgjedhin nga një paragrafë nga teksti apo shkëpusin pjesë nga filmi dokumentar, për të komentuar arsyen e zgjedhjes.

Më pas i tregohet nxënësve që fleta të ndahet në mes me një vijë vertikale kurse në anën e majtë shkruhen citatet nga teksti, kurse në të djathtë komentet.

3. (Reflektim) Rrjeti i diskutimit

Nxënësit ndahen në dy grupe (Pro dhe Kundër) dhe diskutohet çështja e pranimi apo mohimit të flamurit të Kosovës dhe identitetit Kosovar.

SHTOJCA 3

Lista e Filmave të bashkangjitur me Doracak
(filmat shtesë mund të gjenden në portalin e dedikuar për mësimdhënës dhe studentë në adresën: <http://dokufest.com/dokulab/teacher-resource/>

The Confession – 45 min

Soldiers Who Rape – 45 min.

Detropia – 45 Min.

Please Vote For Me – 45 min

Point and Shoot, 22 min.

Our New President, 20 min.

Whose Flag is It?, 17 min.

Immigrant Journal, 24 min.

Under the Veil, 20 min. DISK 2Filmi në Mësimdhënie

Doracak për studentë -

mësimdhënësit e ardhshëm

Tituj tjerë të filmave së bashku me fletat e punës dhe aktivitetet në klasë janë në dispozicion në kuadër të platformës online për mësimdhënës.

National Endowment
for Democracy
Supporting freedom around the world

JSNS.CZ

DOKU
FEST

FREE
ZONE
junior

FOND
B92

introducing new approaches to civic education

